

МІНІСТЕРСТВО ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ

ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ, СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У ЦИФРАХ І ФАКТАХ

КИЇВ – 2009

Для надання консультацій населенню з питань пенсійного забезпечення

"Гаряча" телефонна лінія

Номер цієї лінії: 8 - 800 - 500 - 39 - 20

**Інформаційна лінія працює:
в робочі дні з 9:00 до 18:00
субота – вихідний
неділя – вихідний.**

"Контакт-центр Пенсійного фонду України"

Номер цієї лінії: 8 - 800 - 503 -7 -530

**Контакт-центр працює:
в робочі дні з 8:00 до 20:00
субота з 8:00 до 14:00
неділя – вихідний.**

Для мешканців усіх регіонів України дзвінки на зазначених лініях є безкоштовними.

Додаткову інформацію з питань соціального страхування та пенсійного забезпечення також можна отримати на Веб-сайті Міністерства:

www.mfsp.gov.ua

Веб-сайт Пенсійного фонду України

www.pfu.gov.ua

Зміст

Виплата допомоги сім'ям з дітьми та малозабезпеченим сім'ям _____	5
Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України _____	10
Страхування на випадок безробіття _____	27
Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності _____	32
Пенсійна система в Україні _____	38
Законодавча база пенсійного забезпечення _____	42
Призначення і виплата пенсій громадянам України, які проживають за її межами _____	43
Добровільна участь у системі загальнообов'язкового Державного пенсійного страхування _____	46
Якісні зміни у пенсійному забезпеченні _____	46
Показники пенсійного забезпечення _____	53
Статті надходження та видатків Пенсійного фонду України _____	64
Розвиток недержавного пенсійного забезпечення _____	66

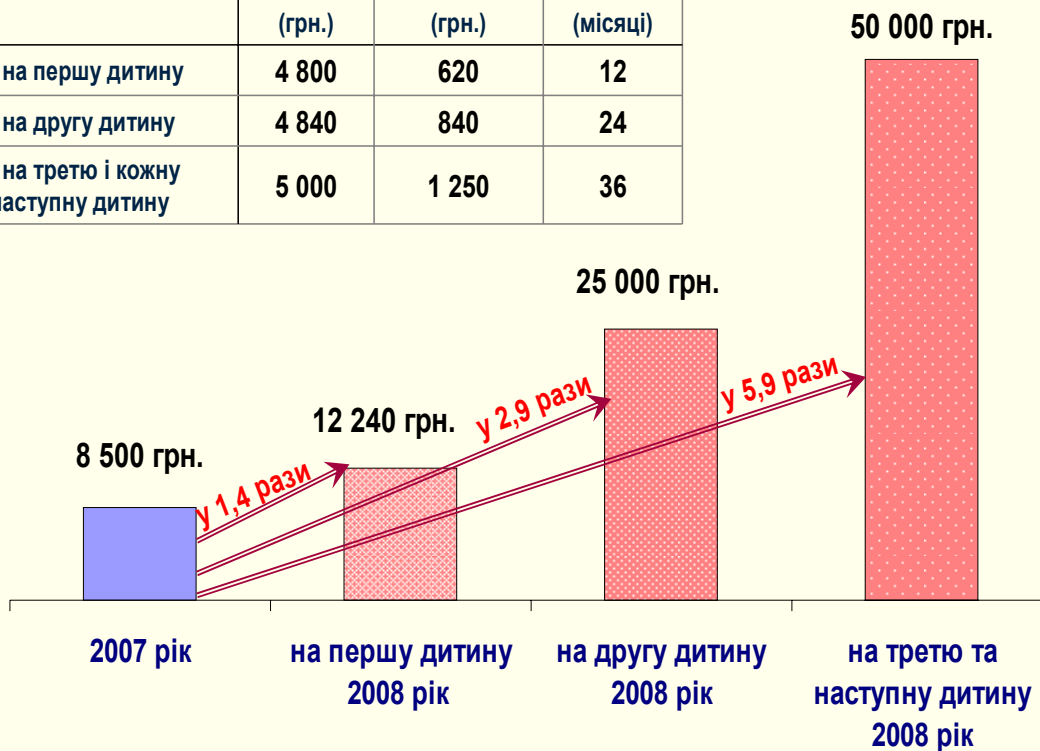
Виплата допомоги сім'ям з дітьми та малозабезпеченим сім'ям

У 2008 році набули розвитку основні принципи адресності надання державної допомоги, наближення її розмірів до відповідних розмірів прожиткового мінімуму.

Вперше у 2008 році запроваджено допомогу при народженні дитини в залежності від кількості дітей в сім'ї. Така допомога збільшилася **в 1,4 рази для першої дитини** (призначено – 241,5 тис. сімей); **для другої дитини – у 2,9 рази** (призначено – 143,6 тис. сімей); **для третьої та наступної у 5,9 разів** (призначено – 47,8 тис. сімей).

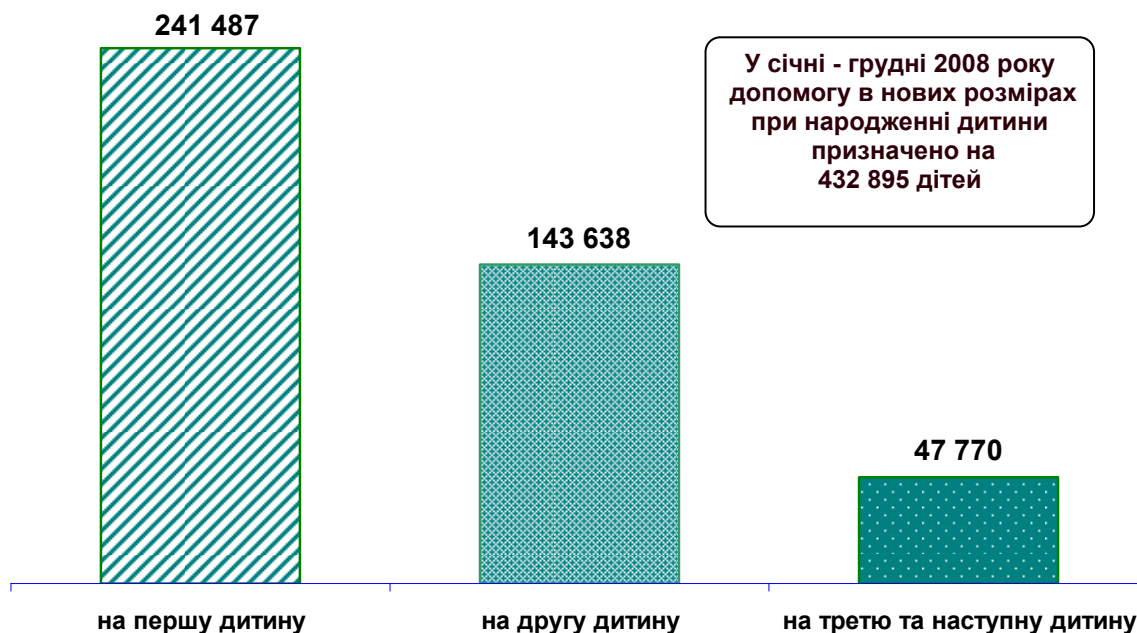
Збільшено розмір допомоги та тривалість виплати допомоги при народженні дитини

	разова виплата (грн.)	щомісячна виплата (грн.)	термін виплати (місяці)
• на першу дитину	4 800	620	12
• на другу дитину	4 840	840	24
• на третю і кожную наступну дитину	5 000	1 250	36

За даними Держкомстату у 2008 році народилось **510 588** дітей, що на **8 %** більше ніж у 2007 році (472 657 дітей).

**Чисельність дітей, народжених у 2008 році,
на яких виплачується допомога при народженні
у нових розмірах**

На **44 відсотки** (з 90 грн. до 130 грн.) зросли розміри допомоги для **660 тисяч сімей**, які виховують дітей до трирічного віку.

Збільшено на 60 % з 463 грн. до 759 грн. розмір допомоги понад **50 тисячам малозабезпечених багатодітних сімей**.

Забезпечено виплату допомоги у розмірі **двох прожиткових мінімумів 6,5 тис. дітей-сиріт** та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу.

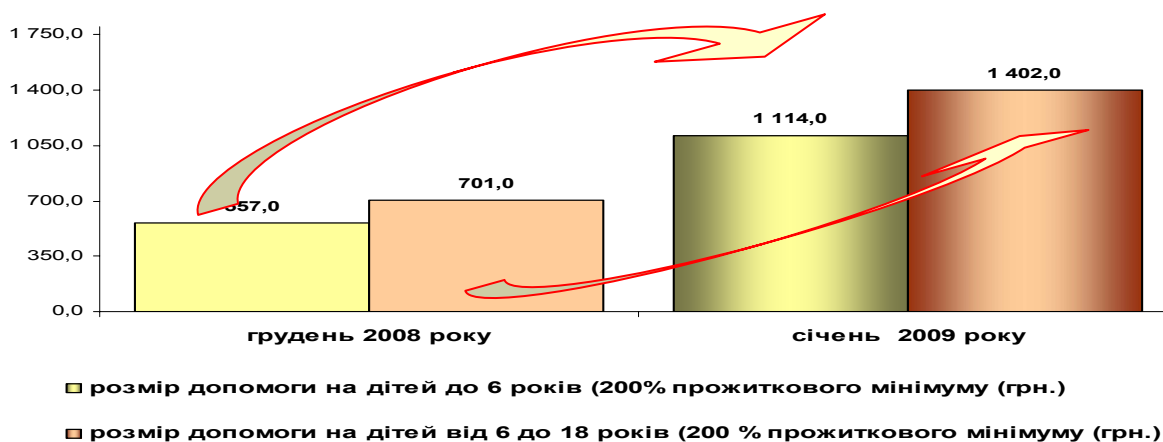
Досягнуті реальні рівні соціальних гарантій збережені у 2009 році.

При цьому у 2009 році розпочато реалізацію п'яти нових програм державної допомоги:

1). **У 2 рази** збільшено розміри **допомоги на дітей, над якими встановлено опіку** чи піклування: для дітей до 6 років – з 557 грн. до 1114 грн., для дітей від 6 до 18 років – з 701 грн. до 1402 гривень;

**Збільшення у 2009 році розмірів допомоги на дітей,
над якими встановлено опіку чи піклування**

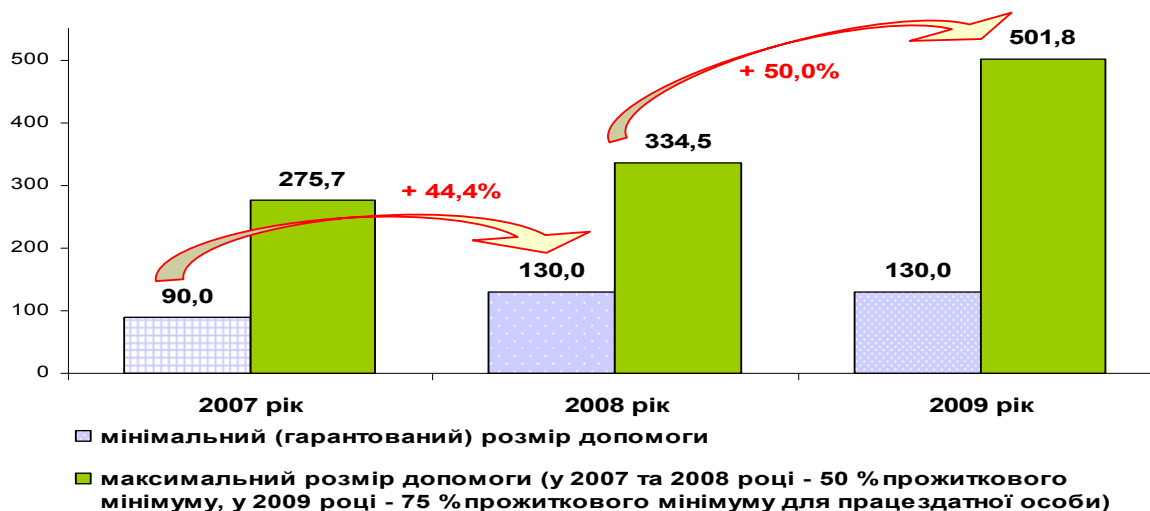
(грн.)

2). У 1,5 рази збільшено максимальний розмір допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку: з 50% (або 334,5 грн.) до 75% (або 501,75 грн.) прожиткового мінімуму.

Збільшення розміру допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку у 2008 та 2009 роках

(грн.)

3). Запроваджується новий вид допомоги у разі усиновлення дитини. Така допомога надається у розмірі **12 240 гривень незалежно від віку дитини** (виплата здійснюється одноразово у сумі 4 800 грн. та щомісячно протягом року у сумі 620 гривень).

4). Встановлено особливий порядок призначення сім'ям безробітних субсидії та державної допомоги на дітей. А саме - **наближення в часі набуття права** такими сім'ями **на допомогу** шляхом обчислення сукупного доходу сімей не за шість місяців, як це було передбачено раніше, а за три попередніх місяці.

Виплата державної допомоги сім'ям з дітьми та державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям здійснюється через банківські установи та державні підприємства поштового зв'язку за вибором одержувача.

Програма житлових субсидій охоплює біля 1 мільйона сімей і забезпечує її учасникам стабільність витрат на оплату житлово-комунальних послуг в умовах зростання вартості комунальних послуг (у межах 15 % доходу для пенсіонерів та 20 % доходу для інших сімей).

З метою підвищення адресності житлових субсидій, спрямування цієї державної допомоги сім'ям, які найбільше її потребують, постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2009 року № 480 внесено зміни до Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848.

До цього часу непрацюючим громадянам, які здійснюють догляд за інвалідами I та II групи внаслідок психічного розладу, фізичним особам, які надають соціальні послуги, а також сім'ям з дітьми, які після досягнення повноліття продовжують навчатися у загальноосвітніх навчальних закладах, субсидії могли бути призначені лише як виняток, на підставі рішень місцевих органів виконавчої влади або утворених ними комісій. Відтепер порядок призначення субсидій у таких випадках спрощено, зазначеним категоріям громадян державна допомога на оплату житлово-комунальних послуг надаватиметься без додаткового розгляду на комісії.

Крім того, для забезпечення індивідуального підходу в прийнятті рішень щодо призначення субсидій на збільшену понад норму площу житла встановлено, що такі рішення будуть прийматися місцевими органами виконавчої влади або комісіями, які ними утворюються, на підставі акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї, а для одиноких непрацевдатних громадян, які обслуговуються територіальним центром соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацевдатних громадян – на підставі клопотання територіального центру.

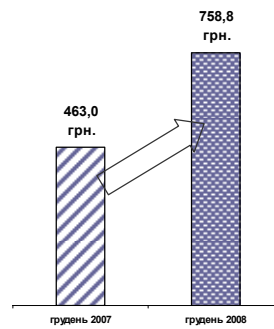
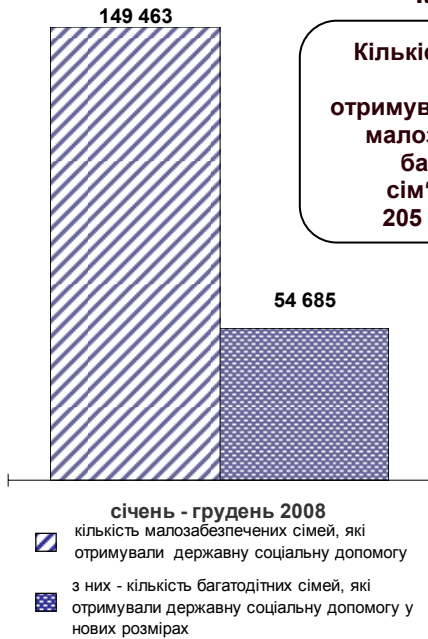
Звертаючись за призначенням житлових субсидій, громадяни заповнюють декларацію про доходи і майновий стан осіб, зареєстрованих у житловому приміщенні, і підтверджують згоду на перевірку наданої інформації. Відтепер до прийняття рішення про призначення субсидії державними соціальними інспекторами вибірково проводитимуться обстеження матеріально-побутових умов проживання заявників. Якщо під час такого обстеження виявлено не зазначені у декларації джерела існування сім'ї, що звернулася за наданням державної допомоги, субсидія за цим зверненням не буде призначена.

Не призначатимуться субсидії також у разі коли будь-хто із членів сім'ї (зареєстрованих у житловому приміщенні осіб), протягом року перед зверненням за призначенням субсидії придбав майно, інші товари довгострокового вжитку або оплатив послуги на суму, яка на час звернення перевищує 10-кратну величину прожиткового мінімуму для сім'ї. При цьому не враховується оплата житлово-комунальних послуг та медичних послуг, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності.

Урядовим рішенням встановлено, що організації-надавачі житлово-комунальних послуг до 10 числа кожного місяця повідомляють органи праці та соціального захисту населення про несплату отримувачами субсидій обов'язкової частки плати за спожиті послуги. У разі коли такі обставини не пов'язані із затримкою у виплаті заробітної плати, пенсії тощо, може бути прийняте рішення про припинення надання субсидії.

У бюджеті на 2009 рік видатки на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам збільшено на **22,5%** (з 13,0 до 15,9 млрд. грн.) проти показників 2008 року.

Допомогу у збільшених розмірах у 2008 році отримувало понад 54 тисячі багатодітних сімей, або 36,6 відсотка від загальної кількості малозабезпечених сімей

на 295,8 грн.

Середній розмір допомоги малозабезпеченим багатодітним сім'ям підвищився в 1,6 рази по відношенню до грудня 2007 року

Розміри допомоги у грудні 2008 року та у 2009 році

ВИД ДОПОМОГИ		Розмір допомоги (грн.)	
		грудень 2008 року	2009 рік
1. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами		167,25	167,25
2. Допомога при народженні дитини			
• на першу дитину		12 240,0	12 240,0
• на другу дитину		25 000,0	25 000,0
• на третю дитину		50 000,0	50 000,0
3. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку для:			
		мінімальний	130,0
		максимальний	334,5
4. Допомога на дітей одиницям матерям на дітей віком:			
• до 6 років		мінімальний	167,1
		максимальний	278,5
• від 6 до 18 років		мінімальний	210,3
		максимальний	350,5
5. Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням на дітей віком:			
• до 6 років			557,0
• від 6 до 18 років			701,0
6. Допомога при усиновленні дитини			12 240,0
7. Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме на дітей віком:			
• до 6 років			167,1
• від 6 до 18 років			210,3
8. Державна соціальна допомога на дітей - сиріт та дітей за принципом „гроші ходять за дитиною” на дітей віком:			
• до 6 років			1 114,0
• від 6 до 18 років			1 402,0
9. Грошова допомога на догляд за психічно хворим інвалідом I чи II групи			66,9
10. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям		Рівні забезпечення прожиткового мінімуму	
• для працездатних осіб			133,0
• для непрацездатних			187,5
• для інвалідів			200,0
для дітей з багатодітних сімей на дітей віком:			
• до 6 років			278,5
• від 6 до 18 років			350,5

ФОНД СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ УКРАЇНИ

Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» з 1 квітня 2001 року розпочав свою роботу Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, який є важливою складовою системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні.

Фонд є самоврядною організацією, управління яким здійснюється на паритетних засадах представниками держави, застрахованих осіб та роботодавців. Безпосереднє управління Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України здійснюють його правління та виконавча дирекція.

До складу правління Фонду сторонами соціального партнерства делегується по 15 представників, до наглядової ради по 5 представників. Правління і наглядова рада очолюються представниками кожної сторони протягом 2 років, що дозволяє забезпечити баланс інтересів кожної сторони соціального партнерства.

Постійно діючим виконавчим органом правління Фонду є виконавча дирекція.

Робочими органами виконавчої дирекції Фонду є її управління в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі та відділення в районах і містах обласного значення.

Основними напрямками діяльності Фонду є: проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих, викликаних умовами праці; сприяння створенню умов для відновлення здоров'я та працездатності потерпілих на виробництві від нещасних випадків; відшкодування матеріальної шкоди застрахованим і членам їх сімей.

Основною та принциповою передумовою успішного функціонування Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань є темпи та обсяги надходжень страхових внесків від страхувальників, адже від цього залежать страхові виплати та соціальні послуги потерпілим на виробництві та членам їх сімей.

Одним із найважливіших напрямів статутної діяльності Фонду є своєчасне та в повному обсязі відшкодування шкоди, заподіяної працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або в разі його смерті, відшкодування страхових виплат особам, які перебували на його утриманні. Так, у 2008 році витрати Фонду на ці цілі становили 72,5 відсотка від видаткової частини бюджету Фонду.

Фондом проводяться виплати 319 тис. потерпілих (членам їх сімей), які постраждали на виробництві. За вісім років існування Фонду потерпілим на виробництві і членам їх сімей виплачено майже 12 млрд. гривень. З часу заснування Фонду перед потерпілими не було жодних боргів, страхові виплати здійснювалися вчасно і в повному обсязі.

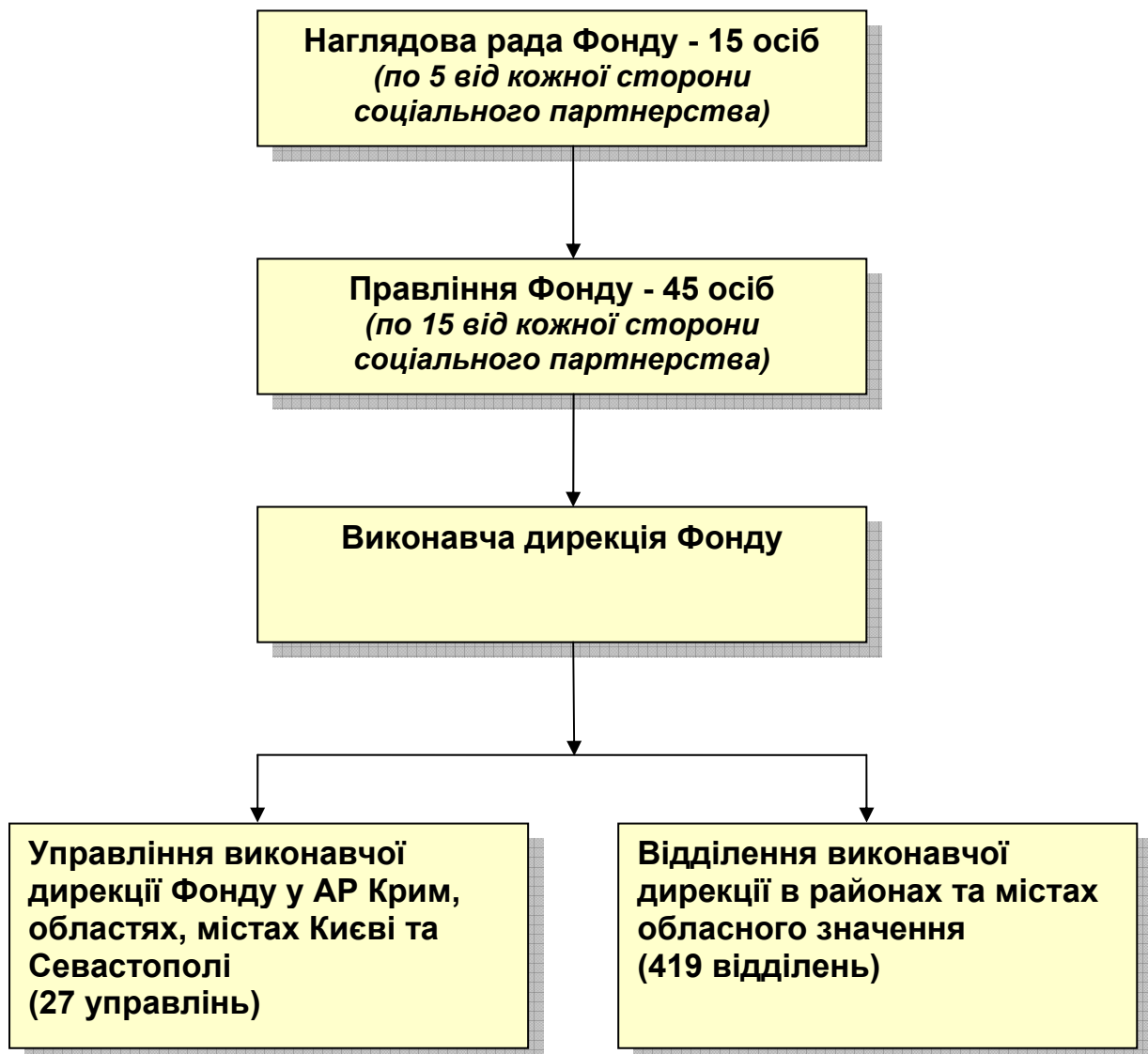
Особливу увагу Фонд приділяє забезпеченню медико-соціальної реабілітації, відновлення здоров'я та працездатності потерпілих на виробництві. Результатом роботи Фонду щодо забезпечення медико-соціальними послугами потерпілих є створення функціонального, налагодженого порядку надання медико-соціальних послуг. До послуг, які надаються потерпілим входить лікування потерпілих в стаціонарних медичних закладах, санаторно-курортне лікування, забезпечення виробами медичного призначення, протезно-ортопедичними виробами, спеціальними засобами пересування (колясками), автомобілями тощо.

У напрямі профілактики виробничого травматизму є тенденція щорічного зменшення кількості нещасних випадків на виробництві. Так, у 2008 році кількість випадків травматизму на виробництві зменшилась у порівнянні з попереднім роком на 12,2 відсотка.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДУ:

- 1) проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих, викликаних умовами праці;
- 2) сприяння створенню умов для відновлення здоров'я та працездатності потерпілих на виробництві від нещасних випадків;
- 3) відшкодування матеріальної шкоди застрахованим і членам їх сімей.

ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА ФОНДУ

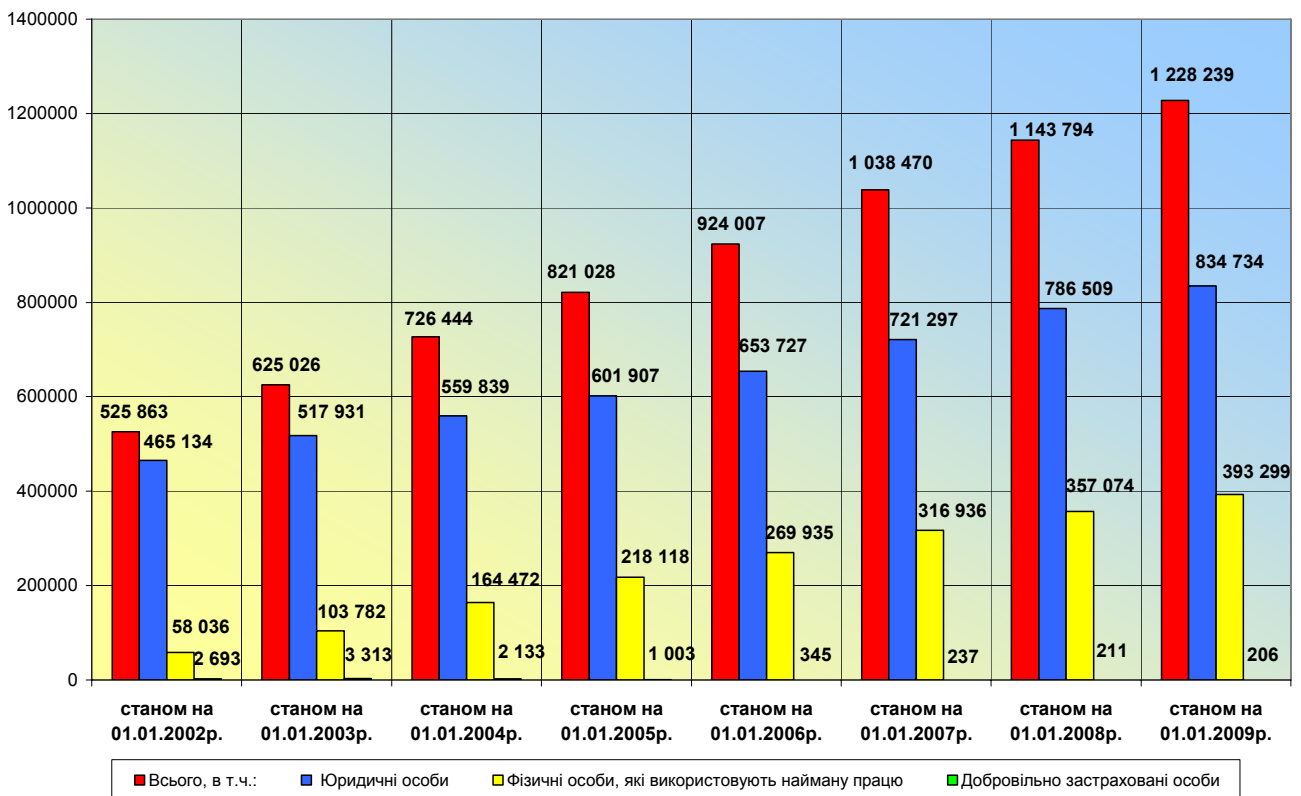

Здійснення процедури страхування та координації страхової діяльності

Основною та принциповою передумовою здійснення страхових виплат, надання соціальних послуг потерпілим від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань є своєчасна та в повному обсязі сплата страхувальниками страхових внесків до Фонду.

Станом на 1 січня 2009 р. кількість страхувальників зареєстрованих у Фонді соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України становила 1 228 239, в тому числі юридичних осіб – 834 734, фізичних осіб, які використовують найману працю - 393 299, добровільно застрахованих – 206. Кількість зареєстрованих страхувальників у 2008 році збільшилась на 84 445 або на 7,4% у порівнянні з 2007 роком.

Динаміка чисельності страхувальників, які знаходяться на обліку у Фонді

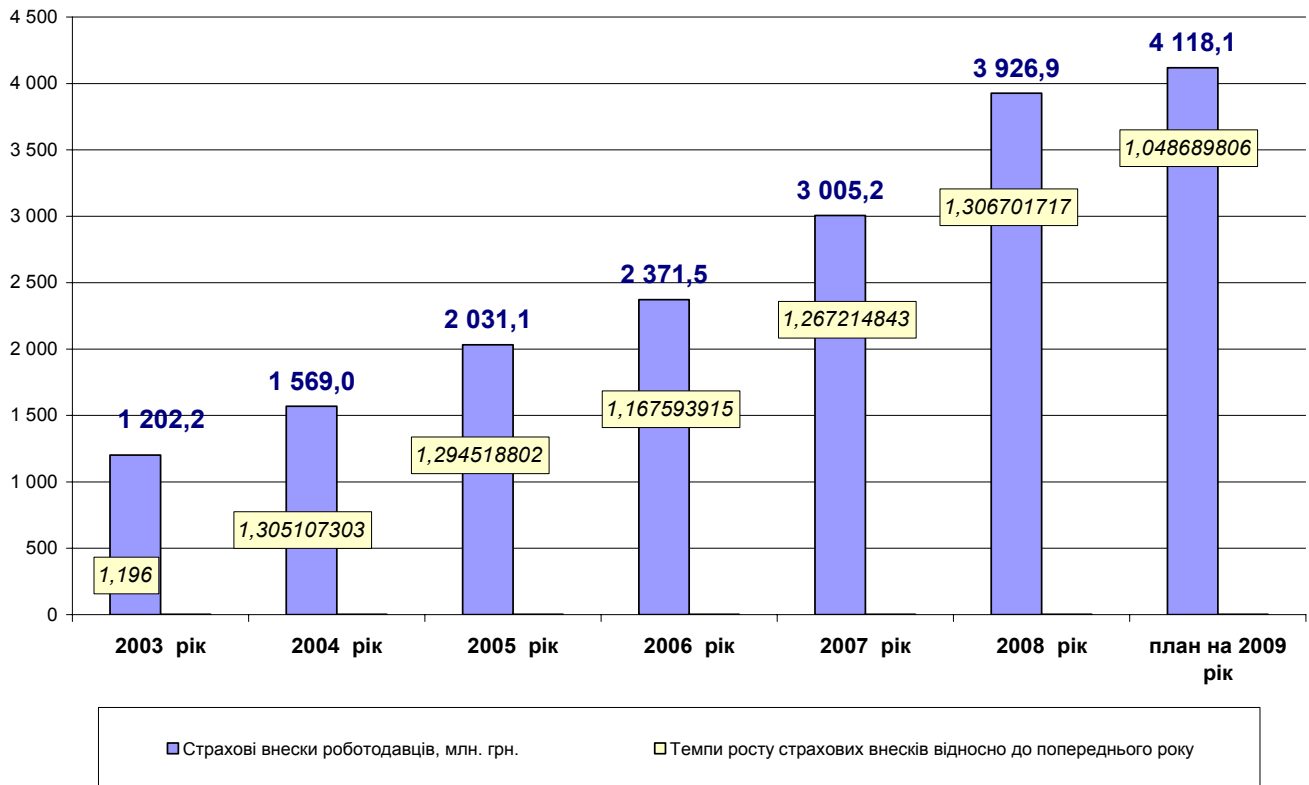
Страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, встановлюються законом диференційовано за видами економічної діяльності залежно від класу професійного ризику виробництва.

У 2008 році страхувальники сплачували страхові внески до Фонду за страховими тарифами, встановленими за 67 класами професійного ризику виробництва в розмірі від 0,66% (1 клас) до 13,6% (67 клас). Середній розмір страхового тарифу за класами професійного ризику виробництва – 1,50%.

Бюджет Фонду на 2008 рік за доходами виконано на 102,0% (плановий показник – 4 004,9 млн. грн., фактичний – 4 084,3 млн. грн.).

Сума надходження страхових внесків роботодавців склала 3 926,9 млн. грн., що на 30,7% більше у порівнянні з 2007 роком.

Динаміка надходження страхових внесків роботодавців та темпи росту по відношенню до попереднього року

У 2008 році страхові внески до Фонду сплачувало 773 520 страхувальників або 95,8% від кількості взятих на облік страхувальників, які ведуть господарську діяльність та використовують найману працю.

Кількість штатних працівників підприємств у 2008 році складала 14 181,0 тис. осіб, що на 535,9 тис. осіб менше у порівнянні з попереднім роком.

Для поліпшення надходження страхових внесків до Фонду робочими органами виконавчої дирекції Фонду здійснювалися заходи щодо забезпечення виконання планових показників доходної частини.

У 2008 році робочими органами виконавчої дирекції Фонду перевірено 84,4 тис. страхувальників з питань правильності нарахування, своєчасності та повноти сплати страхових внесків до Фонду, що на 5,7% більше порівняно з 2007 роком.

За результатами перевірок донараховано страхових внесків на суму 2 032,5 тис. грн., а також нарахована пеня на суму 4 369,3 тис. гривень.

Завдяки проведеній за 2008 рік претензійно-позовній роботі з підприємствами – недоїмниками стягнуто 44 705,4 тис. грн. простроченої заборгованості зі сплати страхових внесків, що на 21 541,2 тис. грн., або 93,0% більше порівняно з 2007 роком. Кількість недоїмників у порівнянні з 2007 роком зменшилась на 0,8 тис. страхувальників або на 17,7 відсотка.

Протягом 2008 року страхувальниками сплачено 1 931,9 тис. грн. адміністративних штрафів, у тому числі:

61,7 тис. грн. - за ухилення від подання заяви про взяття на облік або несвоєчасне подання заяви про взяття на облік;

1 077,7 тис. грн. - за порушення строків та обсягів сплати страхових внесків до Фонду;

33,4 тис. грн. - за приховування (заниження) суми заробітної плати (доходу), на яку нараховуються страхові внески;

333,1 тис. грн. - за неподання, несвоєчасне подання, подання за невстановленою формою звітності щодо страхових внесків;

226,3 тис. грн. - за несвоєчасне інформування Фонду про чисельність працівників, річний фактичний обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), річну суму заробітної плати на підприємстві, зміни технології робіт, виду діяльності підприємства;

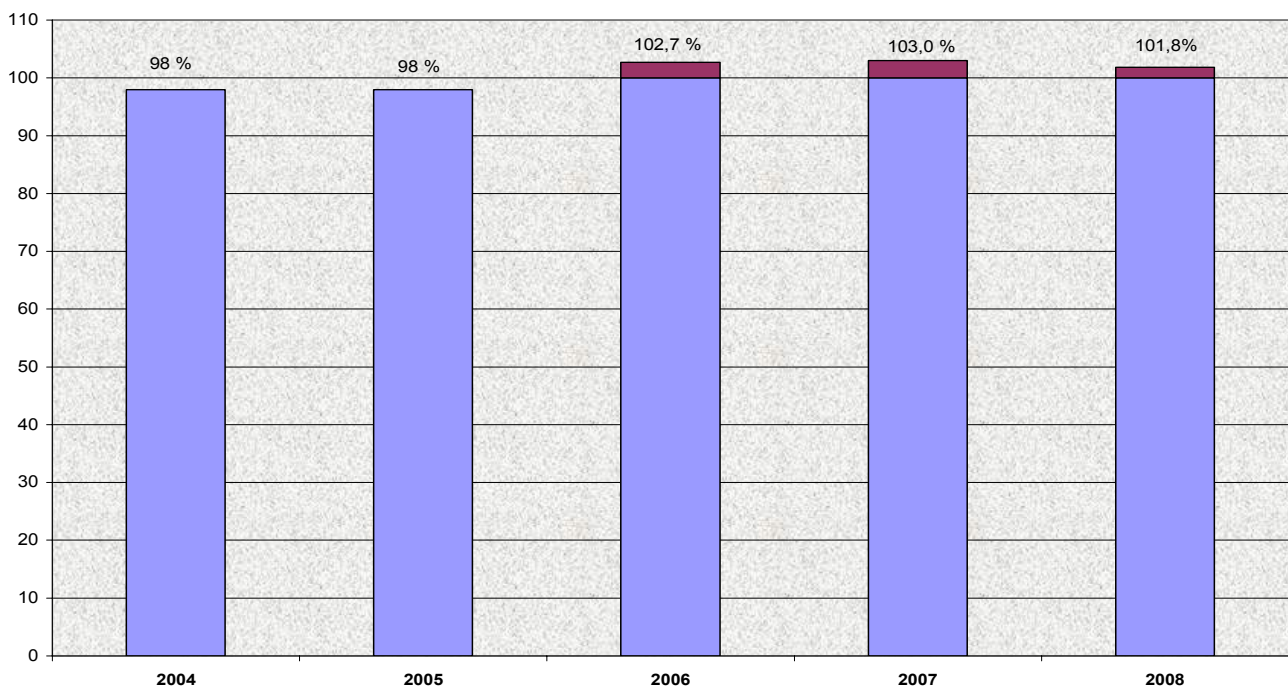
196,7 тис. грн. - за несвоєчасне інформування Фонду про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання, що сталися на підприємстві;

3,0 тис. грн. - за вчинення дій, що перешкоджають уповноваженим особам органів Фонду у здійсненні перевірок.

Передано для примусового виконання до відділів державної виконавчої служби 2 150 постанов на суму 330,4 тис. гривень.

Завдяки заявленню кредиторських вимог страхувальникам щодо сплати капіталізованих платежів, станом на 01.01.2009 р. надійшло 14 937,2 тис. грн., в результаті чого план по надходженню інших коштів перевиконано у 2 рази.

Рівень виконання плану надходження страхових внесків до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань в 2004 - 2008 роках

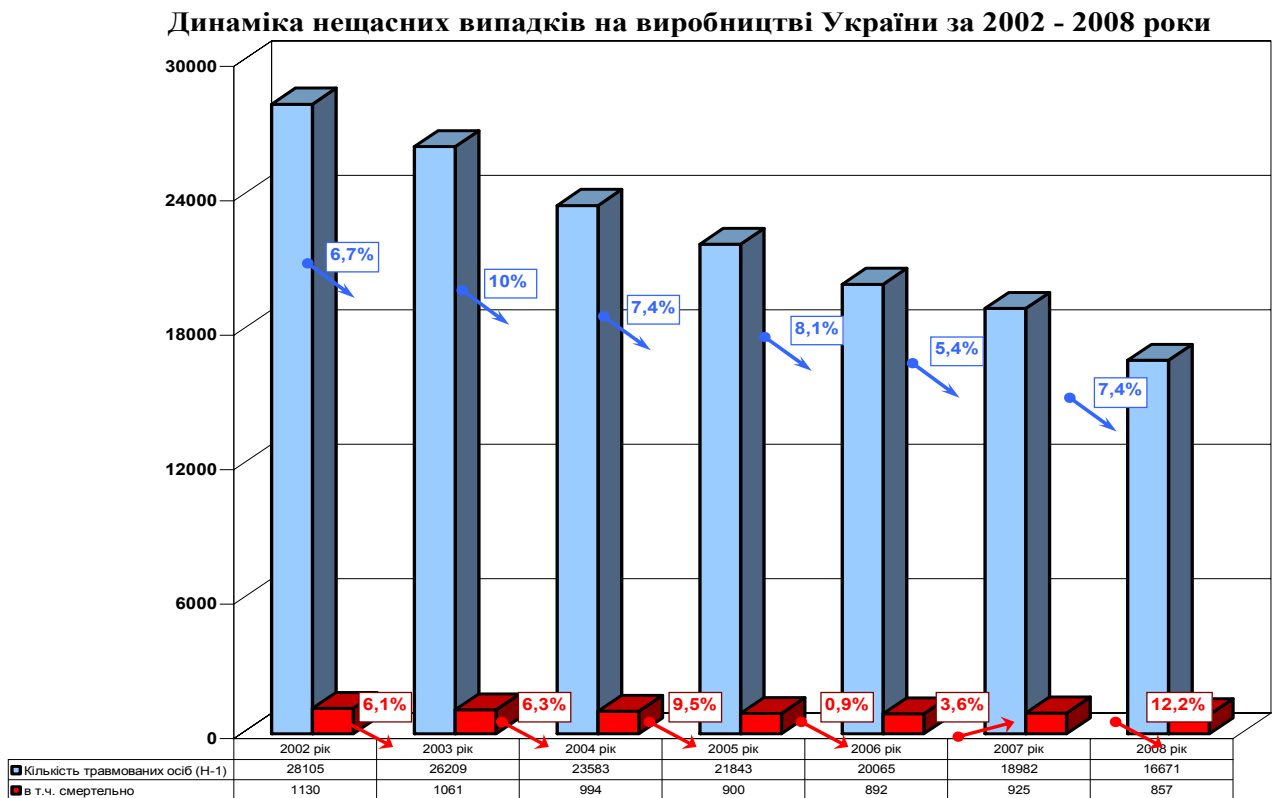

Профілактика нещасних випадків і професійних захворювань

Одним із завдань Фонду є проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих, викликаним умовами праці.

Незважаючи на щорічне зниження рівня виробничого травматизму, стан справ, що склався з охороною праці на підприємствах-страхувальниках вимагає удосконалення профілактичної роботи з боку всіх зацікавлених сторін.

У 2008 році, порівняно з 2007 роком, кількість випадків травматизму на виробництві зменшилась на 2 311 або на 12,2% (16 671 травмована особа), в тому числі зменшилося число травмованих осіб зі смертельним наслідком на 68 або на 7,4% (857 травмованих осіб).

Зменшилась і кількість групових нещасних випадків на 10 або на 3,8% (261 випадок).

Зниження виробничого травматизму зареєстровано в 24 областях та в містах Києві і Севастополі.

Найсуттєвіше зниження травматизму зареєстровано в Донецькій області – на 600 осіб (11,2%), Дніпропетровській – на 261 особу (19,4%), м. Києві – на 141 особу (18,3%), Луганській області – на 134 особи (5,9%), Харківській – на 118 осіб (20%).

Найнижчий рівень травматизму зафіксовано у Закарпатській області – 0,5% (76 осіб), м. Севастополі - 0,5% (84 особи), Чернівецькій області – 0,6% (96 осіб), Тернопільській – 0,8% (136 осіб).

Найбільша кількість нещасних випадків зареєстрована у Донецькій (32%), Луганській (13,5%) і Дніпропетровській (8,1%) областях. Чисельність травмованих осіб у цих областях складає близько 53,6% від їх загальної кількості по Україні.

У 2008 році кількість випадків професійного захворювання на виробництві збільшилась на 846 або на 14,2% (6 793 особи). А кількість випадків смерті від професійного захворювання зменшилась на 22 або на 4,9% (445 осіб).

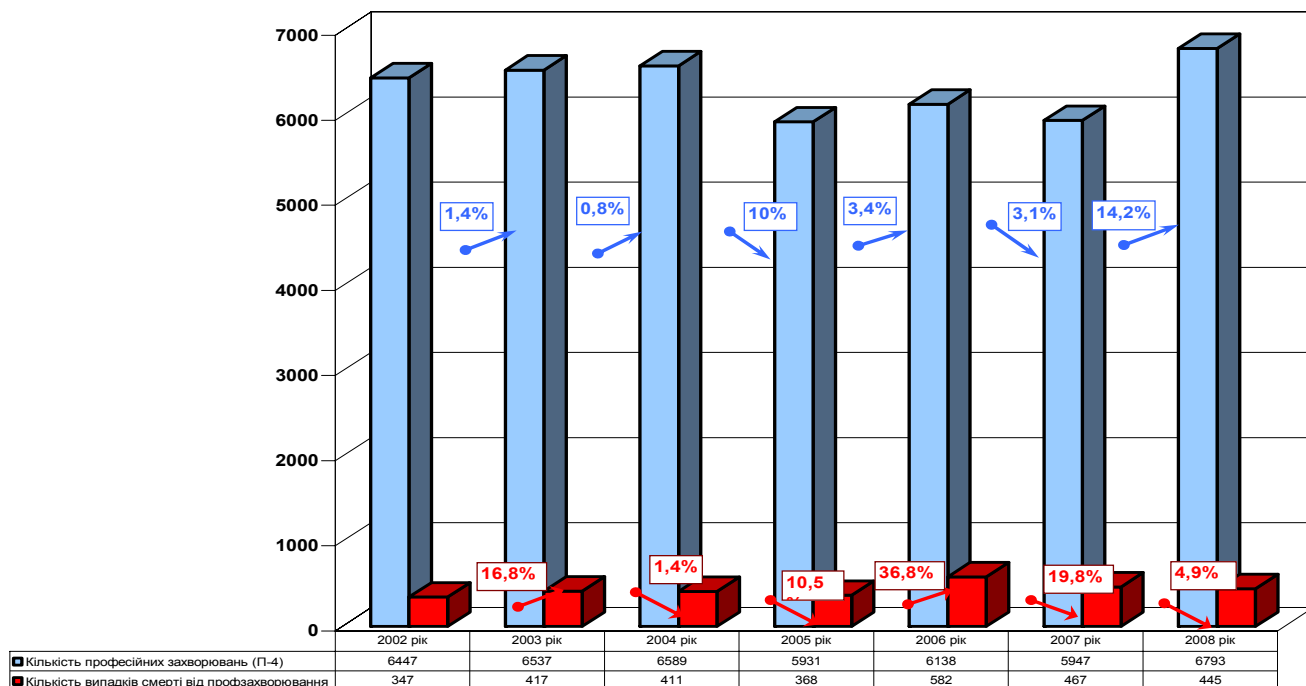
Ріст зареєстрованих професійних захворювань мав місце у Луганській області – на 348 випадків або на 31% (1 458), Донецькій – на 200 випадків або на 8,7% (2 496), Дніпропетровській – на 140 випадків або на 12,7% (1 244), Волинській – на 85 випадків або на 81% (190).

Найбільша кількість професійних захворювань зареєстрована у Донецькій (36,7%), Луганській (21,5%), Дніпропетровській (18,3%), Львівській (9,5%) областях. Кількість профзахворювань у цих областях складає близько 86% від загальної кількості по Україні.

Зниження рівня професійних захворювань спостерігалось у АР Крим – на 15 випадків або на 40,5% (37), Херсонській області – на 12 випадків або на 40% (30), Вінницькій – на 5 випадків або на 41,7% (12), Житомирській – на 4 випадки або на 14,3% (28) областях.

Зменшення кількості випадків смерті від професійного захворювання відбулося у Донецькій області – на 28 випадків або на 17% (164), Львівській області – на 13 випадків або на 48% (27), Волинській – на 2 випадки або на 12% (17).

Динаміка професійних захворювань за 2002 - 2008 роки

У робочих органах виконавчої дирекції Фонду на 01.01.2009 р. працюють 525 страхових експертів з охорони праці, які проводять свою роботу на 1 228 239

zareєстрованих у Фонді підприємствах, установах, організаціях, незалежно від їх форм власності та виду економічної діяльності.

У 2008 році страховими експертами з охорони праці робочих органів виконавчої дирекції Фонду проведено 36 921 перевірка стану профілактичної роботи щодо створення на підприємствах безпечних та нешкідливих умов праці.

Представники робочих органів виконавчої дирекції Фонду брали участь у роботі 100% комісій з розслідування нещасних випадків на підприємствах, у тому числі із спеціального розслідування групових нещасних випадків – 379 раз; нещасних випадків із смертельним наслідком – 899; випадках смерті на підприємстві – 1 096; нещасних випадків з можливою інвалідністю – 3 758.

Також брали участь у роботі 6 387 комісій по перевірці знань з охорони праці працівників, у 275 комісіях по випробуванню та прийманню в експлуатацію засобів виробництва, апаратури та приладів контролю, засобів колективного та індивідуального захисту та у 22 комісіях з приймання закінчених робіт з охорони праці, що фінансуються Фондом.

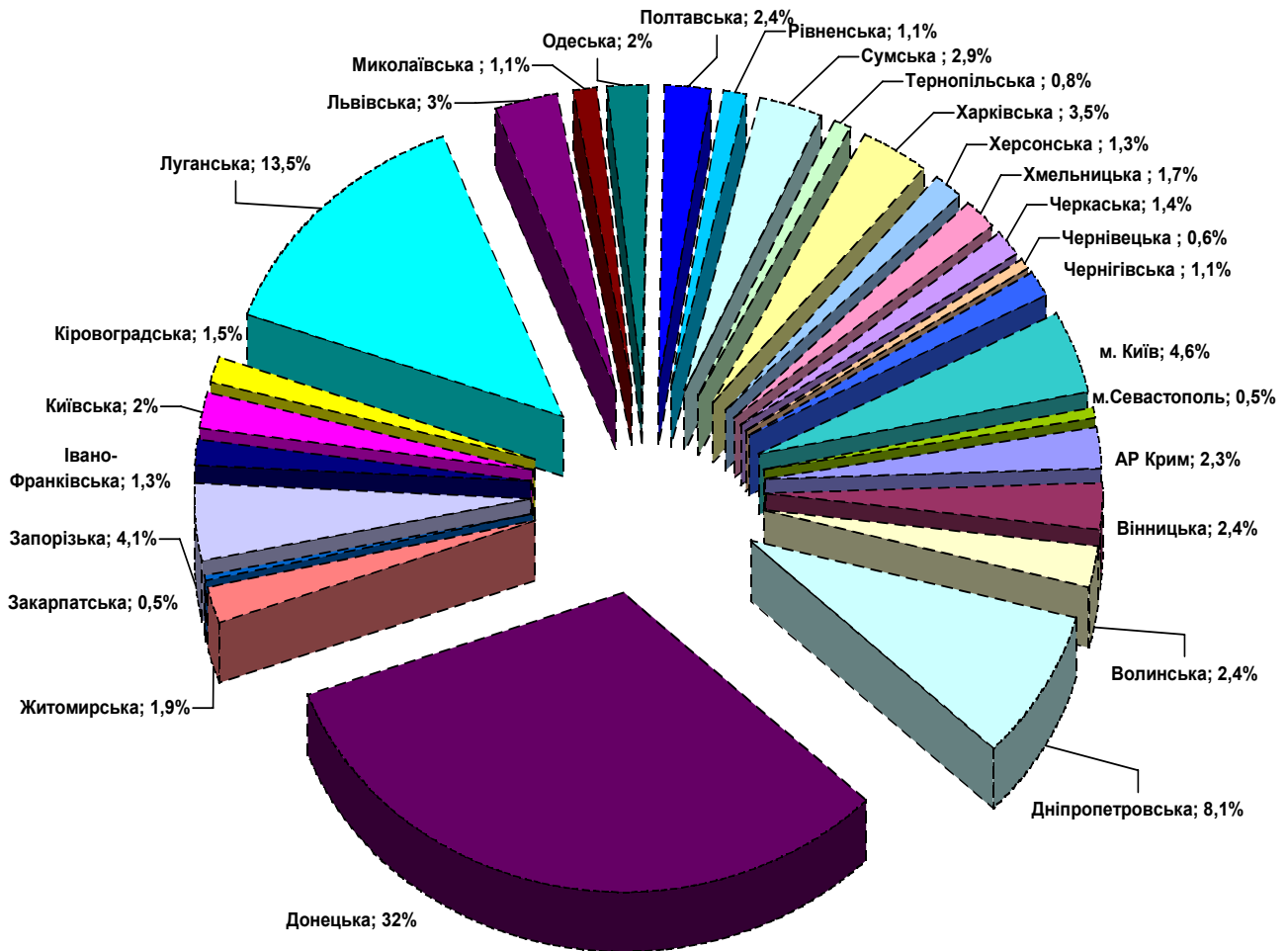
У 2008 році представниками робочих органів виконавчої дирекції Фонду виявлено 361 985 порушень законодавства про охорону праці, складено 630 протоколів про адміністративні правопорушення, розглянуто 300 скарг та заяв застрахованих, внесено 34 991 подання роботодавцям та 889 – Держгірпромнагляду. Також Держгірпромнагляду внесено 1 757 пропозицій щодо заборони подальшої експлуатації 1 582 робочих місць, 75 дільниць та 100 цехів.

Аналіз виробничого травматизму засвідчив, що 77,8% (13 856) нещасних випадків на виробництві сталися через організаційні причини, 14% (2 487) - через технічні причини, 8,2% (1 458) - через психофізіологічні причини.

Відповідно до Заходів з профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань на 2007-2008 роки до Програми робіт Фонду, виконавчою дирекцією Фонду організовано випуск друкованої продукції з питань охорони праці та профілактики виробничого травматизму, яку розповсюджено серед роботодавців.

З метою підвищення ефективності профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, які загрожують життю і здоров'ю працюючих, попередження виробничого травматизму, аварійності та професійної захворюваності, спричинених незадовільними умовами праці, виконавчою дирекцією Фонду у 2008 році організовано створення Єдиного міжгалузевого банку даних безпеки та гігієни праці на робочих місцях травмонезбезпечних підприємств (у тому числі вугледобувних підприємств) з аналізом стану умов та безпеки праці на робочих місцях та обґрунтуванням організаційних, технічних, технологічних і медико-профілактичних рішень щодо обмеження впливу шкідливих і небезпечних виробничих факторів на працюючих; аналізом професійної та виробничообумовленої захворюваності, викликані професійною діяльністю та розробленням заходів профілактики.

Структура кількості нещасних випадків за 2008 рік у розрізі регіонів України

Відшкодування потерпілим матеріальної шкоди

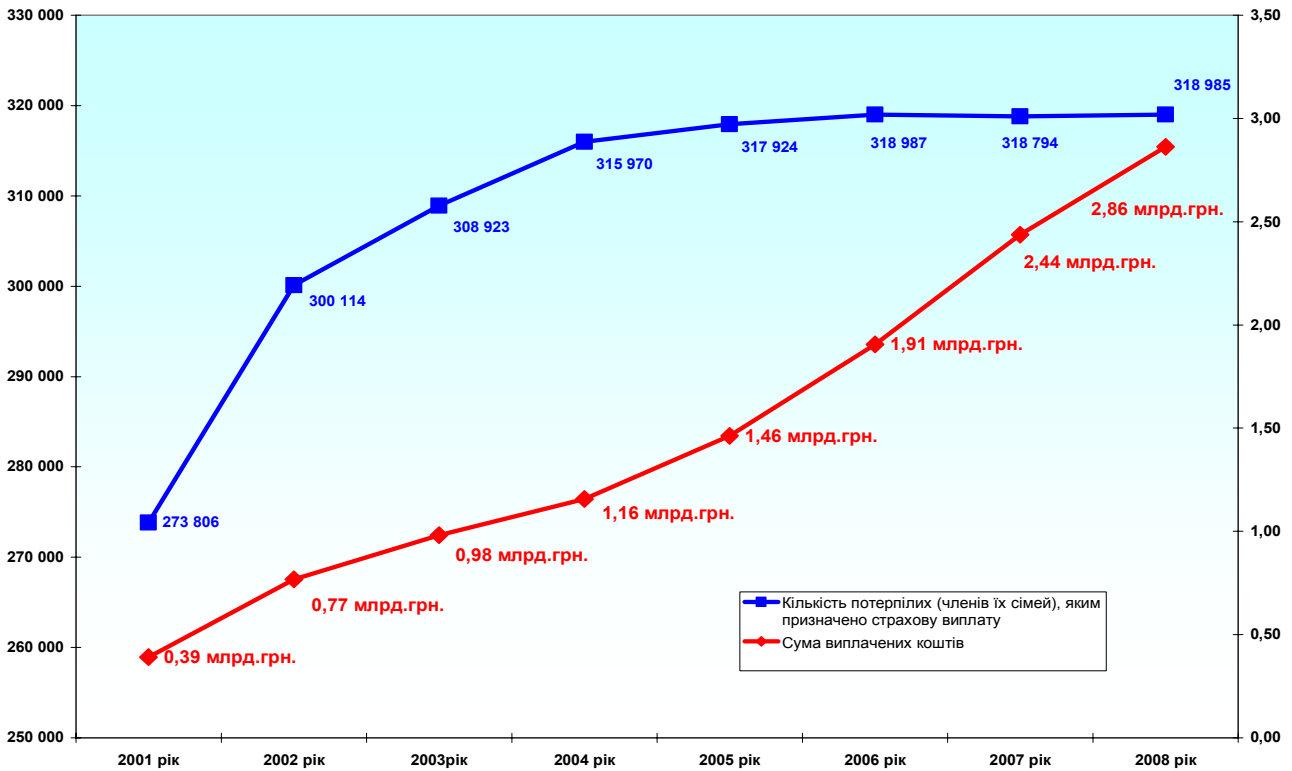
Система загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань гарантує нашим громадянам соціальний захист, насамперед, право на страхові виплати у разі повної або часткової втрати працездатності чи втрати годувальника.

Починаючи з 1 квітня 2001 року Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України виплачено потерпілим (членам їх сімей) майже 12 млрд. гривень.

Станом на 1 січня 2009 року Фонд здійснив страхові виплати 319 тисячам потерпілих (членам їх сімей), які постраждали на виробництві.

За 2008 рік з бюджету Фонду потерпілим (членам їх сімей) виплачено 2,86 млрд. грн., що більше порівняно з 2007 роком на 17,5 відсотка.

Динаміка чисельності потерпілих (членів їх сімей) та суми страхових виплат, які виплачені Фондом по Україні за 2001- 2008 роки

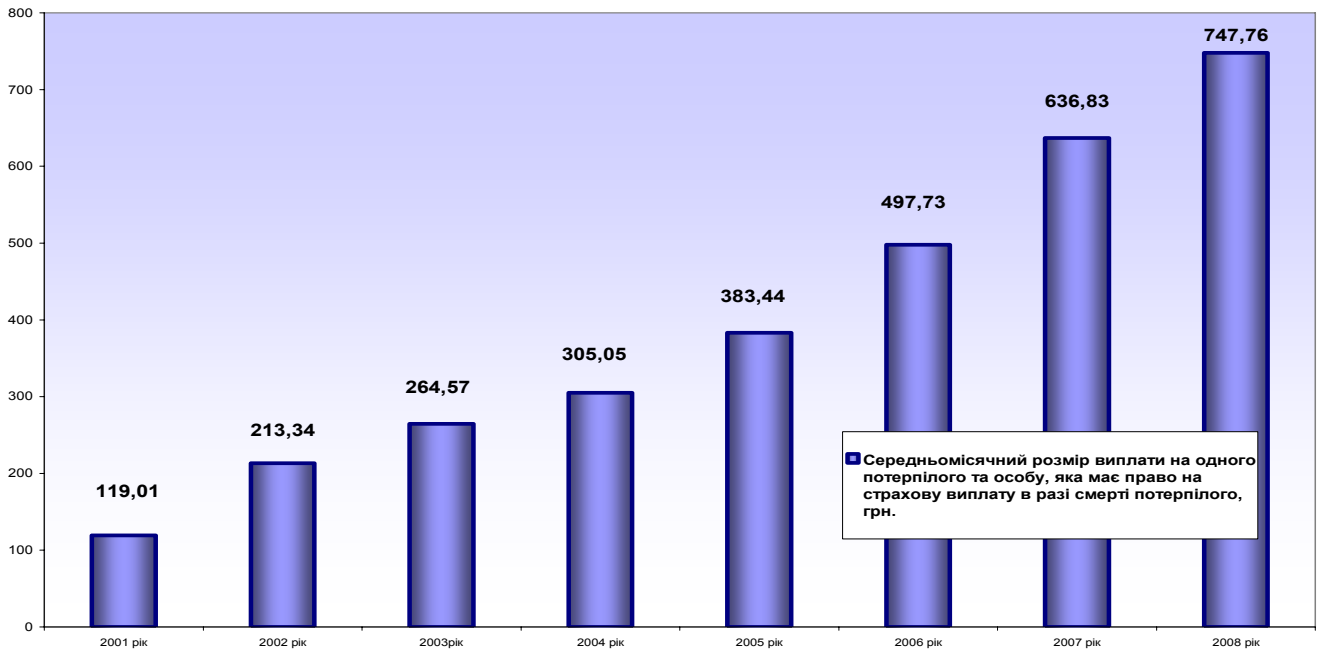

Середньомісячний розмір страхової виплати на одного потерпілого (члена його сім'ї) має стабільну тенденцію до зростання. Так, у 2008 році він складав 747,8 грн., що на 17,4% більше у порівнянні з 2007 роком, а у порівнянні з 2001 роком цей показник зріс в 6,3 разу.

В структурі страхових виплат основна частина припадає на щомісячні страхові виплати потерпілим (членам їх сімей) – 2060,6 млн. грн. (72%) та одноразову допомогу потерпілим (членам їх сімей) – 685,7 млн. грн. (24%).

Найбільша частина загальної суми страхових виплат по Україні за 2008 рік припадає на шахтарські регіони (76,9%), а саме: Донецьку область – 39,8%, Луганську – 16,3 %, Дніпропетровську – 14,8%, Львівську – 6 %.

Динаміка середньомісячного розміру виплати на одного потерпілого та особу, яка має право на страхову виплату в разі смерті потерпілого за 2001–2008 роки

У 2008 році сума витрат на щомісячні страхові виплати потерпілим склала 1922,2 млн. грн., що на 306,3 млн. грн., або на 19% більше у порівнянні з 2007 роком. Середній розмір виплати на одного потерпілого склав 536,7 грн., що на 18,8% більше порівняно з 2007 роком.

Сума щомісячної страхової виплати у разі втрати годувальника склала 138,4 млн. грн., що на 22,9 млн. грн., або 19,8% більше у порівнянні з 2007 роком. Середній розмір даної виплати склав 562 грн., що на 20,6% більше порівняно з 2007 роком.

Однією з причин зростання середньомісячного розміру виплат потерпілим (членам їх сімей) є проведення робочими органами виконавчої дирекції Фонду щорічного перерахунку сум щомісячних страхових виплат потерпілим (членам їх сімей) на коефіцієнт зростання середньомісячної заробітної плати відповідно до статті 29 базового Закону.

У 2008 році додаткові витрати Фонду на ці цілі склали 18,7 млн. грн. на місяць. За 2002-2008 роки додатково виплачено 1,2 млрд. грн.

У 2008 році виплачено 482,7 млн. грн. одноразової допомоги потерпілим, що на 24,8% більше у порівнянні з попереднім роком. Цю допомогу отримали 15 997 потерпілих, що на 0,1% менше порівняно з попереднім роком. Середній розмір одноразової допомоги на одного потерпілого склав 30,2 тис. грн., що на 25% більше у порівнянні з 2007 роком.

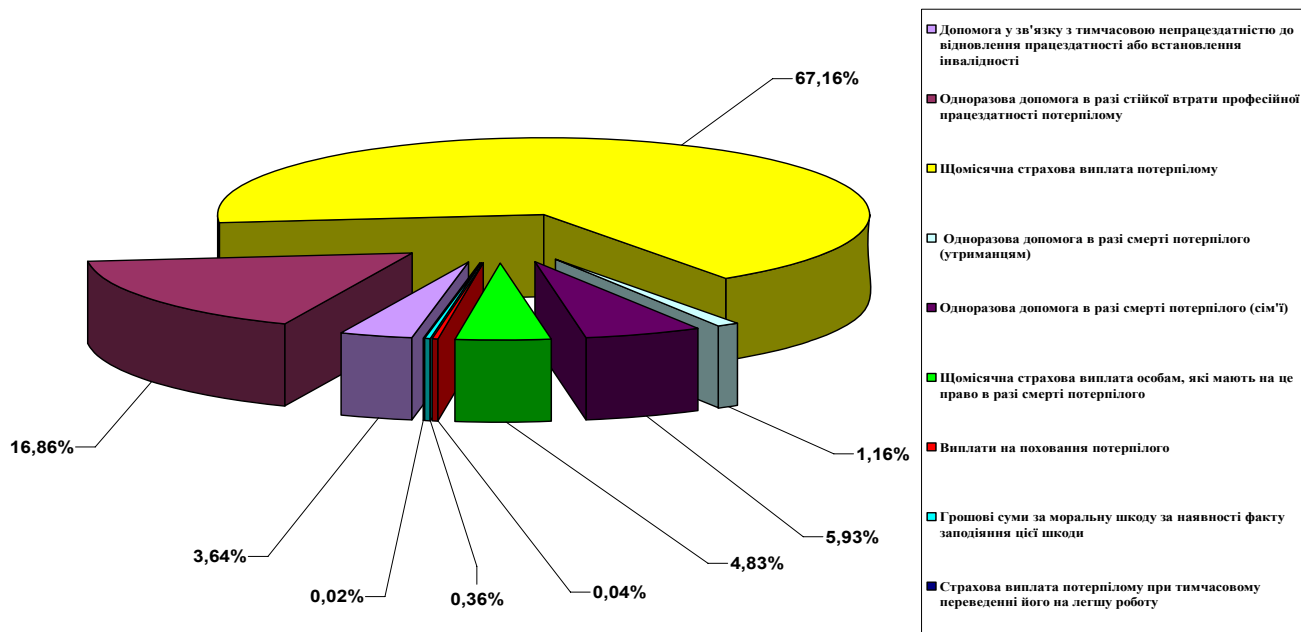
Сума одноразової допомоги утриманцям в разі смерті потерпілого порівняно з 2007 роком зросла на 3,3 млн. грн. (на 11,2%) і склала 33,3 млн. грн. Середній розмір виплати на одного утриманця збільшився на 25,4% і склав 22,4 тис. грн.

У 2008 році зросла й сума одноразової допомоги в разі смерті потерпілого на сім'ю, у порівнянні з 2007 роком на 14,1% і склала 169,7 млн. грн. А середній розмір одноразової допомоги на одну сім'ю потерпілого становив 103,4 тис. грн., що на 28% більше порівняно з 2007 роком.

У 2008 році Фондом виплачено 32,4 млн. грн. на індексацію щомісячних страхових виплат потерпілих (членів їх сімей) відповідно до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» та Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, що в 2,2 рази більше порівняно з 2007 роком.

За підсумками 2008 року Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України немає заборгованості по страхових виплатах перед потерпілими та членами їх сімей.

Структура випланих коштів на відшкодування шкоди потерпілим (членам їх сімей) в розрізі видів виплат за 2008 рік

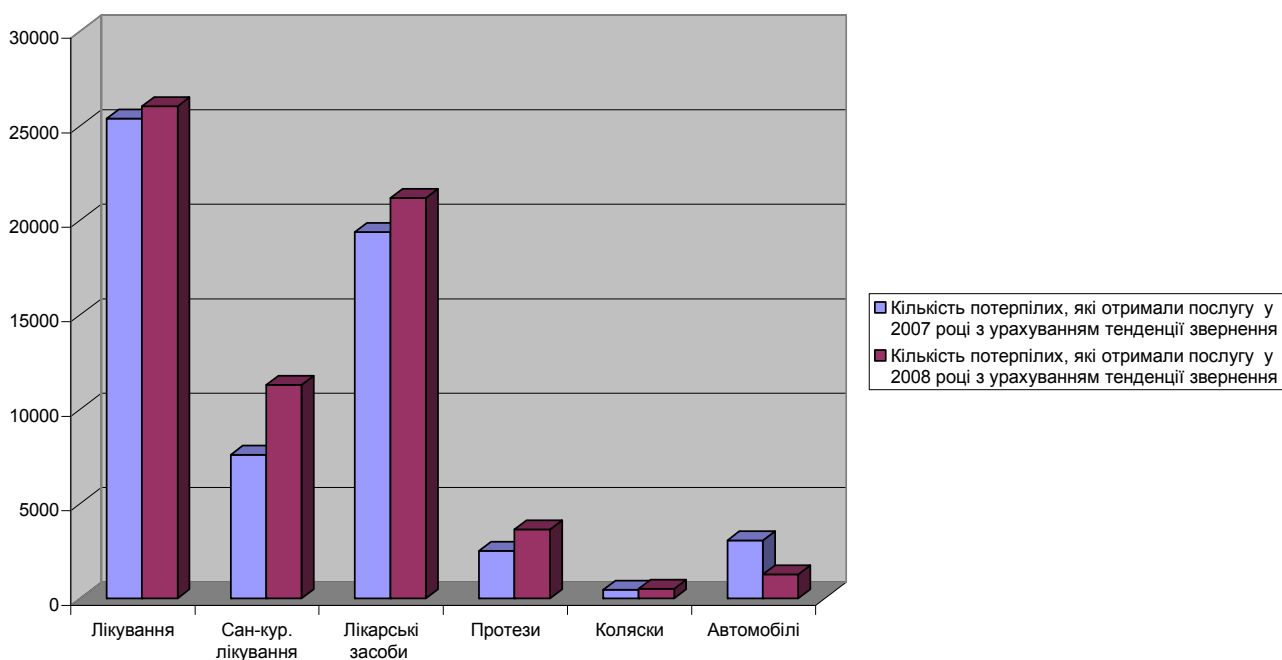

Медична, професійна та соціальна реабілітація

У 2008 році на медичну, професійну та соціальну реабілітацію потерпілих на виробництві з бюджету Фонду було профінансовано понад 200,5 млн. гривень, що на 37,8% більше порівняно з 2007 роком.

Динаміка забезпечення потерпілих медико-соціальними послугами має стабільну тенденцію до зростання. Так, у 2008 році медико-соціальні послуги отримали 81 671 особа, що на 5 976 осіб більше, ніж у 2007 році.

Динаміка чисельності потерпілих, що були забезпечені медико-соціальними послугами за 2008 рік у порівнянні з 2007 роком

У 2008 році на підставі висновків МСЕК було проліковано 26 038 потерпілих на виробництві, що на 642 особи більше, ніж в 2007 році. Загальна сума витрат на лікування потерпілих склала 29 871,2 тис. грн., що на 8 233,8 тис. грн., або на 38% більше порівняно з 2007 роком.

Лікарськими засобами та виробами медичного призначення було забезпечено 21 183 особи, що на 1 807 осіб більше, ніж в 2007 році. Загальна сума витрат на ці цілі становила 20 077,5 тис. грн., що на 6 558,5 тис. грн., або на 49% більше порівняно з 2007 роком.

У 2008 році санаторно-курортним лікуванням забезпечено 11 294 інвалідів, що на 3 964 особи більше, ніж у 2007 році. Загальна сума коштів на санаторно-курортне лікування потерпілих на виробництві склала 55 895,4 тис. грн., що на 33 704,6 тис. грн., або на 152% більше порівняно з 2007 роком.

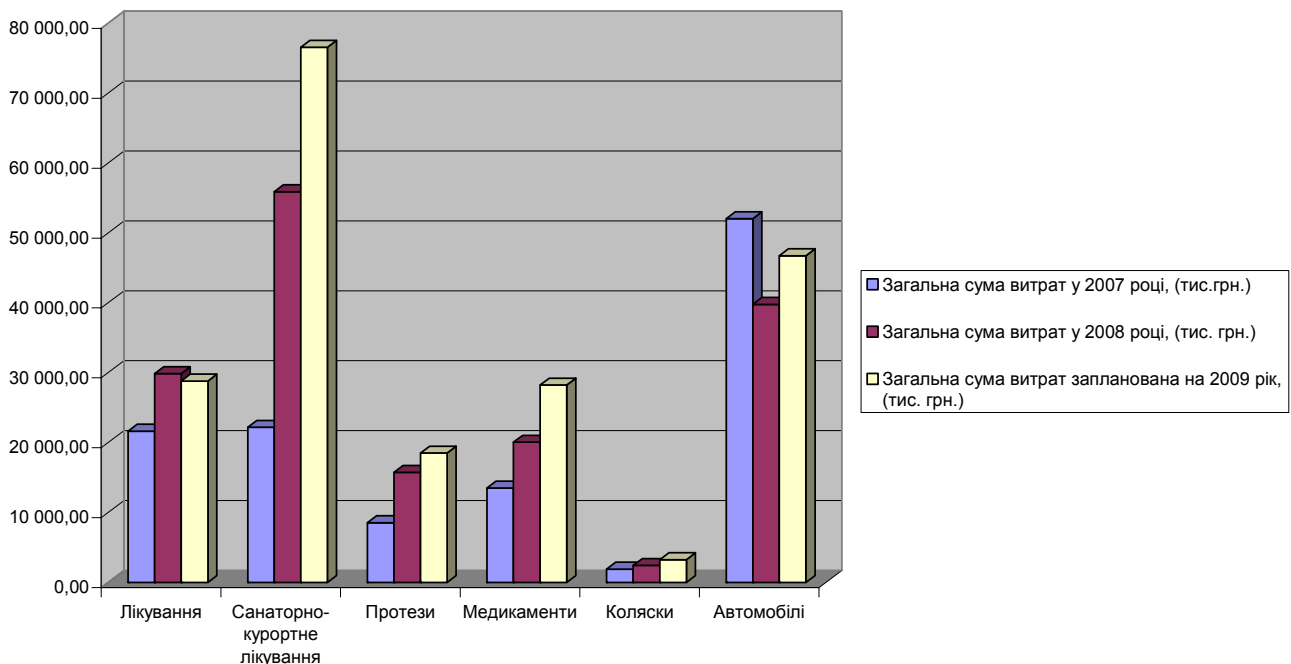
Протезно-ортопедичними виробами у 2008 році забезпечено 3 650 осіб, що на 1 142 особи більше, ніж у 2007 році. Загальна сума витрат становила 15 754,7 тис. грн., що на 7 206 тис. грн., або на 84% більше порівняно з 2007 роком.

Засобами пересування (колясками) у 2008 році було забезпечено 500 потерпілих на виробництві на загальну суму 2 431,6 тис. грн., що на 513,9 тис. грн., або 27% більше порівняно з 2007 роком.

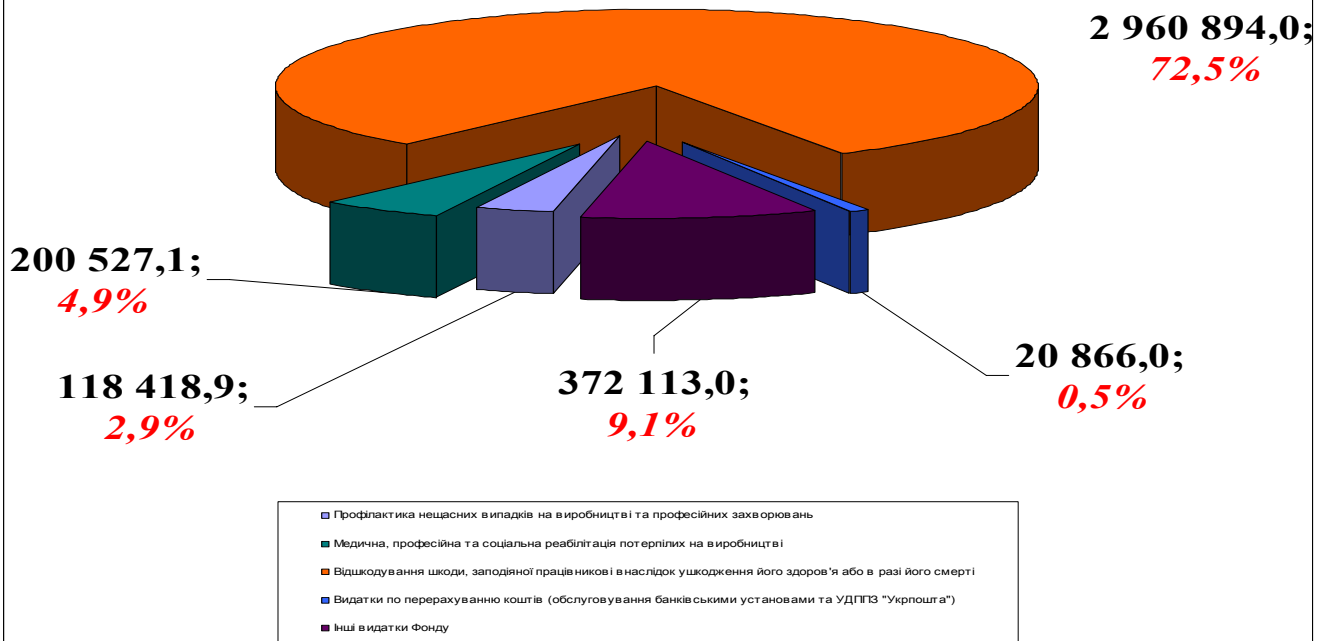
Одним із видів медико-соціальних послуг є забезпечення інвалідів від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань автомобілями. А також компенсує вартість запасних частин до них, пального, ремонту і технічного обслуговування та навчання керуванню автомобілем.

У 2008 році за кошти Фонду автомобілями було забезпечено 1 266 інвалідів. Загальна сума витрат на придбання автомобілів для потерпілих становила 39 784,9 тис. грн. А також проведено страхування автомобілів, придбаних за кошти Фонду.

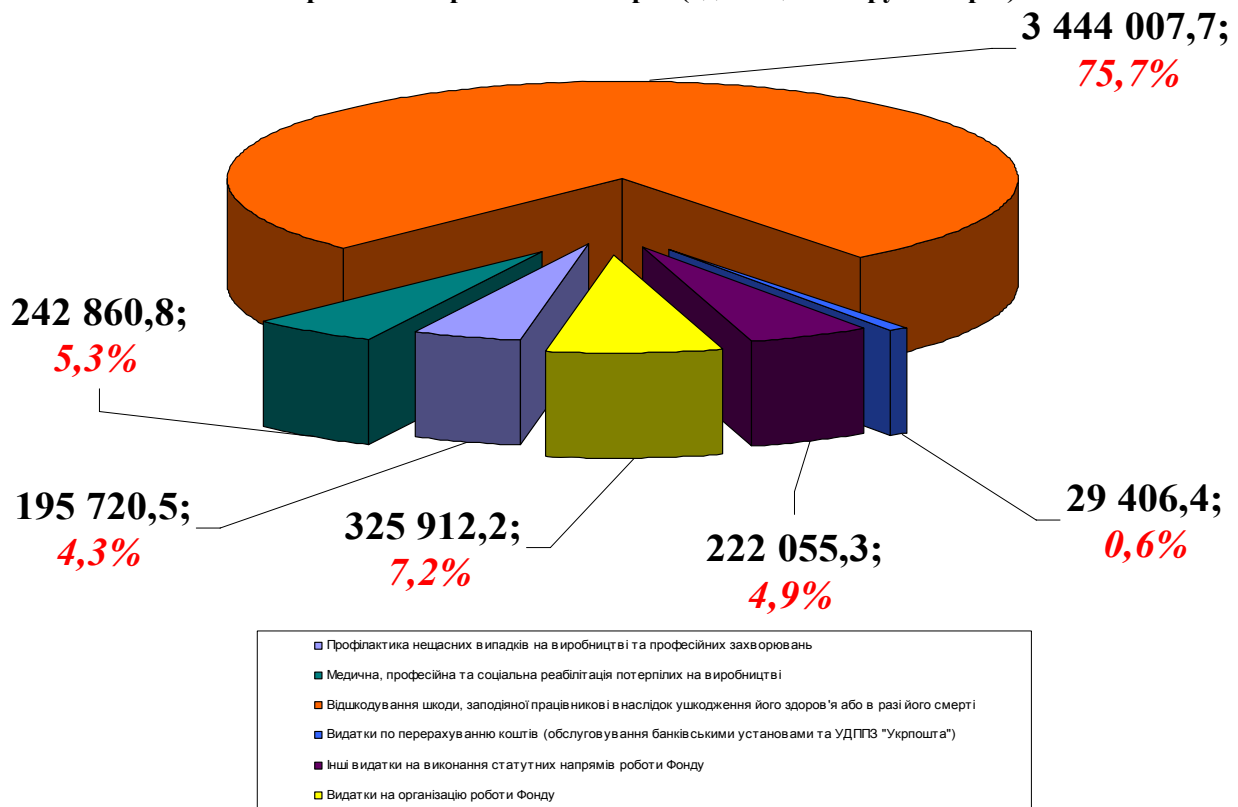
Динаміка витрат на медико-соціальну реабілітацію потерпілих на виробництві впродовж 2007-2008 років та план на 2009 рік

**Структура видатків Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України у 2008 році
(одиниця виміру тис.грн.)**

Планові показники видаткової частини бюджету Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України на 2009 рік (одиниця виміру тис.грн.)

**Порівняльна таблиця
виконання бюджету Фонду соціального страхування від нещасних випадків на
виробництві та професійних захворювань України за 2005-2008 роки та планових
показників бюджету на 2009 рік**

№ п/п	Статті бюджету	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік
		Факт	Факт	Факт	Факт	План
1	2	4	5	6	7	8
	I. Доходи					
1	Оборотно-касова готівка на покриття тимчасових касових розривів для фінансування страхових виплат, соціальних послуг на початок бюджетного періоду	27 669,7	56 517,8	93 062,5	135 269,9	328 872,0
2	Резерв коштів на початок бюджетного періоду	13 070,4	0,0	0,0	0,0	82 564,2
3	Надходження	2 037 711,6	2 382 989,5	3 019 997,4	3 948 900,6	4 133 618,0
3.1	Страхові внески роботодавців	2 031 079,0	2 371 505,4	3 005 165,4	3 926 899,9	4 118 144,7
3.2	Добровільні внески	51,3	56,1	67,1	90,5	105,1
3.3	Інші надходження, одержання яких не суперечить законодавству	6 581,3	11 428,0	14 764,9	21 910,2	15 368,2
3.3.1	<i>Пеня за несвоєчасну сплату страхових внесків</i>	783,0	953,1	1 192,8	1 997,7	1 192,8
3.3.2	<i>Кошти, одержані від стягнення штрафів за адміністративні правопорушення з посадових осіб підприємств, установ, організацій, фізичних осіб, які використовують найману працю</i>	2 411,3	1 905,4	1 821,9	1 931,9	1 821,9
3.3.3	<i>Кошти, одержані від компенсації відсотків вартості та реалізації автомобілів, що перебували у користуванні інвалідів</i>					684,0
3.3.4	<i>Інші надходження</i>	3 387,0	8 569,5	11 750,2	17 980,6	11 669,5
4	Прибуток, одержаний від розміщення тимчасово вільних коштів Фонду, у тому числі резерву коштів на вкладних депозитних рахунках				84,7	3 750,0
	Всього доходів:	2 078 451,7	2 439 507,3	3 113 059,9	4 084 255,2	4 548 804,2
	II. Видатки					
1	Профілактика нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	7 240,9	6594,7	31 121,8	118 418,9	195 720,5
1.1	Фінансування заходів, передбачених Загальнодержавною (Національною) програмою поліпшення стану безпеки, умов праці та виробничого середовища	1 812,3	863,2		206,3	
1.2	Фінансування заходів, передбачених регіональними програмами поліпшення стану безпеки, умов праці та виробничого середовища	569,0	0,0	0,0	0,0	
1.3	Фінансування заходів, передбачених галузевими програмами поліпшення стану безпеки, умов праці та виробничого середовища	1 893,4	1 234,8	266,3	149,6	
1.4	Фінансування видатків на навчання та підвищення рівня знань спеціалістів, які вирішують питання охорони праці	1 443,8	2 604,2	2 176,4	3 043,7	
1.5	Фінансування видатків на організацію розроблення та виробництва засобів індивідуального захисту працівників	767,0	110,6		3,2	
1.6	Фінансування заходів з пропаганди безпечних та нешкідливих умов праці	538,2	835,6	3 415,8	39 278,9	
1.7	Фінансування інших профілактичних заходів відповідно до завдань страхування від нещасних випадків	217,2	946,3	25 263,3	75 737,2	
2	Медична, професійна та соціальна реабілітація потерпілих на виробництві	63 516,5	110 362,9	145 566,3	200 527,1	242 860,8
2.1	Витрати на стаціонарне лікування потерпілих на виробництві у лікувально-профілактичних закладах, медичну реабілітацію після стаціонарної допомоги	11 115,3	16 294,3	21 637,4	29 235,4	28 820,0
2.2	Витрати на придбання путівок для санаторно-курортного лікування інвалідів	18 347,2	20 328,2	22 190,8	55 745,7	76 548,0
2.3	Витрати на технічні та інші засоби реабілітації	5 560,1	7 413,8	8 548,7	15 577,0	18 516,1
2.4	Витрати на протезування зубів	35,4	26,2	42,9	28,6	45,4
2.5	Витрати на протезування очей та придбання окулярів	14,1	20,6	16,3	18,0	47,0
2.6	Витрати на слухові апарати	68,5	86,5	57,9	110,9	197,8
2.7	Витрати на виробли медичного, медикаментозного призначення та лікарські засоби	8 202,7	11 198,7	13 519,0	20 035,8	28 232,4
2.8	Витрати на додаткове харчування	592,6	637,9	729	1 060,7	1 285,9
2.9	Витрати на професійне навчання або перекваліфікацію за індивідуальними програмами реабілітації потерпілими та інші витрати	36,9	60	31,6	61,8	107,9

2.10	Витрати на спеціальний медичний догляд	3 802,6	4 686,9	5 483,9	6 644,4	9 103,5
2.11	Витрати на постійний сторонній догляд	8 227,2	9 978,7	11 492,7	13 628,3	17 934,7
2.12	Витрати на побутове обслуговування	5 124,0	6 224,3	7 236,3	8 683,0	11 121,5
2.13	Витрати на придбання спеціальних засобів пересування (коляски)	771,6	1540,8	1917,7	2 415,6	3 257,6
2.14	Витрати на соціальну реабілітацію потерпілих, в тому числі разова грошова допомога непрацюючим інвалідам	5,0	7,8	0,8	96,6	21,0
2.15	Компенсація витрат на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування інвалідів	498,2	544,2	632,8	760,4	883,5
2.16	Витрати, пов'язані з забезпеченням інвалідів автомобілями	1 115,1	31 314,0	52 028,5	46 424,9	46 738,5
3	Відшкодування шкоди, заподіяної працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або в разі його смерті	1 773 707,8	2 002 967,8	2 513 226,7	2 960 894,0	3 444 007,7
3.1	Витрати, пов'язані з відшкодуванням Пенсійному фонду України випланих ним пенсії по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання та пенсії у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку	111 008,5	97 848,6	77 103,0	102 838,5	94 610,6
3.2	Допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю до відновлення працездатності або встановлення інвалідності	45 202,3	60 227,3	77 098,9	99 762,0	118 668,6
3.3	Одноразова допомога в разі стійкої втрати професійної працездатності потерпілому	194 703,6	244 103,9	386 767,8	482 673,1	586 614,4
3.4	Щомісячна грошова сума в разі часткової чи повної втрати працездатності, що компенсує відповідну частину втраченого заробітку потерпілого	1 030 745,4	1 294 253,6	1 615 893,8	1 922 203,6	2 223 020,5
3.5	Виплата при тимчасовому переведенні потерпілого на легшу роботу	345,1	375,3	433,1	651,5	895,2
3.6	Одноразова допомога в разі смерті потерпілого	83 247,2	125 758,0	178 765,0	203 018,7	235 967,5
3.7	Щомісячні страхові виплати особам, які мають на це право в разі втрати годувальника	78 757,0	95 730,9	115 485,1	138 360,3	175 040,2
3.8	Витрати на поховання потерпілого	872,0	1 051,7	1 382,2	1 124,1	2 606,0
3.9	Погашення заборгованості перед Пенсійним фондом України	200 120,3	0,0	0,0	0,0	0,0
3.10	Витрати на відшкодування грошової суми за моральну (немайнову) шкоду за зобов'язаннями минулих років, що виникли до 23.02.2007 року	28 706,4	83 618,5	60 297,8	10 262,2	6 584,7
4	Видатки по перерахуванню коштів (обслуговування банківськими установами та УДППЗ "Укрпошта", програмно-технічного комплексу "Клієнт - Казначейство")	15 065,5	17 619,7	19 703,1	20 866,0	29 406,4
5	Судові витрати та виконавчий збір	107,5	93,6	106,2	63,5	141,8
6	Витрати на забезпечення діяльності по обслуговуванню потерпілих та інвалідів	4 684,0	4 193,4	2 586,8	2 833,3	21 135,3
7	Погашення заборгованості шахтарям з регресних позовів та одноразової допомоги по втраті професійної працездатності, яка склалася станом на 01.04. 2001 року відповідно до статтей Законів України "Про Державний бюджет України"	18 709,9	-151,4	0,0	0,0	0,0
8	Видатки для створення лікувально-профілактичної бази Фонду					180 000,0
9	Витрати на заходи по координації роботи зі страхувальниками	3 350,2	3 645,6	1 877,8	2 063,8	5 383,3
10	Витрати на виконання інших робіт, пов'язаних з координацією страхової діяльності		962,9	4 047,1	4 819,7	15 000,0
11	Забезпечення роботи правління та наглядової ради Фонду					394,9
12	Поточні видатки виконавчої дирекції Фонду та її робочих органів	114 947,7	172 257,8	214 119,7	290 676,5	303 912,2
13	Капітальні видатки виконавчої дирекції Фонду та її робочих органів	20 603,9	27 897,8	45 434,5	71 656,2	22 000,0
	Всього видатків:	2 021 933,9	2 346 444,8	2 977 790,0	3 672 819,0	4 459 962,9
14	Резерв коштів для забезпечення виконання завдань страхування від нещасного випадку				82 564,2	82 564,2
15	Оборотна касова готівка на покриття тимчасово касових розривів для фінансування страхових виплат, соціальних послуг наступного бюджетного періоду	56 517,8	93 062,5	135 269,9	328 872,0	6 277,1

Страхування на випадок безробіття

Кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття використовуються на виплату матеріального забезпечення безробітних та надання соціальних послуг у сприянні працевлаштуванню незайнятого населення.

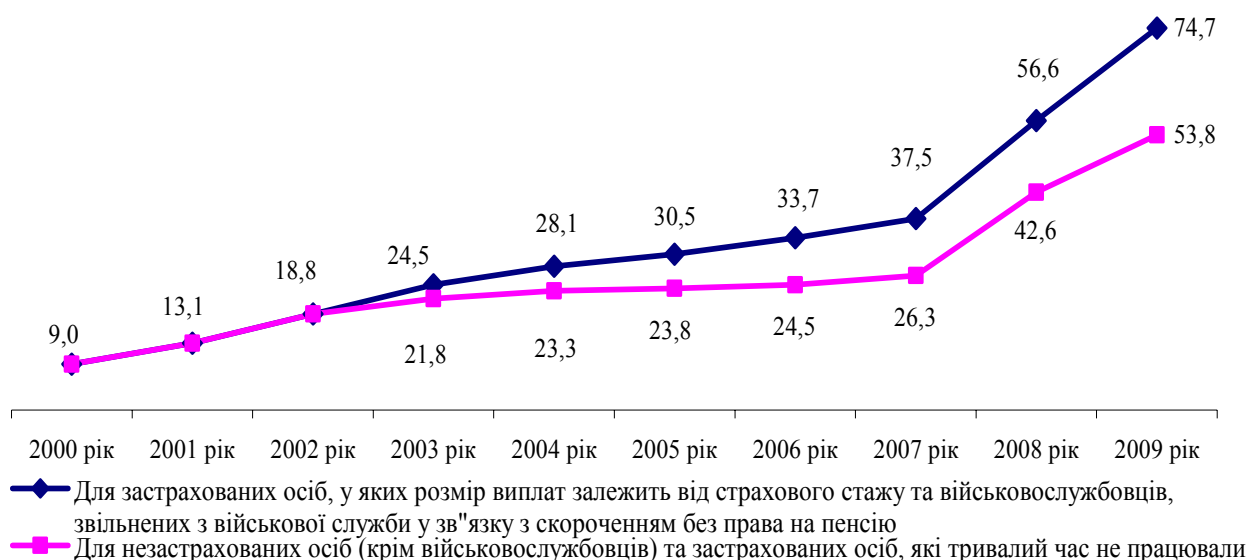
Види матеріального забезпечення:

- ✓ **допомога по безробіттю**, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності;
- ✓ **матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного**;
- ✓ **допомога на поховання** у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Види соціальних послуг:

- ✓ **професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації та профорієнтація**;
- ✓ **пошук підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні**, у тому числі шляхом надання роботодавцю дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних та фінансування організації оплачуваних громадських робіт для безробітних;
- ✓ **інформаційні та консультаційні послуги**, пов'язані з працевлаштуванням.

Співвідношення мінімальної допомоги по безробіттю до прожиткового мінімуму, відсотків

За даними вибіркового обстеження населення з питань економічної активності, що здійснюються Держкомстатом України чисельність зайнятого населення віком 15-70 років в середньому за 2008 рік, порівняно з 2007 роком, збільшилась на 67,6 тис. осіб та сягнула 21,0 млн. осіб. Рівень зайнятості населення зріс за означений період в середньому по Україні з 58,7% до 59,3%.

Чисельність безробітних в Україні в середньому за 2008 рік, порівняно з минулим роком, зросла на 7,5 тис. осіб і склала 1,4 млн. осіб. Рівень безробіття населення віком 15-70 років, визначений за методологією Міжнародної організації праці (МОП), залишився на рівні 2007 року та становив 6,4% економічно активного населення. Слід відзначити, що рівень безробіття в Україні був нижчим, ніж у середньому по країнах Євросоюзу, де він становив 7,0%, зокрема, в Іспанії рівень безробіття зріс з 8,3% до 11,3% та був найвищим, у Словаччині – 9,6%. Угорщині – 7,9%, Португалії та Франції – 7,7%.

На відміну від ситуації, характерної для останніх років, коли кількість вільних робочих місць практично відповідала чисельності осіб, що шукали роботу, а також спостерігався значний дефіцит кваліфікованої робочої сили, в останньому кварталі 2008 року, внаслідок впливу світової фінансової кризи на ринок праці України, відбулося стрімке зростання реєстрації незайнятих громадян в центрах зайнятості та скорочення кількості вакансій. Зокрема, у грудні 2008 року до центрів зайнятості звернулося майже 287 тис. осіб, що вдвічі перевищує відповідний показник грудня 2007 року. Станом на кінець 2008 року на обліку в центрах зайнятості перебувало понад 876 тис. осіб або на третину більше, ніж на початок року, у той же час потреба у працівниках підприємств, установ та організацій становила лише 91 тисячу та у порівнянні з початком минулого року скоротилася удвічі.

Якщо на 1 січня 2008 року на одне вільне робоче місце претендувало 4 особи, які шукали роботу, то станом на 1 січня 2009 року – 10 громадян.

Державна служба зайнятості – виконавча дирекція Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, здійснює заходи сприяння зайнятості населення, зокрема надання інформаційних, консультаційних та профорієнтаційних послуг, створення банку вакансій та пошук підходящої роботи, працевлаштування громадян на вільні та новостворені робочі місця, працевлаштування неконкурентоспроможних верств населення на заброньовані робочі місця, підвищення конкурентоспроможності незайнятих громадян шляхом організації професійного навчання, організації тимчасових громадських робіт тощо.

Протягом 2008 року на обліку в центрах зайнятості перебувало 2,5 млн. громадян не зайнятих трудовою діяльністю.

Серед осіб, які перебували на обліку в центрах зайнятості, чисельність працевлаштованих у 2008 році становила 1084,0 тис. осіб. Зокрема шляхом наданням дотації роботодавцю за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття працевлаштовано 44,7 тис. неконкурентоспроможних на ринку праці безробітних громадян. Започаткували власну справу шляхом одноразової виплати допомоги по безробіттю майже 31 тис. безробітних.

Одним з пріоритетів діяльності державної служби зайнятості є розвиток гнучкої і орієнтованої на працевлаштування системи профорієнтації та професійного навчання безробітних. Особлива увага приділялась проведенню профорієнтаційної роботи з учнями навчальних закладів. Профорієнтаційними послугами було охоплено понад 1,1 млн. осіб, які навчаються в навчальних закладах різних типів, що майже на чверть більше ніж у попередньому році.

Для забезпечення відповідності професійно-кваліфікаційного рівня громадян, що шукають роботу, вимогам роботодавців протягом 2008 року за направленням служби зайнятості професійне навчання проходили 245,2 тис. безробітних громадян, що майже на 16 тис. осіб більше ніж у 2007 році. Професійна підготовка, перепідготовка здійснювалася за 394 напрямками, професіями та спеціальностями. Для професійного навчання безробітних до співпраці було залучено 26,1 тис. навчальних закладів різних типів, підприємств, організацій та установ.

До оплачуваних громадських робіт залучено 428,5 тис. осіб з числа незайнятих громадян.

Для прискорення укомплектування вільних робочих місць, забезпечення доступу до інформації про реальний попит на відповідних працівників та реальні умови праці і заробітної плати центрами зайнятості надаються адреси та контактні телефони підприємств, організацій та установ, які мають потребу в робочій силі. Поширено інформування населення не тільки при індивідуальному обслуговуванні шукачів роботи в центрах зайнятості, а й через різноманітні сучасні засоби масової інформації, зокрема, Інтернет ресурси державної служби зайнятості, інформаційно-довідкової телефонної системи. Інформування населення здійснюється не тільки при індивідуальному обслуговуванні шукачів роботи в центрах зайнятості, а й через різноманітні сучасні засоби масової інформації, зокрема, інтернет ресурси державної служби зайнятості, інформаційно-довідкову телефонну систему. Протягом 2008 року засобами інформаційних ресурсів, що функціонують на основі баз даних Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Служба зайнятості України» (офіційний портал державної служби зайнятості www.dcz.gov.ua, портал «Труд» www.trud.gov.ua, мобільний сервіс «Пошук роботи»), скористалися 5,6 млн. користувачів, яким було надано 17,4 млн. інформаційно-консультаційних та інтерактивних послуг.

**Бюджет Фонду загальнообов'язкового державного соціального
страхування України на випадок безробіття**

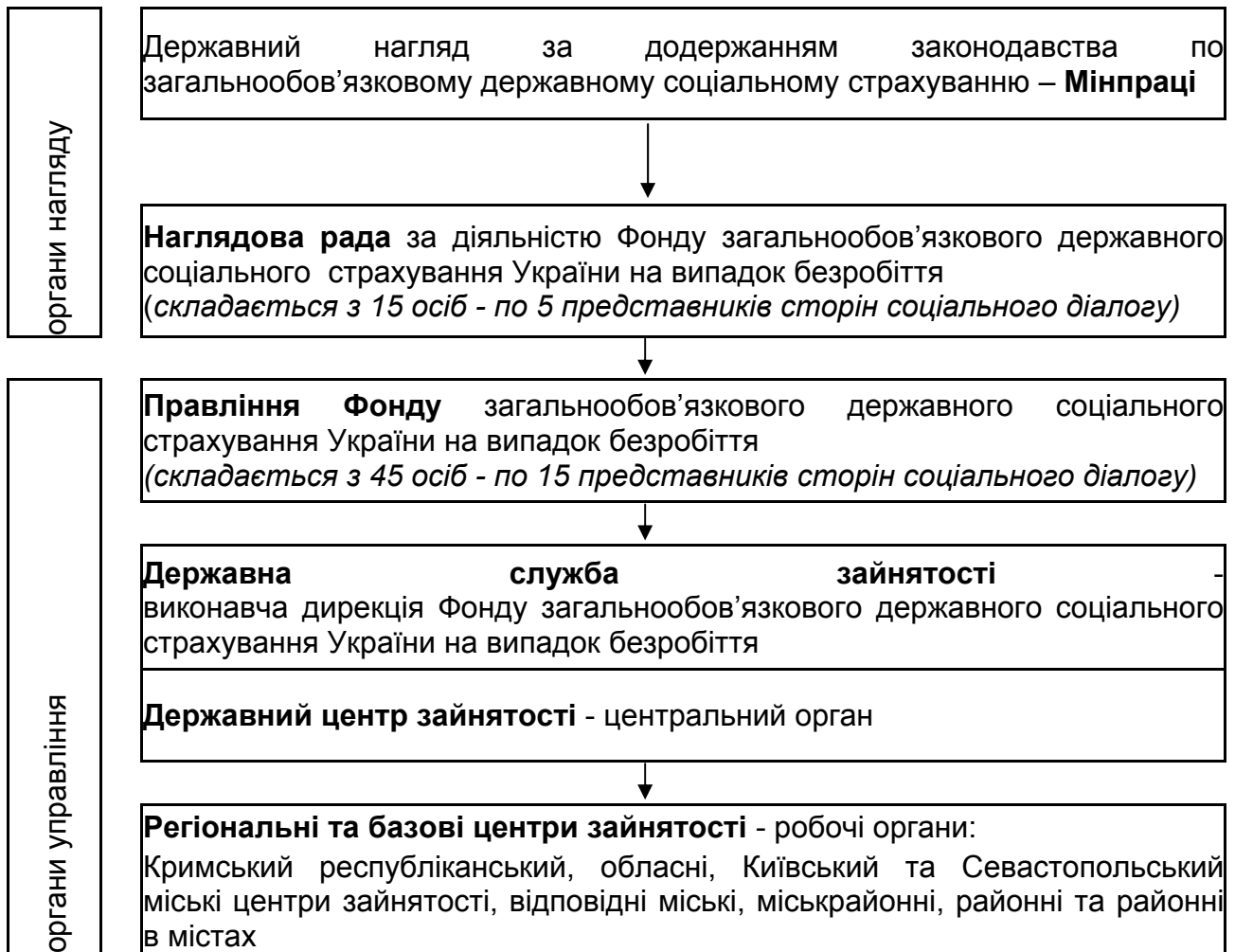
тис.грн.

№ з/п	Показники	2003р.	2004р.	2005р.	2006р.	2007р.	2008р.	2009р. затвердже но
	Залишок коштів на 01.01.	516 304,2	385 738,9	154 025,6	274 944,1	137 421,0	295 752,4	343 924,4
	в т.ч. резерв Фонду	40 124,3	103 539,1	47 365,2	30 928,1	21 588,7	24 931,9	40 853,8
	Надходження в поточному році	1 686 511,7	2 153 634,0	2 615 664,2	2 800 141,2	3 718 096,9	4 463 101,6	6 633 532,5
	з них:							
	Страхові внески	1 655 596,9	2 125 860,3	2 596 661,6	2 784 194,9	3 594 792,9	4 717 239,4	6 613 432,0
	Інші	21 010,5	27 440,2	18 051,5	15 484,9	23 072,4	42 580,3	17 973,0
	Асигнування Державного бюджету України	9 904,3	333,5	951,1	461,4	100 231,6	3 281,9	2 127,5
	Надходження - всього (з урахуванням залишку)	2 202 815,9	2 539 372,9	2 769 689,8	3 075 085,3	3 855 517,9	5 058 854,0	6 977 456,9
	Видатки - всього (з урахуванням резерву)	1 920 616,1	2 432 712,5	2 525 673,8	2 959 253,0	3 584 697,4	4 753 859,1	6 977 456,9
	з них:							
1	Матеріальне забезпечення та соціальні послуги, всього	1 307 544,5	1 604 820,4	1 829 496,8	2 084 838,3	2 474 688,2	3 519 161,0	5 914 876,2
	Допомога по безробіттю	862 089,8	979 072,6	1 185 653,3	1 458 851,6	1 695 867,2	2 254 319,8	4 713 869,5
	Одноразова виплата по безробіттю для зайняття підприємницькою діяльністю	84 621,9	111 968,1	149 085,0	84 545,1	96 337,9	182 977,2	1 420,4
	Матеріальна допомога в період професійного навчання	33 308,9	39 116,8	44 544,5	56 307,6	76 019,6	97 756,6	82 955,8
	Матеріальна допомога, допомога на поховання*	62 662,7	60 396,6	36 197,0	1 603,1	1 593,9	1 682,1	1 873,2
	Послуги банків	5 189,4	5 856,6	7 029,1	2 987,5	5 196,0	7 114,7	14 422,8
	Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації безробітних	61 311,4	90 355,8	94 449,7	103 458,0	121 709,3	230 772,9	167 953,0
	Організація громадських робіт	33 107,0	41 172,6	55 887,8	66 043,2	83 013,9	106 728,5	64 221,3
	Працевлаштування безробітних шляхом надання дотацій роботодавцям	92 825,9	150 165,6	210 519,5	258 364,7	294 424,2	383 457,3	336 923,7
	Інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з працевлаштуванням	72 427,5	126 715,7	46 130,9	52 677,5	100 526,2	254 351,9	47 934,7
	Профорієнтаційні послуги	x	x	x	x	x	x	29 200,0
	Допомога по частковому безробіттю	x	x	x	x	x	x	279 150,0
	Профілактика настання страхових випадків	x	x	x	x	x	x	174 951,8
2	Підтримка інформаційно-довідкової системи обслуговування безробітних	60 466,4	91 015,5	59 108,6	55 545,7	62 049,3	97 567,5	60 000,0
3	Відшкодування Пенсійному фонду витрат, пов'язаних із достроковим виходом працівників на пенсію	87 732,1	95 715,7	162 809,4	234 004,1	150 197,1	11 082,8	30 708,4
4	Спрямування коштів Фонду на створення нових робочих місць для працевлаштування незайнятого населення, що перебуває на обліку в державній службі зайнятості вугледобувних регіонів, де ліквідовано шахти**	98 220,1	104 308,6	x	x	129 995,3	x	x
5	Утримання та забезпечення діяльності виконавчої дирекції та її робочих органів, ІПК, управління Фондом, всього	192 135,0	282 993,5	373 365,7	471 281,1	583 451,3	846 648,5	847 279,3
6	Створення умов для прийому та надання соціальних послуг робочими органами виконавчої дирекції Фонду	70 978,9	206 493,6	69 965,2	91 995,1	159 384,3	238 545,5	60 000,0
7	Резерв Фонду	10 3539,1	47 365,2	30 928,1	21 588,7	24 931,9	40 853,8	64 593,0
8	Середньорічний розмір страхових внесків до Фонду, %	2,4	2,4	2,2	1,8	1,8	1,8	2,2

* - з 2006 року без матеріальної допомоги

** 2003, 2004рр. – спрямування на створення нових робочих місць працівникам вугільної промисловості, які вивільняються в зв'язку із закриттям шахт, 2007 рік – спрямування Фондом коштів на створення нових робочих місць для працевлаштування незайнятого населення, що перебуває на обліку в державній службі вугледобувних регіонів, де ліквідовано шахти

Управління Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття

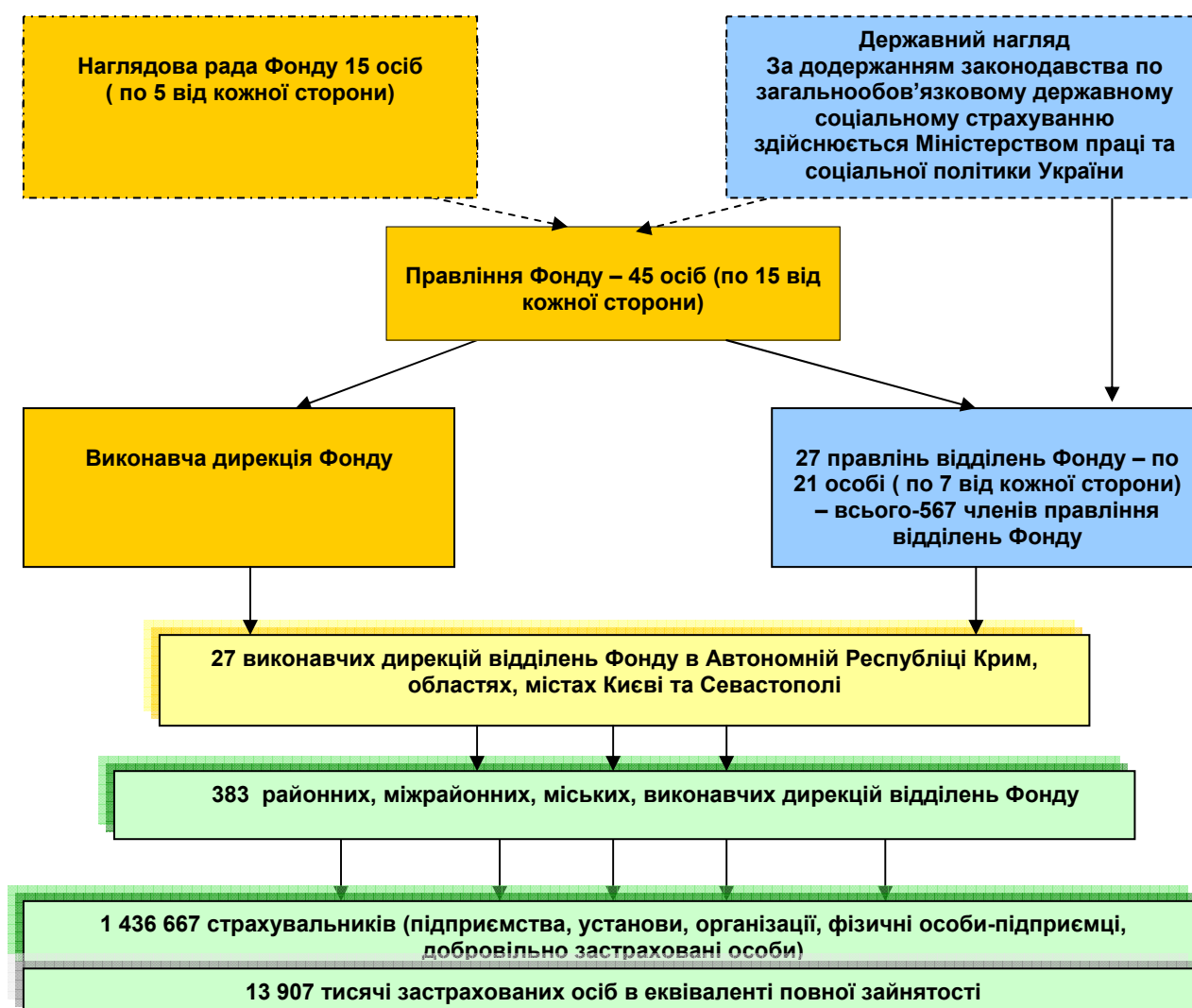

Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності

Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності діє відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням” від 18 січня 2001 року № 2240 - III і є правонаступником Фонду соціального страхування України, який було утворено у 1991 році.

Фонд є самоврядною організацією, управління якого здійснюється на паритетних засадах представниками від держави, роботодавців та застрахованих осіб. До складу правління Фонду сторонами делегується по 15 представників, до Наглядової ради по п’ять. Строк їх повноважень складає 6 років. Правління і наглядова рада очолюються представником кожної сторони протягом 2 років. В даний час головою правління є представник від сторони роботодавців, головою наглядової ради – від сторони держави.

Структура Фонду

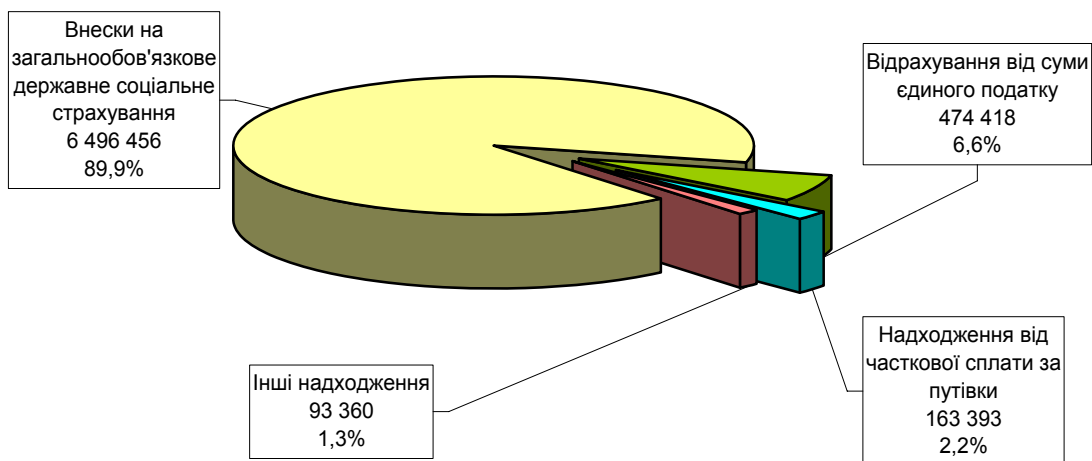

Загальна кількість працівників Фонду (за штатним розписом) на 01.01.2009 р. становить 4 957 одиниць.

Відповідно до Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 року № 16/98-ВР (ст. 14) Фонд провадить збір та акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечує фінансування виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та здійснює інші функції згідно з затвердженим Статутом Фонду. Фонд належить до цільових позабюджетних страхових фондів.

Бюджет Фонду за 2008 рік становив по доходах 7 227 627 тис. гривень.

Структура доходної частини бюджету Фонду у 2008 році (тис. грн.)

Фонд надає застрахованим особам (працюючим) та членам їх сімей такі види матеріального забезпечення та соціальних послуг:

❖ **допомоги:**

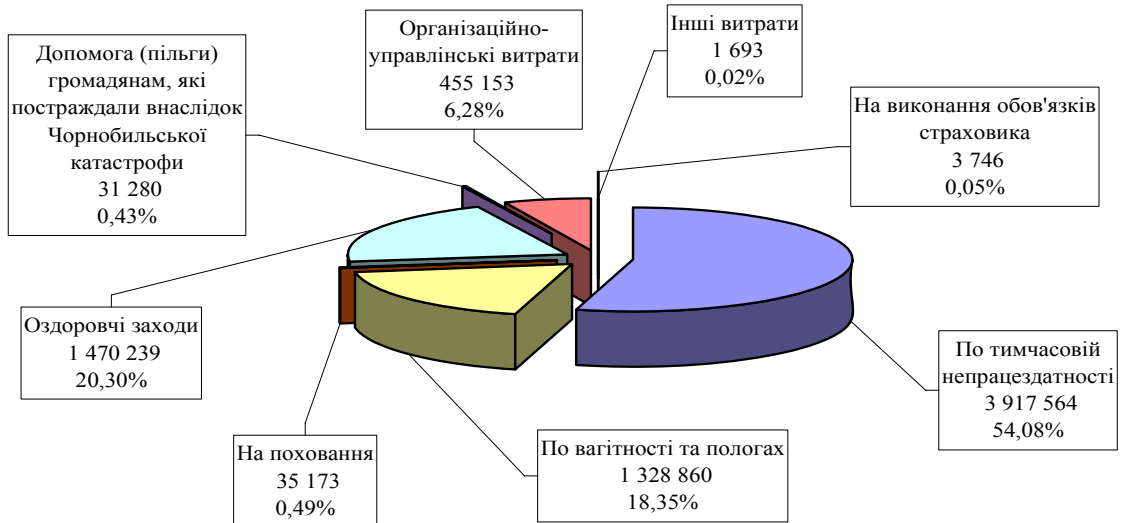
- по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворим членом сім'ї);
- по вагітності і пологах;
- при народженні дитини (до 2007 року);
- по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (до 2007 року);
- на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві);

❖ **забезпечення оздоровчих заходів:**

- оплата путівок на санаторно-курортне лікування застрахованим особам та членам їх сімей;
- лікування в реабілітаційних відділеннях санаторних закладів, часткове фінансування санаторіїв-профілакторіїв підприємств та вищих учбових закладів, утримання дитячо-юнацьких спортивних шкіл;
- часткове фінансування оздоровлення дітей в дитячих оздоровчих закладах, позашкільне обслуговування (придбання дитячих новорічних подарунків).

Бюджет Фонду по витратах у 2008 році становив 7 243 708 тис. гривень.

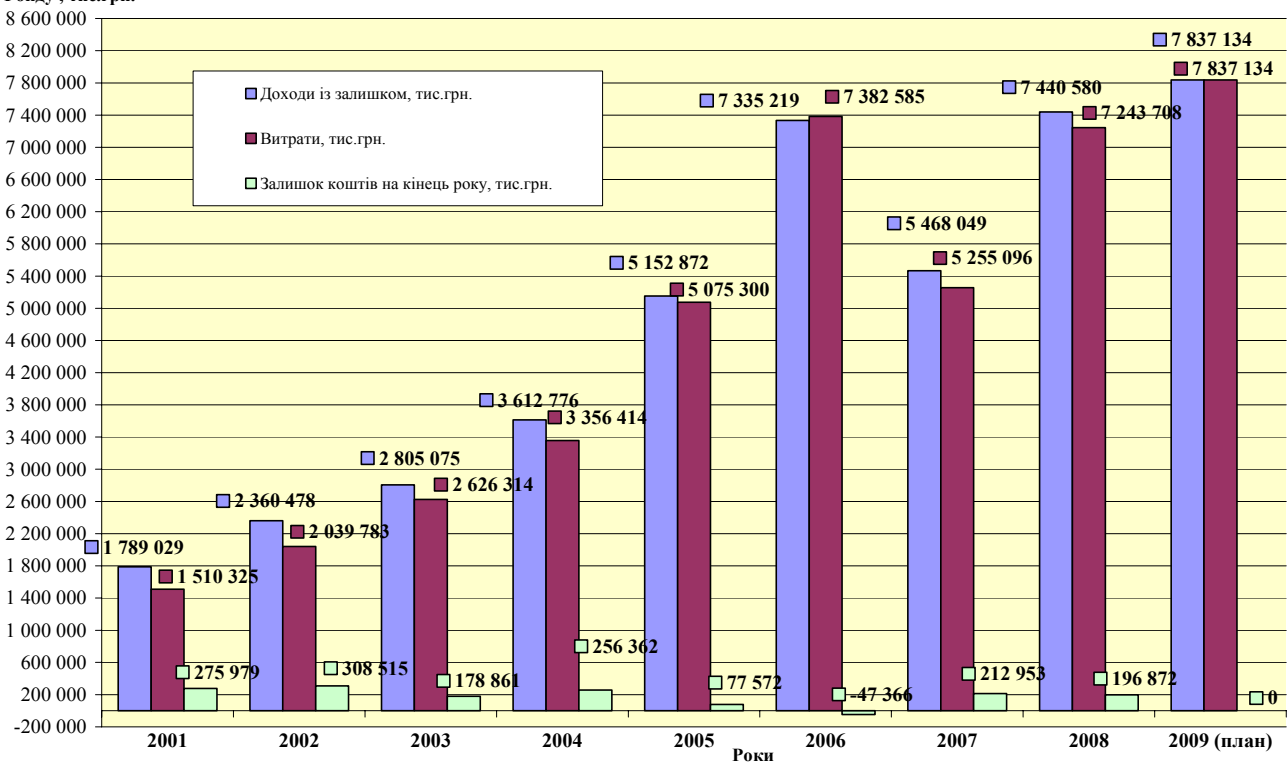
Структура витратної частини бюджету Фонду у 2008 році (тис. грн.)

За 8 років діяльності надходження та витрати бюджету Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, характеризуються такими показниками.

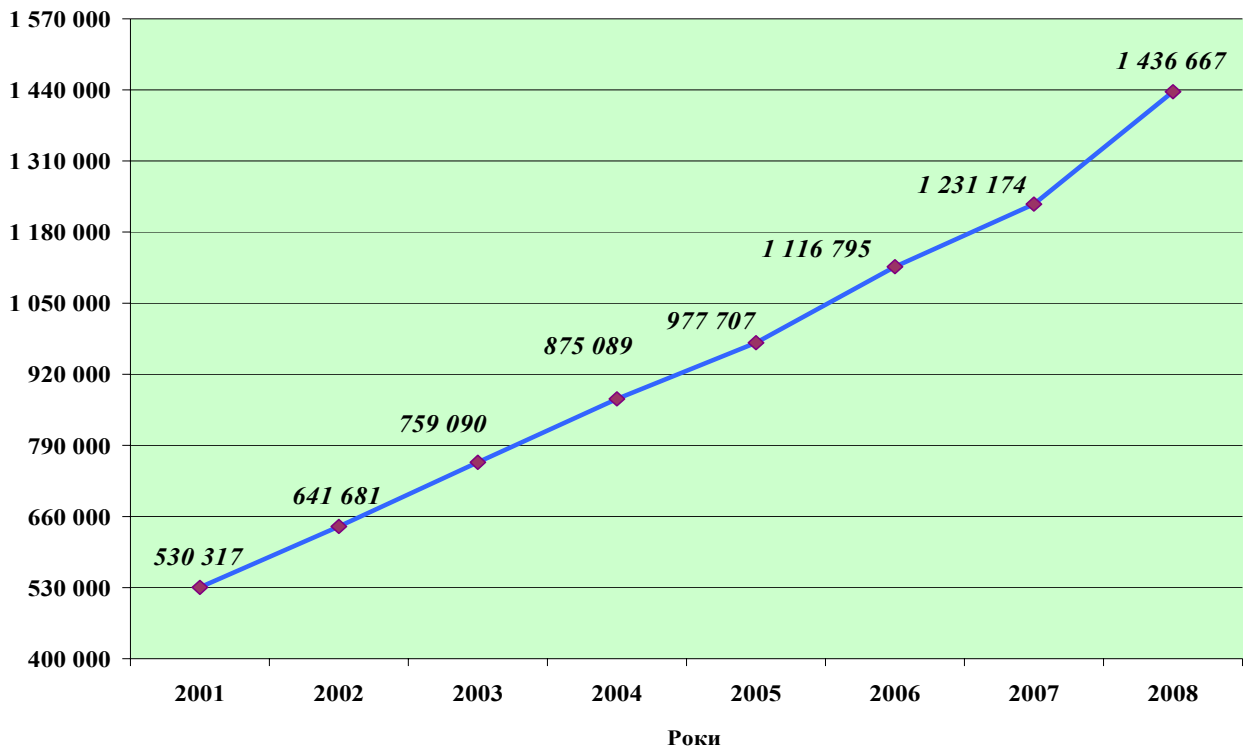
Показники доходів та витрат Фонду за 2001 – 2008 роки і план 2009 року

Доходи та витрати Фонду, тис.грн.

Кількість зареєстрованих страхувальників протягом 2008 року збільшилась порівняно з 2001 роком на 906 350, або в 2,7 рази.

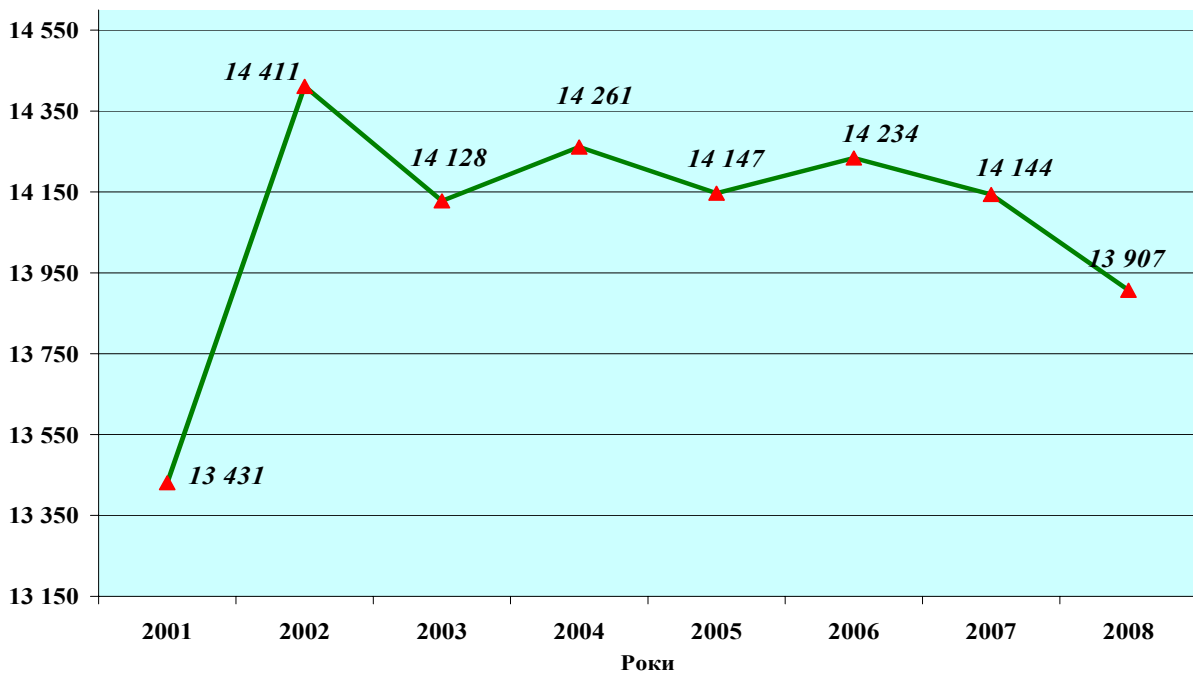
Динаміка кількості страхувальників протягом 2001-2008 років

У Фонді в даний час, для забезпечення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців за принципом "єдиного вікна", обмін інформацією здійснюється на рівні Держпідприємство (ДП "Інформаційно-ресурсний центр") – районні, міжрайонні, міські виконавчі дирекції відділень Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності засобами електронної пошти.

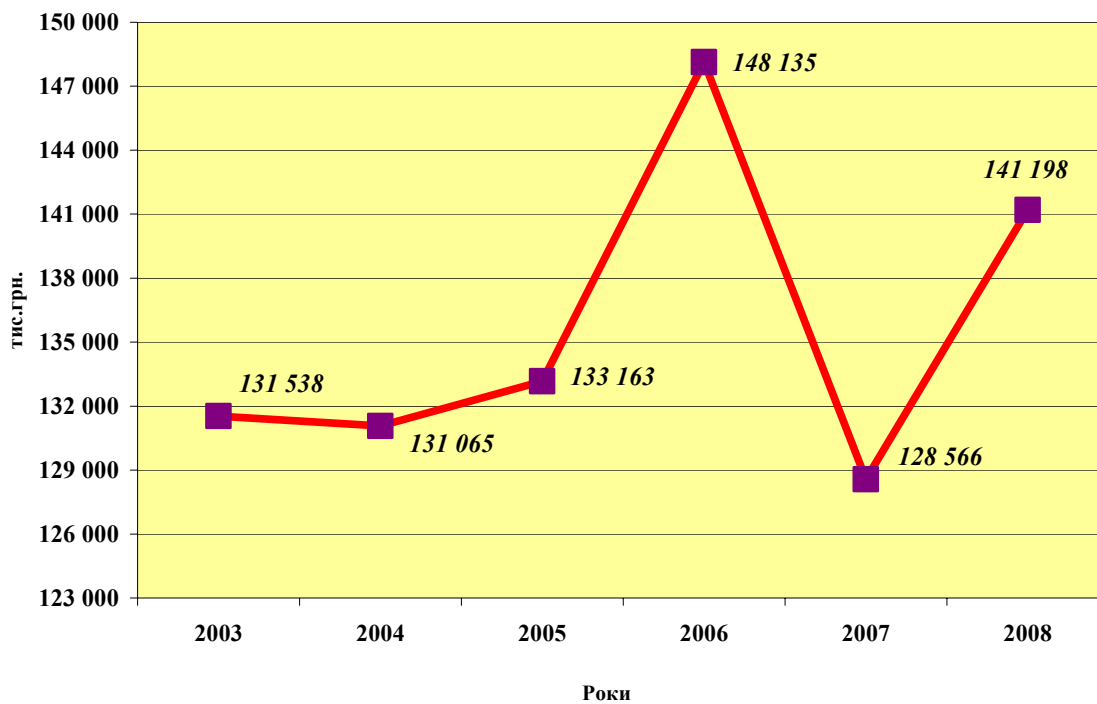
Динаміка чисельності застрахованих осіб в еквіваленті повної зайнятості протягом 2001 - 2008 років

Тис.чол.

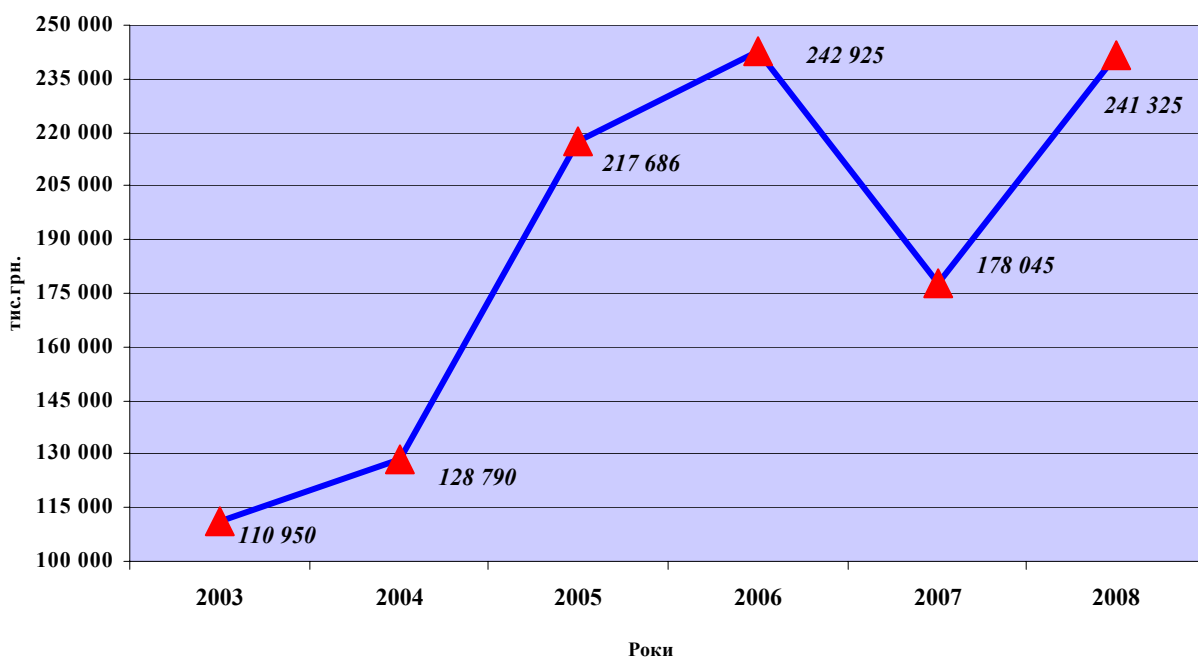
Заборгованість страхувальників по сплаті страхових внесків та інших платежів до Фонду в порівнянні з початком 2008 року збільшилась на 12 632 тис. грн. і станом на 1 січня 2009 року становить 141 198 тис. гривень.

Динаміка заборгованості за страхувальниками протягом 2003-2008 років

Заборгованість за Фондом в порівнянні з початком 2008 року збільшилась на 63 280 тис. грн. і на 01.01.2009 р. становить 241 325 тис. гривень.

Динаміка заборгованості за Фондом протягом 2003-2008 років

З моменту створення Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, правління Фонду систематично приймало рішення щодо підвищення рівня матеріального забезпечення застрахованих осіб.

Структура бюджету Фонду у 2009 році

№ п/п	Види витрат	2009 рік (план)	
		тис. грн.	%
1.	Допомога по тимчасовій непрацездатності	4 216 240	53,8
2.	Допомога по вагітності і пологах	1 385 767	17,7
3.	Допомога на поховання	35 173	0,4
4.	Санаторно-курортне лікування та оздоровлення	1 628 298	20,8
5.	Організаційно-управлінські витрати	383 977	4,9
6.	Витрати по виконанню обов'язків страховика	80 437	1,0
7.	Витрати на виплату допомоги громадянам, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи	30 020	0,4
8.	Резерв страхових коштів	77 222	1,0
9.	Всього:	7 837 134	100

Інформація про доходи і видатки

Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності у 2003 - 2009 роках

№ п/п	Показники	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік (план)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Залишок коштів станом на початок року	308570	178826	256362	77572	-47366	212953	223250
2	ДОХОДИ:	2496505	3433950	4896510	7257647	5515415	7227627	7613884
2.1.	страхові внески	2176930	3057873	4550348	5829253	4907278	6496456	6771622
2.2.	відрахування від фіксованого сільськогосподарського податку	7756	7849					
2.3.	надходження від продажу спеціальних торгових патентів	284						
2.4.	надходження від сплати єдиного податку	228057	268254	221469	345067	407335	474418	528130
2.5.	від часткової сплати за путівки	40720	51714	69740	92122	118678	163393	200198
2.6.	інші надходження, у тому числі:	42758	48260	54953	991205	82124	93360	113934
2.6.1.	надходження на виплату допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	6882	6700	9432	10269	32052	15176	47751
2.6.2.	асигнування з Державного бюджету для покриття видатків Фонду на виплату допомоги при народженні дитини				941801			
	ВСЬОГО ДОХОДІВ В ЗАЛИШКОМ:	2805075	3612776	5152872	7335219	5468049	7440580	7837134
3	ВИТРАТИ:							
3.1.	по тимчасовій непрацездатності	1107335	1437028	1985248	2351487	2962528	3917564	4216240
3.2.	по вагітності і пологах	225793	307260	446906	661458	854158	1328860	1385767
3.3.	при народженні дитини	73493	166894	1006847	2351624	0	0	0
3.4.	по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку	382309	444167	605397	773289	0	0	0
3.4.1.	у т.ч. перерахування до Пенсійного Фонду	0	0	49300	124806	0	0	0
3.5.	на поховання	12684	18523	32802	36859	32923	35173	35173
3.6.	резерв страхових коштів			0				77222
3.7.	на оздоровчі заходи	694408	779604	779709	963983	1102629	1470239	1628298
3.8.	організаційно-управлінські заходи	105791	189424	174502	224165	258289	455153	383977
3.9.	витрати по виконанню обов'язків страховика	10672	4206	5773	2599	5674	3746	80437
3.10.	на виплату допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	6354	8956	12873	17026	21248	31280	30020
3.11.	інші витрати (у 2005 р.позашкільне обслуговування)	1485	352	25243	95	17647 *	1693	
3.12.	витрати з фонду розвитку (2003 рік) та витрати за рахунок коштів, одержаних від розміщення тимчасово вільних коштів Фонду на депозитних рахунках (2005 рік)	5990						
	ВСЬОГО ВИТРАТ:	2626314	3356414	5075300	7382585	5255096	7243708	7837134
4.	ФОП та інші виплати, на які нараховуються та з яких утримуються внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з ТВП (млн.грн.)	70779	90269	122638	157293	204120	269824	292368
5	Розмір страхових внесків (% від ФОП)							
	для найманих працівників, з/плата яких нижча прожиткового мінімуму	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
	для найманих працівників, з/плата яких вища прожиткового мінімуму	0,5	1	1	1	1	1	1
	для роботодавців	2,9	2,9	2,9	2,9	1,5	1,5	1,4

* у тому числі -16583 тис.грн виплата допомоги при народженні дитини; - 947 тис. грн. допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку

Зазначені показники 2008 року свідчать про стабільність створеної в Україні системи соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності, її спроможність протистояти наслідкам фінансової кризи, гарантованість надання Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності матеріального забезпечення і соціальних послуг застрахованим особам та членам їх сімей.

ПЕНСІЙНА СИСТЕМА В УКРАЇНІ

Пенсійне забезпечення в Україні є основною складовою системи соціального захисту населення і охоплює непрацездатних громадян похилого віку, інвалідів, осіб, які втратили годувальника, виплати яким проводяться у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, компенсаційних виплат, додаткових пенсій та державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Міністерство праці та соціальної політики України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері пенсійного забезпечення. Управління фінансами пенсійного забезпечення здійснює Пенсійний фонд України. На нього покладено також здійснення функцій з призначення (перерахунку) пенсій. З 1 січня 2007 року функції з призначення і виплати пенсій і грошового забезпечення від 13 відомчих силових і судових органів передано до Пенсійного фонду України.

Обіг коштів у пенсійній системі здійснюється через банківські установи та відділення зв'язку. У солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування розмежовано джерела фінансування пенсій за різними пенсійними програмами між бюджетом Пенсійного фонду та Державним бюджетом.

Кошти на реалізацію Державної пенсійної програми формуються за рахунок надходжень від:

- обов'язкових внесків підприємств, установ, організацій;
- обов'язкових внесків громадян;
- коштів Державного бюджету та фондів соціального страхування;
- інших надходжень.

Вперше, 16.04.2008 р. у Пенсійному фонді України представникам громадськості та засобів масової інформації презентовано звіт про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2007 рік. У 2009 році інформація про виконання бюджету Пенсійного фонду була опублікована в офіційних виданнях 28 березня, публічне представлення громадськості звіту про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2008 рік, затвердженого постановою правління Пенсійного фонду України від 25.03.2009 р. №11-1, відбулося 7 квітня 2009 року.

Законодавством України передбачено впровадження трирівневої пенсійної системи, яка розширить можливості для підвищення добробуту людей та економічного зростання в державі. Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка базується на засадах солідарності та субсидування і здійснення виплати пенсій та надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду. Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка базується на засадах обов'язкового накопичення пенсійних коштів та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом. Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат, що буде доповненням до пенсійних виплат з I та II рівнів.

Етапи реформування пенсійної системи в Україні

1991 рік

Запроваджено сплату страхових внесків та фінансування за їх рахунок (а не з державного бюджету) виплати пенсій. Створено Пенсійний фонд – розпочато розбудову пенсійної системи на страхових засадах.

1999 рік

Розмежовано джерела фінансування пенсій за різними пенсійними програмами між бюджетом Пенсійного фонду та Державним бюджетом України.

2000 рік

Започатковано персоніфікацію відомостей про сплату страхових внесків – створено передумови для функціонування солідарної системи за страховими принципами.

2001 рік

Послання Президента України до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України “Про основні напрями пенсійного забезпечення населення України”, яким передбачались заходи для проведення пенсійної реформи на 2001 – 2009 роки.

2001 - 2002 роки

Здійснено передачу органам Пенсійного фонду функцій з призначення та виплати пенсій.

2004 рік

Набрав чинності Закон України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування», відповідно до якого:

- для призначення пенсії враховуються за даними персоніфікованого обліку лише періоди роботи та заробіток, з якого сплачено страхові внески;

Набрав чинності Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

2005 рік

З 12 січня 2005 року, згідно із внесеними змінами до статті 28 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”:

- забезпечено виплату мінімальної пенсії за віком, за наявності у чоловіків 25 років, а у жінок – 20 років страхового стажу, у розмірі прожиткового мінімуму, визначеного законом для осіб, які втратили працездатність (332 грн.);

- здійснено перший крок до диференціації пенсій шляхом введення доплати за понаднормовий стаж;

- вперше пенсії підвищено у зв'язку із ростом заробітної плати.

Після набрання чинності з 1 січня 2005 року Закону України „Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам” соціальні пенсії переведено в соціальну допомогу. Призначені відповідно до Закону України „Про пенсійне забезпечення” соціальні пенсії за бажанням пенсіонера продовжують виплачуватись органами Пенсійного фонду України до закінчення терміну їх виплати.

2006 рік

Поступово розвивається недержавне пенсійне забезпечення. Чисельність учасників недержавних пенсійних фондів збільшилась у 2 рази порівняно з 2005 роком, а сума активів недержавних пенсійних фондів збільшилась відповідно у три рази та склала 128 млн. грн.

Підвищення пенсій інвалідам війни, учасникам бойових дій та сім'ям загиблих провадиться виходячи з прожиткового мінімуму, визначеного для осіб, що втратили працездатність.

2007 рік

Передано до Пенсійного фонду України функції з призначення і виплати пенсій і грошового забезпечення від 13 відомчих силових і судових органів.

Застосовано коефіцієнт підвищення пенсії у зв'язку із зростанням середньої заробітної плати в галузях економіки за попередній рік, що перевищує мінімальний, а саме: пенсії, призначені до 2005 року (тобто з урахуванням середньої заробітної плати в галузях економіки за 2002 та 2003 роки), підвищені на 28,03 %, що відповідає 96 % темпів зростання заробітної плати в галузях економіки у 2006 році порівняно із 2005 роком, а ті, які призначені в останні 2 роки (тобто з урахуванням середньої заробітної плати в галузях економіки за 2004 та 2005 роки), – на 20 %, що відповідає 68 % темпів зростання зарплати. Підвищення пенсій протягом року провадилося у три етапи.

Інвалідам війни та учасникам бойових дій надається щомісячна державна адресна допомога до пенсії (дотація) у сумі, що не вистачає у інвалідів війни I групи – 100 відсотків, II групи – 90 відсотків, III групи – 80 відсотків, учасників бойових дій – 70 відсотків розміру середньої заробітної плати в Україні за даними Державного комітету статистики за 2006 рік. Мінімальна пенсійна виплата без урахування пенсій за особливі заслуги перед Україною становить: для інвалідів війни I групи - 1041,47 грн., для інвалідів війни II групи – 937, 32 грн., для інвалідів війни III групи – 833,18 грн., для учасників бойових дій – 729,03 грн.

Завершено запровадження змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»: з 1 січня підвищення до пенсій, щомісячного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, провадиться виходячи із прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність.

Парламентом у першому читанні схвалено проект Закону України „Про запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування”.

2008 рік

Завдяки збільшенню вартості 1 року страхового стажу та осучасненню заробітної плати, що враховується для розрахунку розміру пенсії, відновлено диференціацію пенсій для більшості пенсіонерів, а саме:

– збільшено величину оцінки одного року страхового стажу до 1,2 %, а з 1 жовтня 2008 року величина оцінки одного року страхового стажу дорівнюватиме 1,35%;

– більш ніж у три рази збільшено заробітну плату для обчислення пенсії, а саме з 306 грн., яка враховувалася при перерахунку пенсії у 2004 році, до 928 грн.

З 1 квітня 2008 року встановлено мінімальну пенсійну виплату всім категоріям одержувачів на рівні не нижче розміру прожиткового мінімуму встановленого для осіб, які втратили працездатність.

З 1 вересня 2008 р. постановою Кабінету Міністрів України від 16. 07. 2008 року № 654 „Про підвищення рівня пенсійного забезпечення громадян” збільшено розміри найменших пенсійних виплат для інвалідів війни та учасників бойових дій. Мінімальна пенсійна виплата інвалідів війни та учасників бойових дій встановлена у розмірах 1200 грн., 1080 грн., 960 грн. та 840 грн. для інвалідів війни I, II, III груп та учасників бойових дій, відповідно.

Також збільшено розмір надбавки на догляд за особами, які потребують постійного стороннього догляду, з 9,96 грн. до 50 гривень.

2009 рік

Продовжено дію норми щодо встановлення вартості одного року страхового стажу на рівні 1,35%.

Врегульовано питання пенсійного забезпечення фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які обрали особливий спосіб оподаткування (фіксований податок, єдиний податок). Так, фізичним особам - суб'єктам підприємницької діяльності надана можливість самостійно визначати суми страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування для себе та членів їх сімей. При цьому сума страхового внеску, з урахуванням частини фіксованого або єдиного податку, що перерахована до Пенсійного фонду України, повинна становити не менше мінімального розміру страхового внеску за кожен особу та не більше розміру страхового внеску, обчисленого від максимальної величини фактичних витрат на оплату праці.

З 1 квітня 2009 року встановлено підвищення до пенсій всім непрацюючим пенсіонерам у розмірі 7,5 грн. та передбачено щоквартальне його збільшення до 28,4 грн. у жовтні 2009 року.

Законодавчо врегульовано питання зменшення заборгованості із сплати страхових внесків до Пенсійного фонду України, відновлення прав найманих працівників у пенсійному страхуванні щодо зарахування періодів роботи до страхового стажу, вивільнення обігових коштів та розблокування рахунків платників для поточної сплати страхових внесків, а також посилено відповідальність за порушення законодавства у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Затверджено механізм контролю з боку комерційних банків за сплатою страхових внесків при виплаті заробітної плати, який спрямований на поліпшення платіжної дисципліни платниками і призупинення зростання заборгованості.

Затверджено графіки погашення у 2009 році заборгованості зі сплати страхових внесків підприємств-боржників, які підпорядковані міністерствам, установам і організаціям, що фінансуються з місцевих бюджетів, та запроваджено щомісячний моніторинг його виконання.

З метою недопущення порушень строків виплати громадянам пенсій Пенсійним фондом України запроваджено поденний календарний графік виплати пенсій. Цим графіком кожному пенсіонеру визначено індивідуальну дату щомісячної виплати пенсії. В першу чергу виплата пенсій здійснюється інвалідам війни, учасникам бойових дій, членам сімей загиблих військовослужбовців, непрацюючим інвалідам та одержувачам пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Повідомлення з зазначенням дати виплати пенсії направлено кожному пенсіонерові. Також у цьому повідомленні надана інформація щодо роботи інформаційних кіосків в управліннях Пенсійного фонду, надрукована Пам'ятка пенсіонерові, в якій коротко викладені права громадян на звернення, на одержання інформації про своє пенсійне забезпечення, права громадян при зверненні з питань пенсійного забезпечення.

Для швидкого реагування на звернення громадян та забезпечення зворотнього зв'язку з питань додержання термінів виплати пенсій та інших питань пенсійного забезпечення у Пенсійному фонді відкрито Контакт-центр. В режимі телефонного зв'язку спеціалісти Контакт-центру, маючи інформацію щодо динаміки зміни розміру пенсій та користуючись базою одержувачів пенсій, проводять роз'яснення питань пенсійного забезпечення, надають консультації щодо нарахування та сплати страхових внесків та персоналізованого обліку відомостей.

Пенсійна система доповнюється системою пільг, компенсацій, гарантій, програмою житлових субсидій та іншими видами державної соціальної допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям з дітьми тощо.

Всі пропозиції Уряду з пенсійних питань, які потребують нормативного і законодавчого врегулювання, попередньо узгоджуються з соціальними партнерами. Урядом також дотримується домовленість з Верховною Радою України щодо попереднього опрацювання та узгодження ініційованих ним законопроектів та надання методичної допомоги народним депутатам України у реалізації ними права законодавчої ініціативи в сфері пенсійного забезпечення. Забезпечується тісна співпраця з народними депутатами України щодо розгляду звернень громадян.

Законодавча база пенсійного забезпечення

Сьогодні пенсійне забезпечення регулюється Конституцією України, міждержавними угодами та законодавчими актами України:

1. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"
2. Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення"
3. Закон України "Про пенсійне забезпечення"
4. Закон України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи"
5. Закон України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб"
6. Закон України „Про Кабінет Міністрів України”
7. Закон України "Про статус народного депутата України"
8. Закон України "Про державну службу"
9. Закон України "Про прокуратуру"
10. Закон України "Про статус суддів"
11. Закон України "Про судову експертизу"
12. Митний кодекс України
13. Положення про помічника-консультанта народного депутата України, затверджене Постановою Верховної Ради України від 13 жовтня 1995 року № 379/95-ВР
14. Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"
15. Закон України "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та

інших громадян похилого віку в Україні”

16. Закон України “Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні”
17. Закон України „Про жертви нацистських переслідувань”
18. Закон України “Про соціальний захист дітей війни”
19. Закон України “Про зайнятість населення”
20. Закон України “Про донорство крові та її компонентів”
21. Закон України “Про статус гірських населених пунктів в Україні”
22. Закон України “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”
23. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність”
24. Закон України “Про Національний банк України”
25. Закон України “Про пенсії за особливі заслуги перед Україною”
26. Закон України “Про збір на обов’язкове державне пенсійне страхування”
27. Закон України “Про службу в органах місцевого самоврядування”
28. Закон України “Про дипломатичну службу”
29. Закон України “Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам”

Призначення і виплата пенсій громадянам України, які проживають за її межами

Призначення і виплата пенсій громадянам України, які проживають за її межами, та громадянам інших країн, які переїхали на постійне проживання до України, здійснюється згідно із пенсійним законодавством України, яке складається із Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, інших нормативно-правових актів, а також міжнародних договорів (угод), що регулюють відносини у сфері пенсійного забезпечення.

Відповідно до статті 51 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, у разі виїзду пенсіонера на постійне місце проживання за кордон, пенсія, призначена в Україні, за заявою пенсіонера може бути виплачена йому за шість місяців наперед перед від’їздом, рахуючи з місяця, що настає за місяцем зняття з обліку за місцем постійного проживання. Під час перебування за кордоном пенсія виплачується в тому разі, якщо це передбачено міжнародним договором України, згода на обов’язковість якого надана Верховною Радою України.

На цей час питання пенсійного забезпечення в Україні регулюються міжнародними договорами (угодами), укладеними з 21 країною.

Зазначені договори (угоди) розподіляються на два види:

- договори, що базуються на **територіальному принципі**, за якими витрати на виплату пенсій здійснює держава, на території якої проживає отримувач (укладені з країнами СНД, Угорщиною, Румунією).

- договори, що базуються на **пропорційному принципі**, за якими кожна договірною стороною призначає та виплачує пенсію за відповідний страховий (трудовий) стаж, набутий на території держави цієї сторони. За принципом пропорційності

Україною укладені договори про соціальне забезпечення з Республікою Болгарія, Королівством Іспанія, Чеською Республікою, Словацькою Республікою і іншими.

Чинною є також тимчасова Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про гарантії прав громадян, які працювали в районах Крайньої Півночі та місцевостях, які прирівняні до районів Крайньої Півночі, у галузі пенсійного забезпечення.

Введення нової страхової системи (прийняття Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”), яка синхронізується з нормами європейського законодавства в цій сфері, з одного боку – викликало необхідність переглянути вже діючі міжнародні договори (угоди), а з другого боку, відкрило можливості укладення міжнародних договорів (угод) з іншими державами щодо здійснення пенсійного забезпечення сторонами за період сплати страхових внесків у кожній із держав-учасниць.

Зокрема, в даний час ведеться підготовча робота щодо укладення таких договорів з Угорською Республікою, Федеративною Республікою Німеччина, Державою Ізраїль, Португальською Республікою, Румунією та перегляду Угоди про гарантії прав громадян держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав в галузі пенсійного забезпечення від 13 березня 1992 року.

Перелік угод та договорів, які регулюють питання пенсійного забезпечення (територіальний принцип)

№	Країна	Міжнародні договори (угоди)
1.	Білорусь Вірменія Казахстан Киргизстан Російська Федерація Таджикистан Туркменістан Узбекистан Україна	Угода про гарантії прав громадян держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав в галузі пенсійного забезпечення від 13 березня 1992 року, вступила в силу з дня підписання
2.	Угорщина	Угода між Союзом РСР і Угорською Народною Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення, підписана 20.12.1962 р., ратифікована 31.05.1963 р., набула чинності з 12 квітня 1963 року
3.	Молдова	Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про гарантії прав громадян в галузі пенсійного забезпечення, підписана 29.08.1995 р., ратифікована ВРУ 29.10.1996 р., набула чинності з 19 грудня 1996 року
4.	Грузія	Угода між Урядом України і Урядом Республіки Грузія про співробітництво в галузі пенсійного забезпечення, підписана 09.01.1995 р., ратифікована ВРУ 22.11.1995 р., набула чинності з 22 грудня 1995 року

5.	Азербайджан	Угода між Урядом України і Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво в галузі пенсійного забезпечення, підписана 28.07.1995 р., ратифікована ВРУ 07.05.1996 р., набула чинності з 2 листопада 1996 року
6.	Монголія	Угода між СРСР і Монгольською народною Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення, підписана 06.04.1981 р., ратифікована 02.12.1981 р., набула чинності з 28 січня 1982 року
7.	Румунія	Угода між Союзом РСР і Румунською Народною Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення, підписана 24.12.1960 р., ратифікована 10.05.1961 р., набула чинності з 27 червня 1961 року
8.	Білорусь	Угода між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про гарантії прав громадян в галузі пенсійного забезпечення, підписана 14.12.1995 р., ратифікована - 22.11.1996 р., набула чинності з 11 лютого 1997 року.

Перелік угод та договорів, які регулюють питання пенсійного забезпечення(пропорційний принцип)

№ п/п	Країна	Міжнародні договори (угоди)
1.	Латвія	Договір між Україною і Латвійською Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення, підписаний 26.02.1998 р., ратифікований ВРУ 19.03.1999 р., набув чинності з 11 червня 1999 року
2.	Королівство Іспанія	Угода між Україною і Королівством Іспанія про соціальне забезпечення, громадян підписана 07.10.1996 р., ратифікована ВРУ 17.12.1997 р., набула чинності з 27 березня 1998 року
3.	Литва	Договір між Україною та Литовською Республікою про соціальне забезпечення, підписаний 23.04.2001 р., ратифікований ВРУ 10.01.2002 р., набув чинності з 8 лютого 2002 року
4.	Естонія	Договір між Урядом України і Урядом Естонської Республіки про співробітництво в галузі соціального забезпечення, підписаний 20.02.1997 року, ратифікований ВРУ 04.11.1997 р., набув чинності з 28 січня 1998 року
5.	Словаччина	Договір між Україною та Словацькою Республікою про соціальне забезпечення, підписаний 05.12.2000 р., ратифікований ВРУ 20.09.2001 р., набув чинності з 1 січня 2002 року
6.	Чехія	Договір між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення, підписаний 04.07.2001 року, ратифікований ВРУ 22.11.2002 р., набув чинності з 1 квітня 2003 року
7.	Болгарія	Договір між Україною та Республікою Болгарією про соціальне забезпечення, підписаний 04.09.2001 року, ратифікований ВРУ 22.11.2002 р., набув чинності з 1 квітня 2003 року

ДОБРОВІЛЬНА УЧАСТЬ У СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Особи, які не належать до кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, можуть брати добровільну участь у пенсійній системі шляхом сплати внесків до Пенсійного фонду. Це можуть бути громадяни України, які постійно проживають або працюють за межами України, іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють на території України; студенти; інші особи, які досягли 16-річного віку та отримують дохід від діяльності не забороненої законодавством. За заявою особи територіальним органом Пенсійного фонду укладається з нею договір про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Особи, які уклали договір, беруть участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування протягом терміну, визначеного в договорі, але не менше одного року. Договором про добровільну участь може бути передбачена одноразова сплата застрахованою особою страхових внесків за попередні періоди. Розмір страхового внеску визначається укладеним договором, але не менше мінімального страхового внеску. Розмір мінімального страхового внеску визначається шляхом множення мінімального розміру заробітної плати, установленної законом на той час, за який здійснюється розрахунок сум страхових внесків, на встановлений законом відсоток страхових внесків.

Для спрощення механізму добровільної участі у державному пенсійному страхуванні громадян України, які працюють за межами України, постановою правління Пенсійного фонду України від 10.03.2009 р. №10-1 затверджено Порядок добровільної участі у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування громадян України, які працюють за межами України.

Цим Порядком визначено умови добровільної участі зазначених осіб у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та їх право на пенсійне забезпечення; особливості укладення договору про добровільну участь; механізм встановлення розмірів страхових внесків, механізм сплати страхових внесків та їх облік.

Особи, які працюють за межами України і виявили бажання брати добровільну участь у пенсійному страхуванні, можуть подати заяву органам Пенсійного фонду України за місцем проживання, через мережу Інтернет або через Контакт – центр Пенсійного фонду, а також можуть розпочати сплату страхових внесків та укласти договір у строк не пізніше 1 року з дати здійснення першого платежу.

ЯКІСНІ ЗМІНИ У ПЕНСІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

На відміну від більшості країн, де проводилась пенсійна реформа, в Україні за нормами нового пенсійного законодавства було перераховано раніше призначені пенсії. При цьому гарантувалося збереження розміру раніше призначених пенсій і пільг по обчисленню стажу роботи, передбачених раніше діючим законодавством.

Запроваджено нову формулу обчислення пенсії, яке здійснюється лише із заробітку, з якого були сплачені страхові внески до Пенсійного фонду та за даними персоналізованого обліку у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Максимальна величина фактичних витрат на оплату праці найманих працівників, оподаткованого доходу (прибутку), з яких відповідно до законів України справляються страхові внески до Пенсійного фонду України, дорівнює п'ятнадцяти

розмірам прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, що з 1 жовтня 2008 року становить 10035,00 гривень.

При цьому за рахунок коштів Державного бюджету України сплачуються внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за осіб, які відповідно до законів отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, за дитиною-інвалідом, за інвалідом I групи або за престарілим, який за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду або досяг 80-річного віку, за військовослужбовців. З 1 січня 2008 року страхові внески сплачуються також і за батьків – вихователів будинків сімейного типу. Відповідно, періоди виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, зараховуються до страхового стажу при призначенні пенсії.

Збільшено період трудової діяльності, за який враховується заробітна плата для призначення пенсії. Це досягається поступовим розширенням періоду, за який враховується заробітна плата при обчисленні пенсії, з двох років до всієї тривалості трудової діяльності з можливістю виключення періоду до 60 календарних місяців за умови, що такий період становить не більше ніж 10 % тривалості страхового стажу. Це дозволило встановити залежність розміру пенсії від заробітної плати, з якої сплачено внески до Пенсійного фонду України, та заохочує громадян до більш тривалої участі у формуванні ринку праці.

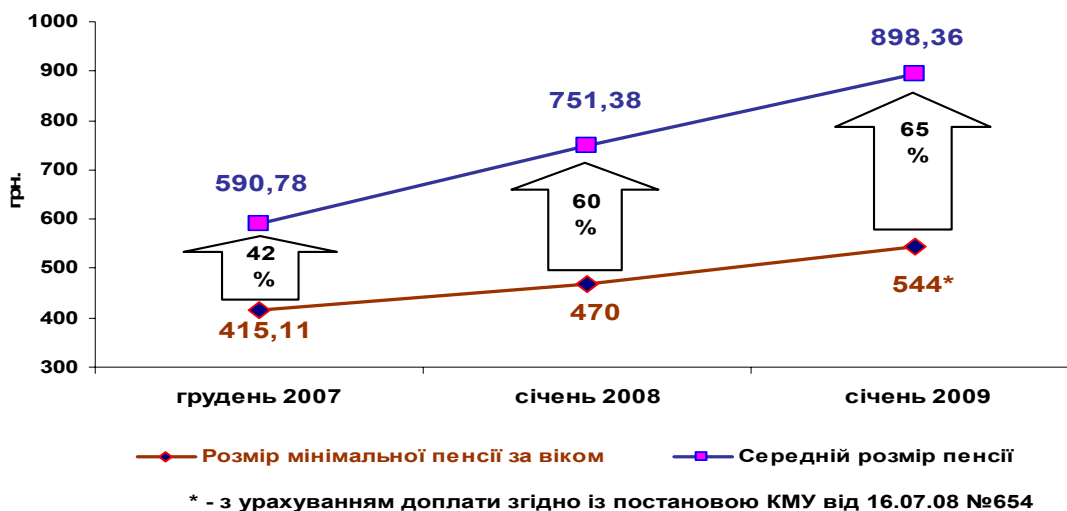
Відповідно до нового пенсійного законодавства щороку з 1 березня (починаючи з 1 березня 2005 року) проводиться підвищення розміру пенсії на коефіцієнт, який відповідає не менше ніж 20 відсоткам темпів зростання середньої заробітної плати в Україні порівняно з попереднім роком.

З 1 січня 2008 року (з прийняттям Закону України „Про Державний бюджет України 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України”) пенсії перераховано з урахуванням показника зарплати 928,81 грн., що відповідає рівню середньої заробітної плати на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески, за 2006 рік.

Водночас збільшено визначену статтею 25 Закону України ”Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” величину оцінки одного року страхового стажу: до 1,2% з 1 січня та до 1,35% з 1 жовтня 2008 року (до 1 січня цього року ця величина дорівнювала 1%).

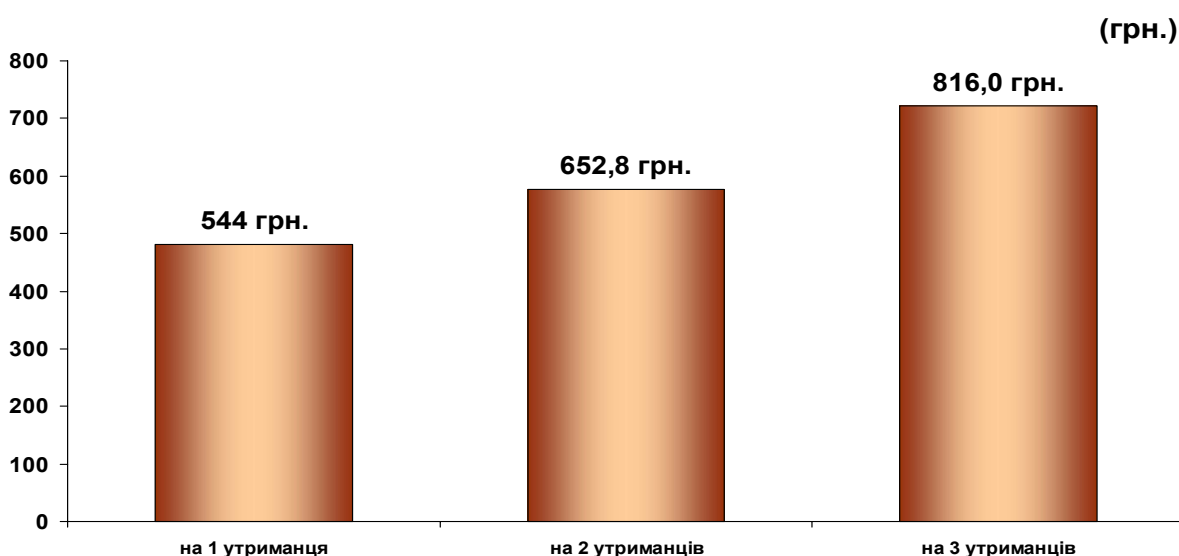
Одночасне збільшення більш ніж у три рази заробітної плати для обчислення пенсії (з 306,45 грн., яка враховувалася при перерахунку пенсії у 2004 році, до 928,81 грн.) та збільшення вартості одного року страхового стажу дозволило відійти від існуючої раніше „зрівнялівки”, коли пенсії основної маси пенсіонерів встановлювалися на рівні прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, забезпечити справедливість у розмірах пенсій, призначених у різні роки, здійснити диференціацію пенсій. Якщо у грудні 2007 року середній розмір пенсії перевищував мінімальний на 42% (590,80 грн. проти 415,11 грн.), то у січні 2009 року це співвідношення склало 65% (898,21 грн. проти 544 грн.).

Відновлення диференціації пенсій

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16.07.2008 № 654 з 1 липня 2008 року розмір мінімальної пенсійної виплати збільшено з 482 грн. до 544 грн. із збереженням диференціації для одержувачів пенсій по втраті годувальника. Мінімальна пенсійна виплата у зв'язку із втратою годувальника встановлена в диференційованих розмірах з урахуванням кількості дітей. Так, на одного непрацездатного члена сім'ї ця виплата становить 544 грн., на двох — 652,8 грн., на трьох і більше — 816 гривень.

Розміри мінімальної пенсійної виплати по втраті годувальника станом на 1 січня 2009 року

З 1 вересня 2008 року цією постановою інвалідам I групи, одиноким інвалідам II групи, які потребують постійного стороннього догляду та які отримують пенсію відповідно до Законів України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” і „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб” (крім осіб, які одержують державну соціальну допомогу на догляд відповідно до Закону України „Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам”), виплачується надбавка на догляд у розмірі 50 гривень. Надбавка до пенсії на неповнолітніх дітей, які перебувають на утриманні пенсіонера, збільшилась з 19,91 грн. до 150 гривень на кожну дитину; розмір підвищення до пенсії реабілітованим громадянам та членам їх сімей збільшено з 9,96 до 54,4 та з 4,98 до 43,52 грн.; мінімальний розмір пенсійної виплати інвалідам війни та учасникам бойових дій збільшено та встановлено у розмірах : I група - 1200 грн., II група – 1080 грн., III група – 960 грн., учасники бойових дій – 840 гривень.

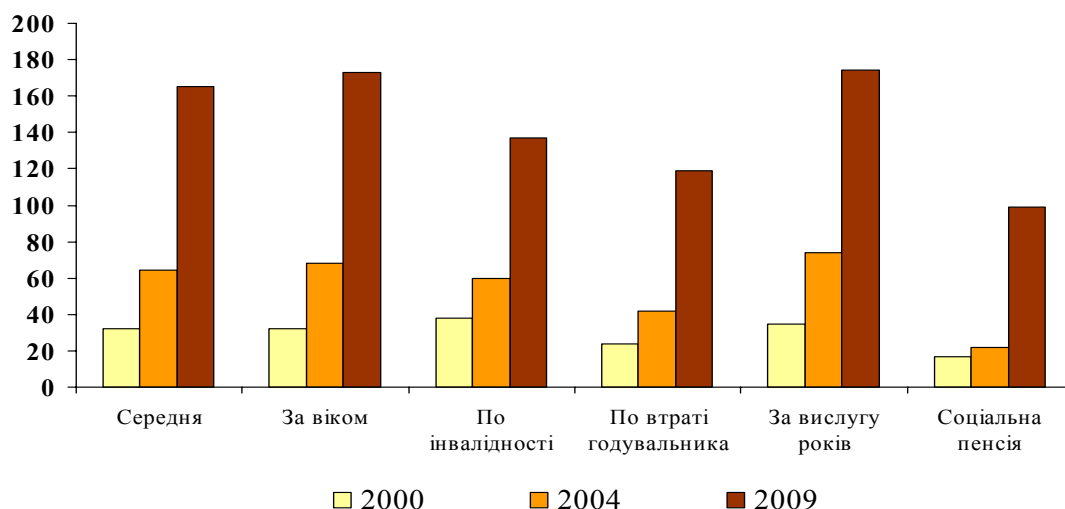
У 2009 році збережено досягнутий рівень пенсійного забезпечення, зокрема, не зменшено жодної виплати, встановленої у 2008 році, як непрацюючим так і працюючим пенсіонерам.

Середній розмір пенсії з урахуванням зазначених змін у січні 2009 року склався у розмірі 898,36 грн., а у квітні – 912,81 грн. (або збільшився, відповідно, на 19,6% та 21,5% у порівнянні з січнем минулого року).

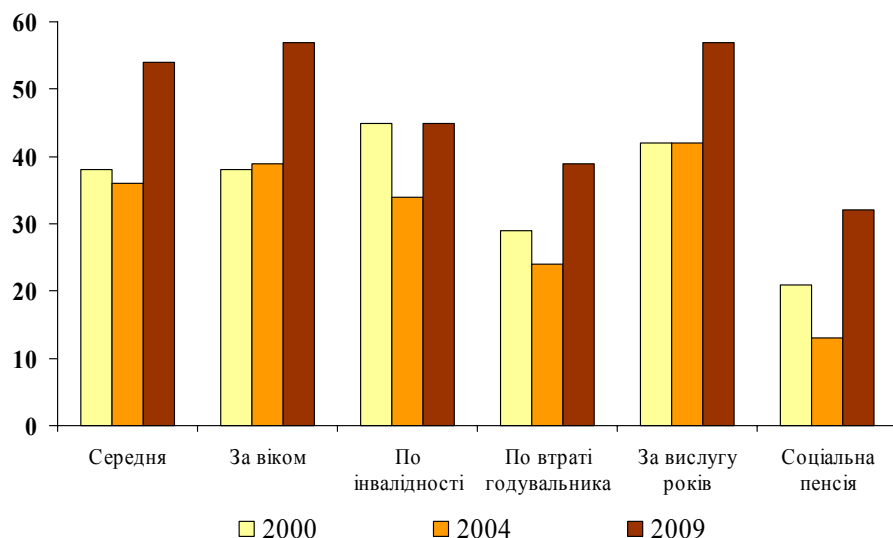
Крім того, з метою здійснення заходів щодо соціального захисту громадян та підтримання їх купівельної спроможності з урахуванням зростання цін Кабінетом Міністрів України 11 березня 2009 року прийнято постанову № 198 "Деякі питання соціального захисту окремих категорій громадян".

Цією постановою встановлено у 2009 році з 1 квітня підвищення до пенсії, щомісячного довічного грошового утримання, державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам, у розмірі 7,5 грн., збільшуючи його з 1 липня до 14,2 грн., та з 1 жовтня – до 28,4 грн. Підвищення здійснюється непрацюючим особам незалежно від дати призначення (перерахунку) пенсії. Виплата підвищення проводиться понад встановлені мінімальні розміри пенсійних виплат та допомог.

Розмір пенсійної виплати у % до прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, за видами пенсій (станом на 1 січня)

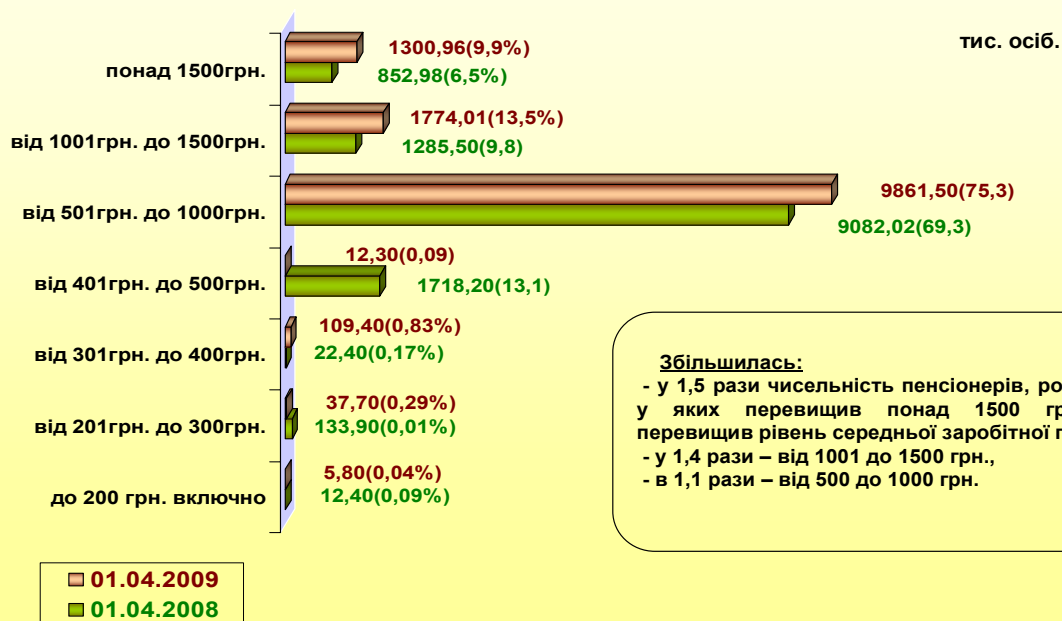
Розмір пенсійної виплати у % до середньої номінальної заробітної плати, за видами пенсій (станом на 1 січня)

Постановою Кабінету Міністрів України від 28 травня 2008р.№530 встановлено, що максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги та пенсій за особливі заслуги перед Україною та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством), обчислених відповідно до Митного кодексу України, законів України “Про державну службу”, “Про Національний банк України”, “Про дипломатичну службу”, “Про службу в органах місцевого самоврядування”, “Про судову експертизу”, “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”, “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, “Про пенсійне забезпечення”, Постанови Верховної Ради України від 13 жовтня 1995 року № 379/95-ВР “Про затвердження Положення про помічника-консультанта народного депутата України”, не може перевищувати 12 мінімальних розмірів пенсії за віком, встановленої абзацом першим частини першої статті 28 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, а саме, з 01.10.2008 року – 5976,00 грн., а розмір пенсії, призначеної відповідно до Закону України „Про прокуратуру” (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат, встановлених законодавством) - 10 тисяч гривень на місяць.

В цілому зміни у пенсійному забезпеченні за 2008 рік та перший квартал 2009 року забезпечили ріст пенсійних виплат переважній більшості пенсіонерів (середній розмір пенсії підвищився на 52%). При цьому, збільшено у 3 рази кількість пенсіонерів, у яких розмір пенсії перевищує 1 тис. гривень, майже в 40 разів зменшилась кількість пенсіонерів, які одержують пенсію в розмірі до 500 гривень.

Розподіл пенсіонерів за розмірами пенсій

Забезпечено підвищення коефіцієнту заміщення пенсією втраченого заробітку з 36,5% станом на 1 січня 2004 року до 54 % станом на 1 січня 2009 року, що відповідає рекомендаціям 102 Конвенції МОП „Мінімальні розміри соціального забезпечення”.

Коефіцієнт заміщення на січень 2009 року
(співвідношення середньої пенсії до середньої заробітної плати /брутто/)

Додаткові виплати до пенсій

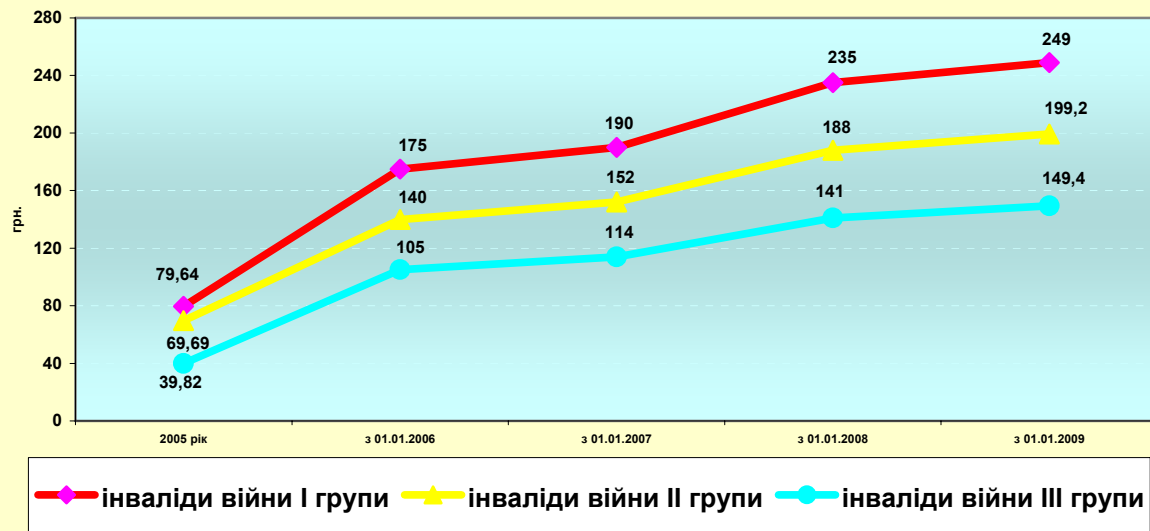
Майже 1 млн. громадян, які мають особливі заслуги перед Україною (матері, які народили п'ятеро і більше дітей та виховали їх до шестирічного віку, Герої України, Герої Радянського Союзу, Герої Соціалістичної Праці, особи, відзначені почесним званням „заслужений”, орденами, медалями, державними преміями України), отримують пенсії за особливі заслуги. Пенсії за особливі заслуги перед Україною призначаються в розмірі від 20 до 40 відсотків прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність. Зазначені пенсії збільшуються у зв'язку із збільшенням прожиткового мінімуму. У 2009 році їх розміри становлять: від 99,60 грн. до 199,20 грн.

У 2008 році за рахунок Державного бюджету майже в два рази збільшено надбавку до пенсії за особливі заслуги матерям, які народили п'ятеро і більше дітей і виховали їх до шестирічного віку.

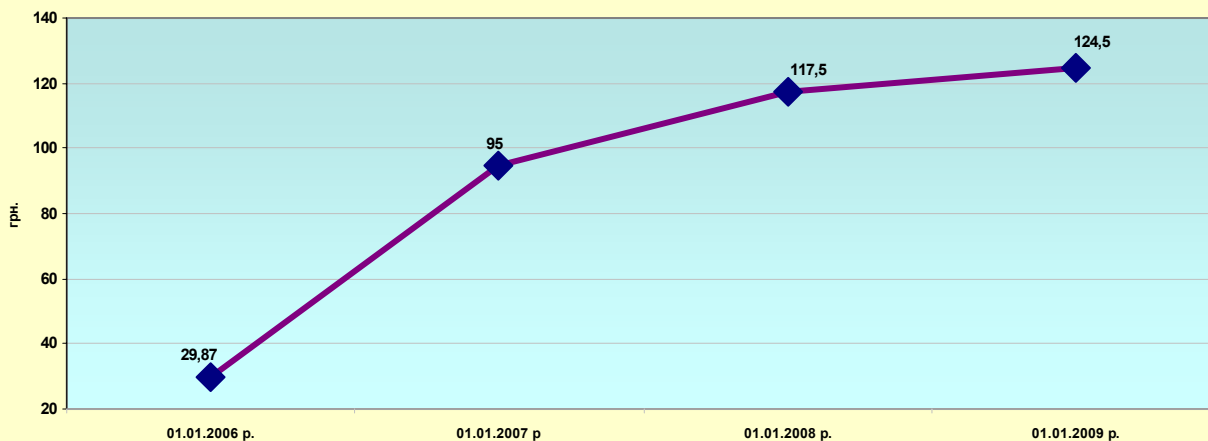
У зв'язку із підвищенням прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, збільшено розміри підвищень до пенсій, довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачуються замість пенсії, понад 2,6 млн. ветеранів війни (згідно із Законом України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” пенсії підвищуються у розмірі від 10 до 50 відсотків прожиткового мінімуму, визначеного для осіб, що втратили працездатність).

З 01.01.2008 року набули чинності зміни до Закону України "Про соціальний захист дітей війни" в частині встановлення дітям війни підвищення до пенсії або довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, у розмірі надбавки, встановленої для учасників війни, тобто у розмірі 10 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. Це дало можливість виплачувати підвищення всім дітям війни та збільшувати його розмір у зв'язку із збільшенням прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб. З 1 жовтня 2008 року розмір цього підвищення складає 49,80 гривень.

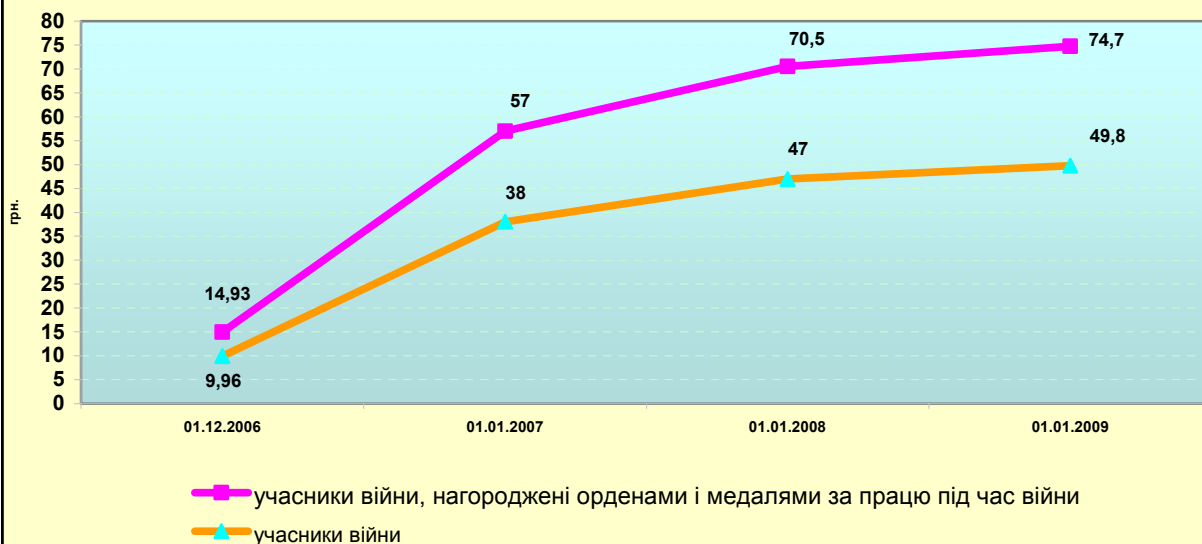
Підвищення до пенсій або щомісячного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачуються замість пенсій, інвалідам війни відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"

Підвищення до пенсій або щомісячного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачуються замість пенсій, учасникам бойових дій та сім'ям загиблих відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"

Підвищення до пенсій або щомісячного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачуються замість пенсій, учасникам війни відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"

Показники пенсійного забезпечення

Показники чисельності пенсіонерів за видами та розмірами пенсій

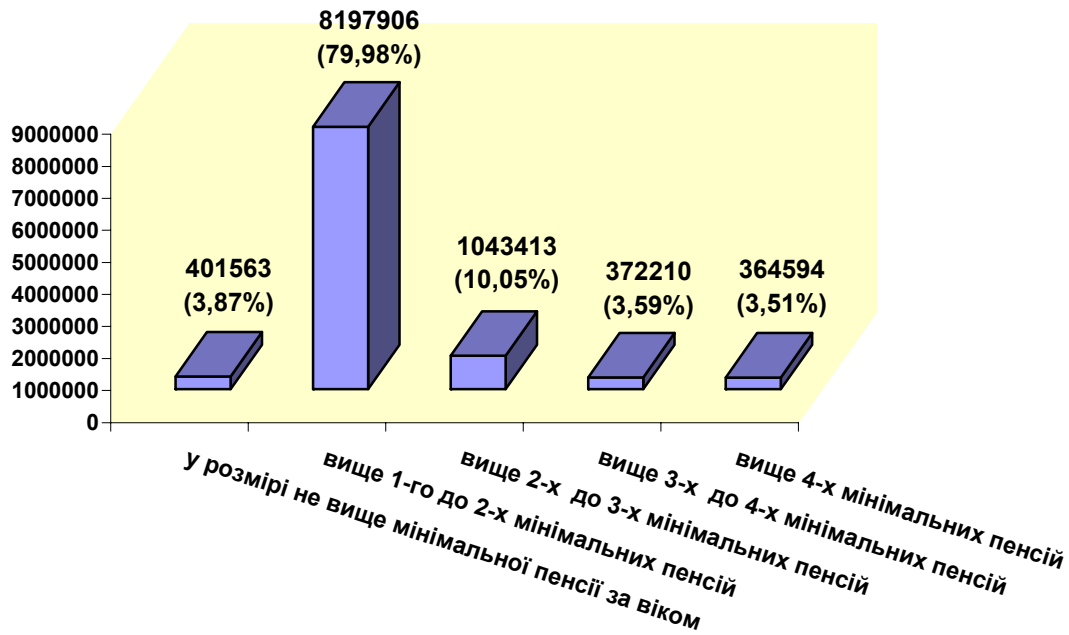
Чисельність пенсіонерів усіх категорій (крім військових), які знаходяться на обліку в органах Пенсійного фонду, та розмір призначених пенсій по регіонах станом на 1 січня 2009 року

Область	Чисельність пенсіонерів, осіб	Середні розміри призначених пенсій з врахуванням цільової допомоги, грн.	Середньо-місячна заробітна плата за січень 2009 р. (брутто), грн.	Середньо-місячна заробітна плата за січень 2009 р. (нетто), грн.	Розмір пенсії в % до середньо-місячної заробітної плати (брутто) за січень 2009 р.	Розмір пенсії в % до середньо-місячної заробітної плати (нетто) за січень 2009 р.
АР Крим	517358	851,43	1473	1260	58	68
Вінницька	506918	757,68	1283	1097	59	69
Волинська	275976	764,31	1253	1072	61	71
Дніпропетровська	996045	998,11	1726	1476	58	68
Донецька	1406430	1130,95	1840	1574	61	72
Житомирська	396521	789,19	1269	1085	62	73
Закарпатська	279197	741,08	1322	1131	56	66
Запорізька	530168	937,09	1618	1384	58	68
Івано-Франківська	360922	778,98	1432	1225	54	64
Київська	532646	884,98	1736	1485	51	60
Кіровоградська	307331	801,81	1303	1114	62	72
Луганська	734196	1087,29	1663	1422	65	76
Львівська	678554	810,17	1434	1227	56	66
Миколаївська	323569	836,8	1559	1333	54	63
Одеська	609235	843,4	1571	1344	54	63
Полтавська	458028	855,62	1530	1309	56	65
Рівненська	300844	765,5	1377	1178	56	65
Сумська	357850	809,29	1404	1201	58	67
Тернопільська	305429	714,8	1207	1032	59	69
Харківська	763079	875,07	1558	1333	56	66
Херсонська	299604	802,31	1275	1091	63	74
Хмельницька	409975	751,6	1300	1112	58	68
Черкаська	413477	804,68	1363	1166	59	69
Чернівецька	231039	743,89	1312	1122	57	66
Чернігівська	367964	788,54	1257	1075	63	73
м. Київ	639332	1192,76	2794	2390	43	50
м. Севастополь	95702	961,72	1664	1423	58	68
Всього по Україні	13097389	898,21	1665	1424	54	63

**Чисельність військових пенсіонерів, які знаходяться на обліку в
органах Пенсійного фонду, та розмір призначених пенсій по
регіонах станом на 1 січня 2009 року**

Область	Чисельність пенсіонерів, осіб	Середні розміри призначених пенсій з врахуванням допомоги, грн. з цільової
АР Крим	35367	1670,52
Вінницька	20763	1639,69
Волинська	11088	1562,71
Дніпропетровська	39840	1617,21
Донецька	32672	1599,51
Житомирська	54638	1568,27
Закарпатська	9329	1639,56
Запорізька	21866	1637,57
Івано-Франківська	9922	1619,20
Київська	25133	1650,72
Кіровоградська	11521	1576,42
Луганська	20366	1624,70
Львівська	28121	1667,32
Миколаївська	20235	1588,90
Одеська	42615	1742,07
Полтавська	22324	1626,96
Рівненська	9820	1613,09
Сумська	15476	1559,19
Тернопільська	7190	1556,48
Харківська	43907	1697,72
Херсонська	11085	1650,36
Хмельницька	21520	1557,28
Черкаська	15873	1610,96
Чернівецька	7697	1632,78
Чернігівська	19005	1624,83
м. Київ	66566	2237,27
м. Севастополь	20681	1732,60
Всього по Україні	614620	1702,91

Розподіл чисельності пенсіонерів за віком у солідарній системі за рівнем одержуваних пенсій, призначених за Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" (станом на 01.01.2009 року)

Середній розмір пенсії

№ п/п	Вид пенсії	Середній розмір пенсії								
		Рік	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1.	Пенсії за віком		125,79	139,46	189,92	317,41	409,11	480,91	799,27	942,73
2.	Пенсії по інвалідності		118,54	132,61	153,50	296,42	358,30	383,66	598,15	742,65
3.	Пенсії у зв'язку з втратою годувальника		83,84	94,99	119,12	257,76	291,41	318,45	474,24	646,98
4.	Пенсії за вислугу років		138,12	153,20	190,95	312,89	414,76	476,37	760,87	945,03
5.	Соціальні пенсії		54,85	59,03	62,62	266,23	339,62	316,33	369,66	537,97
<i>Довідково: середній заробіток станом на січень відповідного року, грн.</i>			320,76	400,59	499,66	640,86	864,91	1111,90	1521,39	1665,00

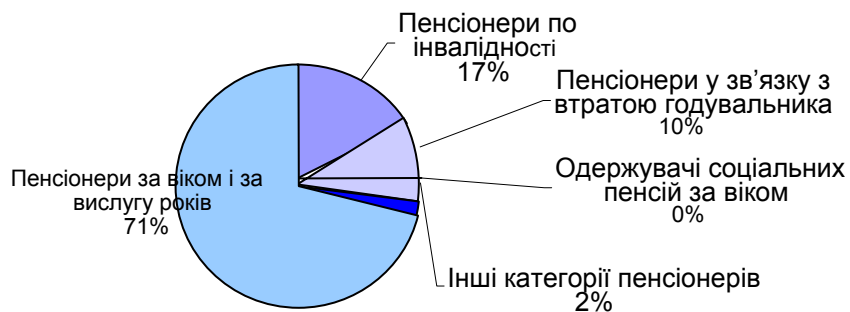
Структура чисельності пенсіонерів та динаміка її зміни протягом 1971-2009 років (станом на 1 січня)

Категорії	Чисельність, осіб								Співвідношення до чисельності пенсіонерів за віком та вислугою років (%)									Питома вага в загальній чисельності пенсіонерів (%)							
	1971	1990	2004	2005	2006	2007	2008	2009	1971	1990	2004	2005	2006	2007	2004	2008	2009	1971	1990	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1. Отримують пенсію в органах Пенсійного фонду України за всіма законам України (крім військових пенсій)																									
Всього пенсіонерів, із них:	7668647	11853818	13769423	13489716	13449493	13321042	13209236	13135200																	
– чорнобильці			825960	815892	816592	816793	814361	816063												100	100	100	100	100	100
– безробітні			347774	368279	387494	409338	401673	392446												5,99	6,0	6,07	6,13	6,17	6,21
																			2,52	2,7	2,88	3,07	3,04	2,99	
2. Отримують пенсію відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" та "Про пенсійне забезпечення" *	7668647	11853818	13404232	13174738	13133215	12940861	12828199	12772902											100	100	97,3	97,7	97,6	97,1	97,2
із них:																									
пенсіонери за віком і за вислугу років:	5487522	9661414	10356282	10547971	10635783	10606020	10590797	10549648	100	100	100	100	100	100	100	100	100	71,56	81,50	75,2	78,2	79,0	79,6	80,2	80,3
пенсіонери по інвалідності	1301802	1188366	1602221	1741096	1428075	1373772	1360730	1348046			15,47	16,5	13,4	13,0	15,47	12,8	12,78	16,98	10,03	12,49	12,9	10,6	10,3	10,3	10,26
пенсіонери у зв'язку з втратою годувальника	740771	757927	867586	811017	699711	676822	664090	686051			8,38	7,7	6,5	6,4	8,38	6,2	6,5	9,66	6,39	6,76	6,0	5,2	5,1	5,0	5,2
одержувачі соціальних пенсій	21863	6494	28267	21976	369646	284247	212582	189157			0,27	0,21	3,4	2,7	0,27	2,0	1,79	0,29	0,05	0,22	0,2	2,7	2,1	1,6	1,4
3. Отримують пенсії за іншими законами	116689	239617	365191	367656	316278	380181	381037	361065			3,5	3,5	2,9	3,6	3,5	3,6	3,43	1,52	2,02	2,65	2,7	2,3	2,9	2,9	2,8

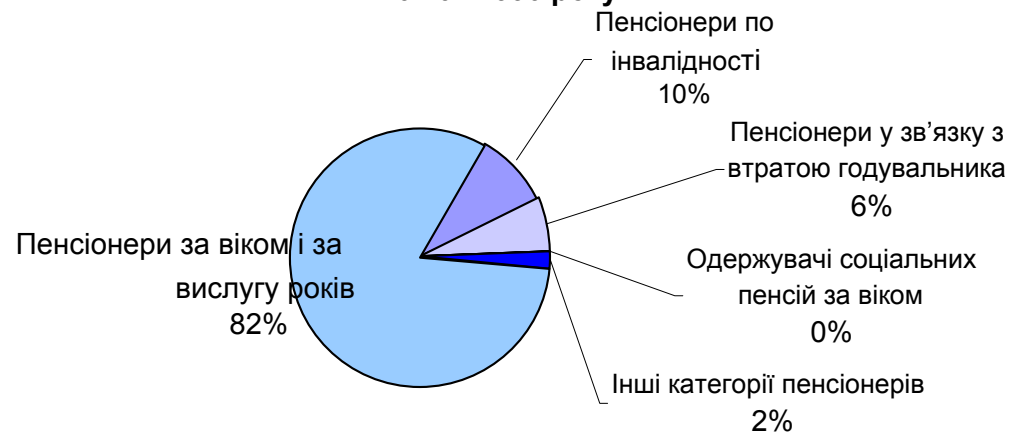
* – в 1971 і 1990 роках зазначені одержувачі державних пенсій

Структура одержувачів пенсій за видами пенсій у 1971, 1990 та 2008, 2009 рр.

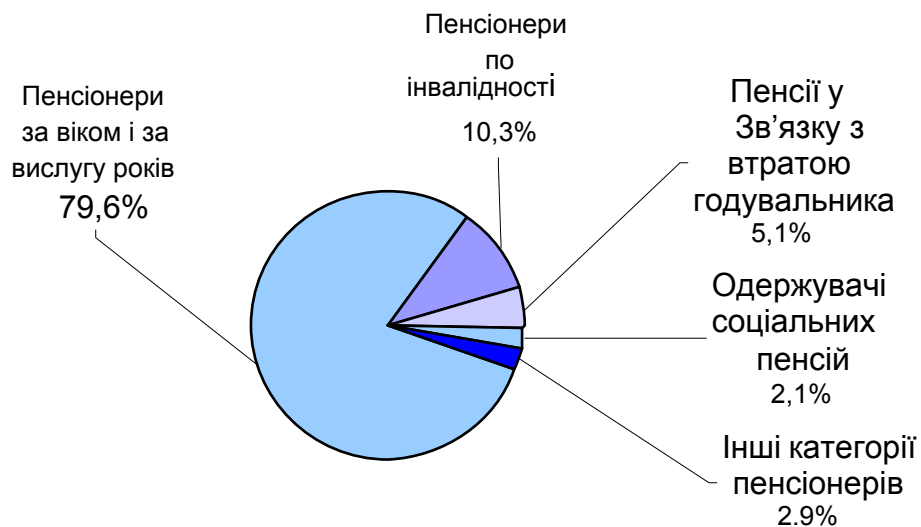
01.01.1971 року

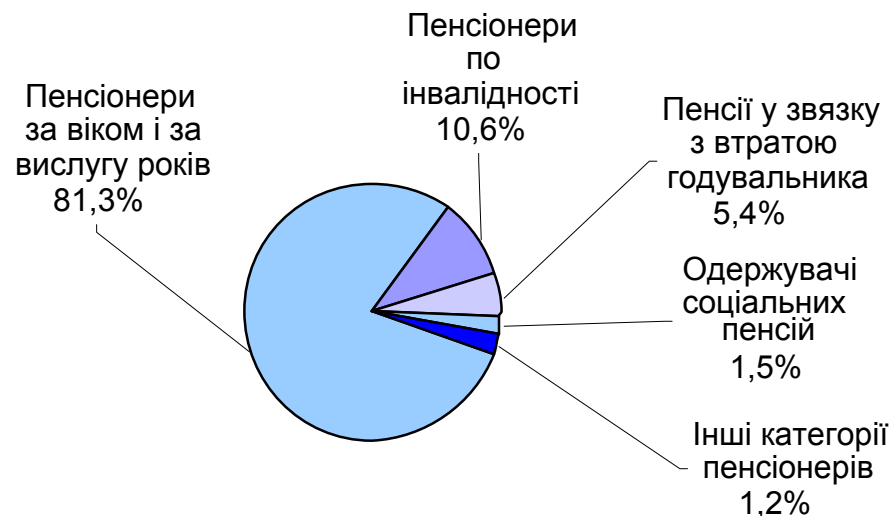
01.01.1990 року

01.01.2007 року

01.01.2009 року

**Розподіл чисельності пенсіонерів за видами пенсійних програм
станом на 1 січня відповідного року**

Назва закону	Чисельність пенсіонерів, осіб						Відсоток від загальної чисельності для кожного року					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Загальна чисельність пенсіонерів, у тому числі:	13769423	13489716	13449493	13321042	13209236	13135200	100	100	100	100	100	100
1. "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	12826089	12640290	12702906	12601018	12563826	12533984	93,1	93,70	94,45	94,59	95,11	95,42
2. За іншими законами, всього :	942676	848817	745931	719248	644301	599983	6,8	6,30	5,55	5,41	4,88	4,57
"Про пенсійне забезпечення"	578143	534448	430309	339843	264373	238918	4,2	3,96	3,20	2,55	2,00	1,82
"Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб"(строкова служба)	145165	90267	83089	116387	106020	84120	1,1	0,67	0,62	0,87	0,80	0,64
"Про державну службу"	58269	65183	71839	82384	89175	96580	0,4	0,48	0,53	0,62	0,68	0,74
"Про прокуратуру"	3974	4136	4397	4737	4981	5222	0,03	0,037	0,033	0,036	0,038	0,04
Положення про помічника-консультанта народного депутата	507	555	609	722	750	770	0,004	0,0041	0,0045	0,0054	0,0057	0,006
"Про статус суддів"	5	6	9	58	1002	1016	0,00004	0,00004	0,00007	0,0004	0,008	0,008
"Про судову експертизу"	116	152	207	223	243	230	0,0008	0,0011	0,0015	0,0017	0,0018	0,002
"Про наукову і науково-технічну діяльність"	70158	76133	79111	81786	84294	79862	0,5	0,56	0,58	0,61	0,64	0,61
"Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів"	2654	2865	3042	3355	3618	3801	0,02	0,021	0,023	0,025	0,027	0,03
"Про службу в органах місцевого самоврядування"	2258	3836	5600	8559	10494	12796	0,02	0,028	0,042	0,064	0,079	0,097
"Про Національний банк України"	143	204	325	468	645	765	0,001	0,0015	0,002	0,003	0,005	0,006
"Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи"	81284	71032	67394	80726	78706	75903	0,6	0,52	0,50	0,61	0,59	0,58

**Чисельність пенсіонерів, які одержують пенсії
відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення”, а з 01.01.2004 року – до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” за видами пенсій, станом на 1 січня відповідного року**

№	Вид пенсії	Чисельність пенсіонерів, осіб							Відсоток від загальної чисельності для кожного року							Відсоток до попереднього року					
		2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004/ 2000	2005/ 2004	2006/ 2005	2007/ 2006	2008/ 2007	2009/ 2008
1	Пенсії за віком	10386376	10177112	10223040	10446075	10411631	10416916	10379686	77,6	76,6	77,6	79,5	80,5	81,2	81,3	98,5	100,4	102,1	99,6	100,1	99,6
2	Пенсії по інвалідності	1605456	1672275	1545300	1428075	1373772	1360730	1348046	12,0	12,6	11,7	10,8	10,6	10,6	10,6	103,2	92,4	92,4	96,2	99,1	99,1
	із них пенсії:																				
	від загального захворювання	1495673	1602221	1487394	1375884	1325770	1315773	1305048	11,2	12,1	11,3	10,4	10,2	10,3	10,2	103,8	92,8	92,5	96,4	99,2	99,2
	від трудового каліцтва і проф. захворювання	109783	70054	57906	52191	48002	44957	42998	0,8	0,53	0,44	0,3	0,4	0,3	0,3	95,5	82,6	90,1	92,0	93,7	95,6
3	Пенсії у зв’язку з втратою годувальника	833720	877242	757823	699711	676822	66409	686051	6,2	6,5	5,7	5,2	5,2	5,2	5,4	100,9	86,2	92,3	96,7	98,1	103,3
4	Пенсії за вислугу років	126603	179170	181351	189708	194389	173881	169962	0,9	1,35	1,4	1,4	1,5	1,4	1,3	120,8	101,2	104,6	102,5	89,5	97,7
5	Соціальні пенсії	428772	398364	389632	369646	284247	215592	189157	3,2	3,0	2,9	2,8	2,2	1,7	1,5	100,5	97,8	94,8	76,9	74,8	88,9
	Всього отримують пенсії	13380927	13294507	13174738	13133215	12940861	12828199	12772902	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100	100,0	99,5	99,1	99,6	98,5	99,1	99,6

Чисельність пенсіонерів, яким призначені дострокові пенсії за категоріями осіб (2000-2009 рр.)

Рік	Чисельність пенсіонерів станом на 1 січня відповідного року (осіб)							у % до 2000:						2005/ 2004 (%)	2006/ 2005 (%)	2007/ 2006 (%)	2008/ 2007 (%)	2009/ 2008 (%)
	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004	2005	2006	2007	2008	2009					
Всього дострокових пенсій за віком	2182248	2231041	2240826	2319596	2307451	2296758	2278149	102,24	102,7	106,29	105,73	105,25	104,40	100,4	103,52	99,48	99,54	99,19
Трактористи-машиністи	123201	118261	119354	119448	117613	115863	113821	95,99	96,9	97,0	95,5	94,0	92,393	100,9	100,1	98,5	98,5	98,24
Жінки трактористи-машиністи	1038	1356	1411	1445	1443	1452	1450	130,64	135,9	139,2	139,0	139,9	139,69	104,1	102,4	99,7	100,6	99,86
Доярки, свинарки	109636	113120	113139	112594	110050	109069	107747	103,18	102,9	102,7	100,4	99,5	98,28	100,0	99,5	97,7	99,1	98,79
Жінки на збиранні тютюну	1513	1616	1594	1570	1452	1425	1395	106,81	105,3	103,8	96,0	94,2	92,20	98,6	98,5	92,5	98,1	97,89
Робітники текстильного виробництва	8858	10367	10605	10966	11143	11356	11532	117,04	119,7	123,8	125,8	128,2	130,19	102,3	103,4	101,6	101,9	101,55
Працівники на підземних і відкритих гірничих роботах	143334	190229	186903	188766	191519	196223	194042	132,72	130,4	131,7	133,6	136,9	135,38	97,2	101,0	101,5	102,4	98,89
Інваліди війни	5634	61	--	-	-	-	-	1,08	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Багатодітні матері	186661	186045	188582	193345	196291	201256	204544	99,67	101,0	103,6	105,2	107,8	109,58	101,4	102,5	101,5	102,5	101,63
Ліліпути-карлики	169	144	148	165	172	175	160	85,21	87,6	97,6	101,8	103,6	94,67	102,8	11,5	104,2	101,7	91,43
Сліпі	480	73	111	148	133	129	121	15,21	0,23	30,8	27,7	26,9	25,21	152,0	133,3	89,9	97,0	93,80
Жінки – багатодітні в сільськогосподарському виробництві	17867	23365	23678	23085	23221	23297	23383	130,77	132,5	129,2	130,0	130,4	130,87	101,3	97,5	100,6	100,3	100,37
Учасники бойових дій, із числа військовослужбовців батьки та дружини у разі їх смерті				63077	58778	54387	49335									93,2	92,5	90,71
Водії міського транспорту	6143	9391	10224	11029	11719	12414	12989	152,87	166,4	179,5	190,8	202,1	211,44	108,9	107,9	106,3	105,9	104,63
Крайня Північ	34345	28706	31831	33779	34302	34499	34499	83,58	92,7	98,4	99,9	100,4	100,45	110,7	106,1	101,5	100,6	100
Список №1 (всього)	807548	792732	793039	786334	774542	757337	746385	98,17	98,2	97,4	95,9	93,8	92,43	100,0	99,2	98,5	97,8	98,55
Список №2 (всього)	735821	755575	760207	773845	775073	777876	776746	102,68	103,3	105,2	105,3	105,7	105,56	100,6	101,8	100,2	100,4	99,85
Всього дострокових пенсій за вислугу років	126576	179170	181351	189708	194389	173881	169962	141,55	143,27	149,88	153,57	137,37	134,28	98,80	104,61	102,46	89,45	97,75
Працівники авіації і льотно-виробничого складу	8844	10548	9935	9950	9878	9699	9609	119,3	112,3	112,5	111,7	109,7	108,65	94,18	100,15	99,3	98,2	99,07
Залізничний транспорт і метрополітен	14244	13832	14430	15429	15167	11870	12380	97,11	101,3	108,32	106,5	83,3	86,91	104,3	106,9	98,3	78,3	104,30
Водії вантажних автомобілів	399	282	300	321	323	309	301	70,68	75,2	80,5	81,0	77,4	75,44	106,4	107,0	100,6	95,7	97,41
Геоекспедиції	2730	2773	2862	3081	2939	2525	2450	101,58	104,8	112,9	107,7	92,5	89,74	103,2	107,7	95,4	85,9	97,03
Лісозаготівля, лісосплав	3196	3423	3535	3587	3580	2763	2836	107,10	110,6	112,9	112,0	86,4	88,73	103,3	101,5	99,8	77,2	102,64
Механізатори, докери в портах	346	310	323	405	506	547	654	89,60	93,3	117,1	146,2	158,1	189,02	104,2	125,4	124,9	108,1	119,56
Плавсклад	5376	5702	6009	7219	7290	6724	6900	106,06	111,8	134,3	135,6	125,1	128,35	105,4	120,1	101,0	92,2	102,62
Освіта, охорона здоров'я, соціального захисту	89120	140017	141732	147512	152600	137478	132942	157,11	159,04	165,52	171,2	154,3	149,17	101,22	104,08	103,4	90,1	96,70
Спортсмени	428	440	446	461	471	472	481	102,80	104,2	107,7	110,0	110,3	112,38	101,36	103,4	102,2	100,2	101,91
Артисти	1893	1843	1779	1743	1635	1494	1409	97,36	94,0	92,1	86,4	78,9	74,43	96,5	98,0	93,8	91,4	94,31
РАЗОМ	2308824	2410211	2422177	2509304	2501840	2470639	2448111	104,39	105,1	109,8	108,4	107,01	106,03	100,50	103,60	99,70	98,75	99,09

Пенсії по інвалідності

Структура пенсій по інвалідності станом на 1 січня відповідного року																				
Рік	Чисельність, осіб							% від чисельності пенсіонерів за інвалідністю							у % до минулого року					
	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004/ 2000	2005/ 2004	2006/ 2005	2007/ 2006	2008/ 2007	2009/ 2008
Всього пенсіонерів по інвалідності відповідно до ЗУ „Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”	1657614	1602221	1487394	1375884	1325770	1315773	1305048	55,9	64,4	62,7	57,2	56,1	55,8	55,7	96,6	92,8	92,5	96,4	99,2	100,8
у тому числі:																				
I групи	230747	215261	209421	216832	185473	168787	163574	8,9	8,7	8,8	9,0	7,9	7,2	7,0	93,2	97,3	103,5	85,5	91,0	103,1
II групи	852281	754264	694675	584486	544905	533952	523343	32,9	30,3	29,3	24,3	23,1	22,6	22,3	107,1	92,1	84,1	93,2	98,0	102,0
III групи	574586	632696	583298	574566	595392	613034	618131	22,2	25,4	24,6	23,9	25,2	26,0	26,2	90,8	92,2	98,5	103,6	103,0	99,2
Всього інвалідів, які отримують пенсії в органах Пенсійного фонду України	2584231	2486228	2372953	2405551	2362399	2357463	2344835													

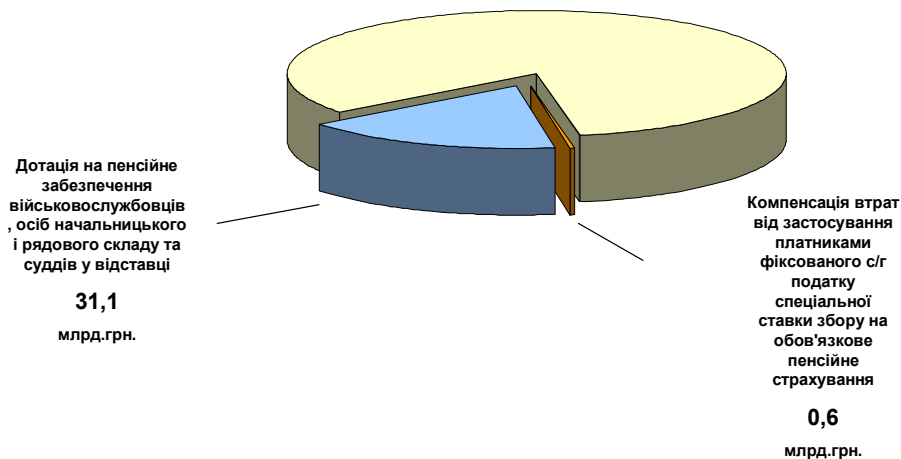
**Структура пенсій по інвалідності від професійного захворювання
і трудового каліцтва станом на 1 січня відповідного року**

Категорія інвалідності	Чисельність, осіб							% від загальної чисельності пенсіонерів - інвалідів							у % до минулого року						
	Рік	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004/ 2000	2005/ 2004	2006/ 2005	2007/ 2006	2008/ 2007	2009/ 2008
Всього інвалідів від професійного захворювання і трудового каліцтва з них		109783	104818	57896	52191	48002	44957	42998	4,63	2,82	2,44	2,17	2,04	1,91	1,83	95,5	82,6	90,1	92,0	93,7	95,6
I групи		8172	4416	3512	2636	2312	1949	1781	0,34	0,18	0,15	0,11	0,10	0,08	0,08	54,0	79,5	75,1	87,7	84,3	91,4
II групи		29864	14256	10872	8553	7432	6361	5984	1,26	0,57	0,46	0,36	0,31	0,27	0,26	47,7	76,3	78,7	86,9	85,6	94,1
III групи		71747	51382	43512	41002	38258	36647	35233	3,03	2,07	1,83	1,70	1,62	1,55	1,50	71,6	84,7	94,2	93,3	95,8	96,1
Всього інвалідів		2369976	2486228	2372953	2405551	2362399	2357463	2344835													

Надходження до Пенсійного фонду України			
++- Доходи:	Виконано у 2007 році	Виконано у 2008 році	Затверджено бюджетом ПФУ на 2009 рік
Власні надходження, всього	101 379 779,2	101 950 568,6	111 407 137,5
у тому числі:			
обов'язкові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	99 110 030,3	98 888 585,4	104 592 204,2
обов'язкові внески від платників, що обрали спрощену систему оподаткування	882 841,3	1 067 980,8	3 933 295,4
інші надходження	1 386 907,6	1 994 002,5	2 881 637,9
Усього власних доходів з урахуванням залишку	76 015 405,4	106 284 770,6	114 913 337,5
Кошти Державного бюджету України , всього	25 618 498,0	41 423 744,6	35 822 793,1
у тому числі:			
Дотація на пенсійне забезпечення військовослужбовців, виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами	24 237 372,6	40 256 618,5	35 196 569,6
на компенсацію втрат від застосування платниками фіксованого сільськогосподарського податку спеціальної ставки із сплати збору на обов'язкове пенсійне страхування	1 381 125,4	1 167 126,1	626 223,5
Кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	150169,4	10 992,0	30 708,4
Кошти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	77 103,0	102 838,5	322 213,8
Позичка з єдиного казначейського рахунку для покриття тимчасово касових розривів, пов'язаних з виплатою пенсій	2 413 490,1	6 031 435,0	13 053 039,7
Усього доходів	104 274 665,8	153 853 780,7	164 142 092,5

Видатки:	Виконано 2007 році	Виконано 2008 році	Затверджено бюджетом ПФУ на 2009 рік
Видатки за рахунок власних надходжень, всього	77 176 284,8	117 128 204,7	130 341 068,4
з них на:			
пенсійне забезпечення осіб, пенсія яким призначена згідно із Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	74166915,7	110 032 145,1	121 825 665,8
Видатки за рахунок коштів Державного бюджету України, всього	22 519 559,0	32 957 762,7	33 448 101,9
у тому числі на:			
виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами	22 519 559,0	32 957 762,7	33 448 101,9
Видатки за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	149 689,1	13 698,1	30 708,4
Видатки за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	94 931,0	249 452,8	322 213,8
Проведення авансового фінансування виплати пенсій	4 334 202,0	3 504 662,4	
Усього видатків	104 274 665,8	153 853 780,7	164 142 092,5

**Розмежування
джерел фінансування пенсій за різними пенсійними програмами
між бюджетом Пенсійного фонду та Державним бюджетом України**

Всього доходи Пенсійного фонду України - 151,1 млрд. грн.

Власні доходи з урахуванням залишку - 114,9 млрд. грн.

Кошти Державного бюджету України - 33,4 млрд. грн.

Розвиток недержавного пенсійного забезпечення

Система недержавного пенсійного забезпечення є складовою частиною пенсійної системи України. Її розбудова здійснюється з 2004 року на підставі Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Система недержавних пенсійних фондів за чотири з половиною роки роботи зібрала 612,2 млн. грн. накопичень, що становить менше 1 % річних обсягів бюджету Пенсійного фонду України.

Загальна кількість офіційно зареєстрованих недержавних пенсійних фондів (далі – НПФ) за 2008 рік збільшилася на 14,6% у порівнянні з 2007 роком та становить 110 недержавних пенсійних фондів.

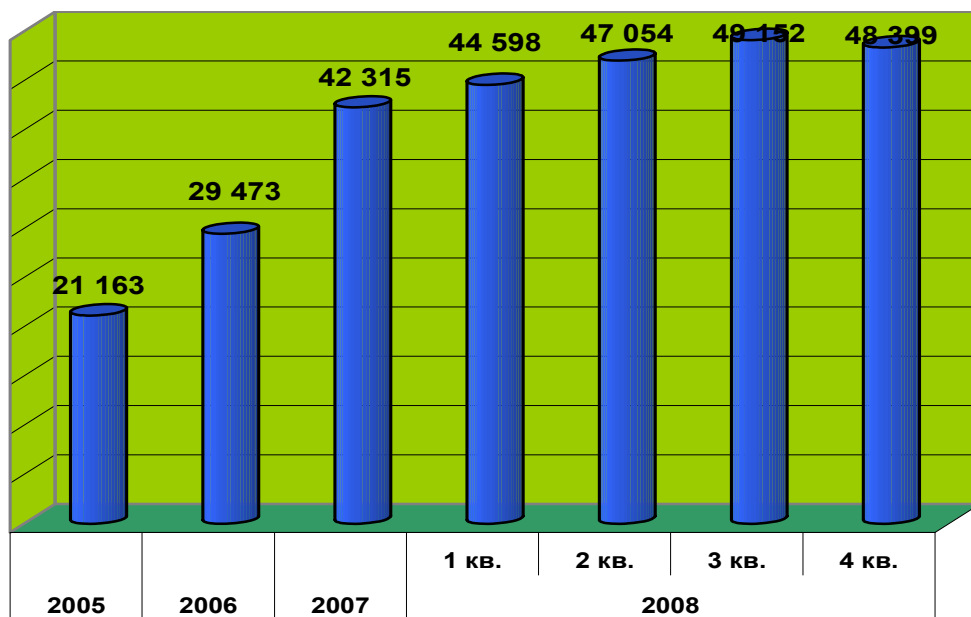
Кількість адміністраторів, які мають ліцензію з адміністрування НПФ, за 2008 рік зменшилася на 15% та становить 36 осіб, з яких 17 обслуговують більше ніж один НПФ.

Кількість компаній з управління активами, які мають ліцензію на управління активами НПФ, зросла за звітний період на 12,9 % і склала 386, з яких 58 вже мають договори на обслуговування активів НПФ.

Кількість банків-зберігачів становить 123, з них уклали договори на обслуговування НПФ 29 зберігачів.

Кількість вкладників у 2008 році порівняно з 2007 роком збільшилась на 20% і на 31.12.08 р становила 48 399 осіб.

Вкладників (осіб)

У цілому понад 200 підприємств та установ виступили засновниками та майже 2300 – вкладниками недержавних пенсійних фондів. Загальна їх кількість за останній рік збільшилася на 542 особи, або 31%. Серед них підприємства реального сектора економіки становлять близько 60 %.

Серед великих підприємств, які виступили засновниками та учасниками НПФ, є ВАТ „Укртелеком”, ВАТ „Стирол”, Державне підприємство „Укрпошта”, ВАТ „Запорізький завод високовольтної апаратури”.

Серед банків – Національний банк України, Укрексімбанк.

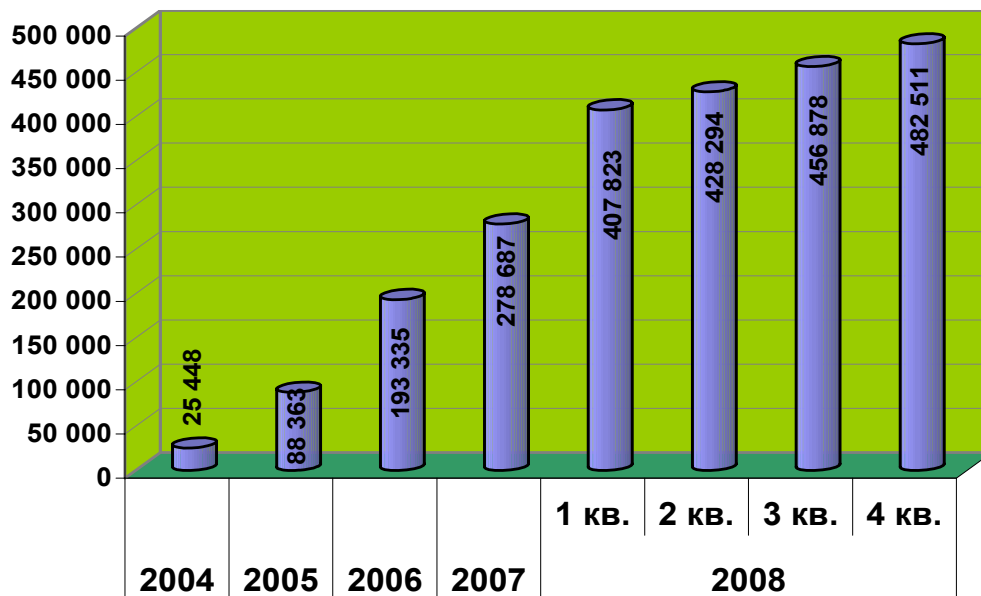
Серед об'єднань – Українська автомобільна корпорація.

Серед профспілок – профспілка працівників енергетики та електротехнічної промисловості, гірничо-металургійна, професійна спілка працівників хімічних та нафтохімічних галузей промисловості України.

Темпи росту кількості учасників НПФ за 2008 рік збільшилися на 53,7%, а їхня кількість - з 278,7 до 482,5 тис. осіб.

Загальна кількість учасників на кінець року становила 482 511 чоловік, що складає менше 2% з майже 21 млн. чоловік працюючого населення.

Динаміка зростання кількості учасників протягом 2004-2008рр.:

Кількість учасників (чол.) станом на 31.12.08

В десяти найбільших НПФ зосереджено 83% від загальної кількості учасників недержавного пенсійного забезпечення і лише в чотирьох з них відзначається значний приток учасників у 2008 році (85% від загальної кількості залучених учасників). На решту 69 фондів, які розпочали роботу по прийому внесків від учасників і вкладників та формуванню активів, припадає лише 25%.

Найбільша кількість учасників пенсійних фондів зосереджена сьогодні у відкритих НПФ (435,2 тис. осіб, або 90,2% від загальної кількості учасників).

При цьому, за 2008 рік кількість учасників відкритих НПФ збільшилася на 78,2%, в корпоративних НПФ їх кількість збільшилася на 79%, у той час як у професійних НПФ лише на 11,3%.

Кількість учасників та вкладників НПФ на кінець 2008 року

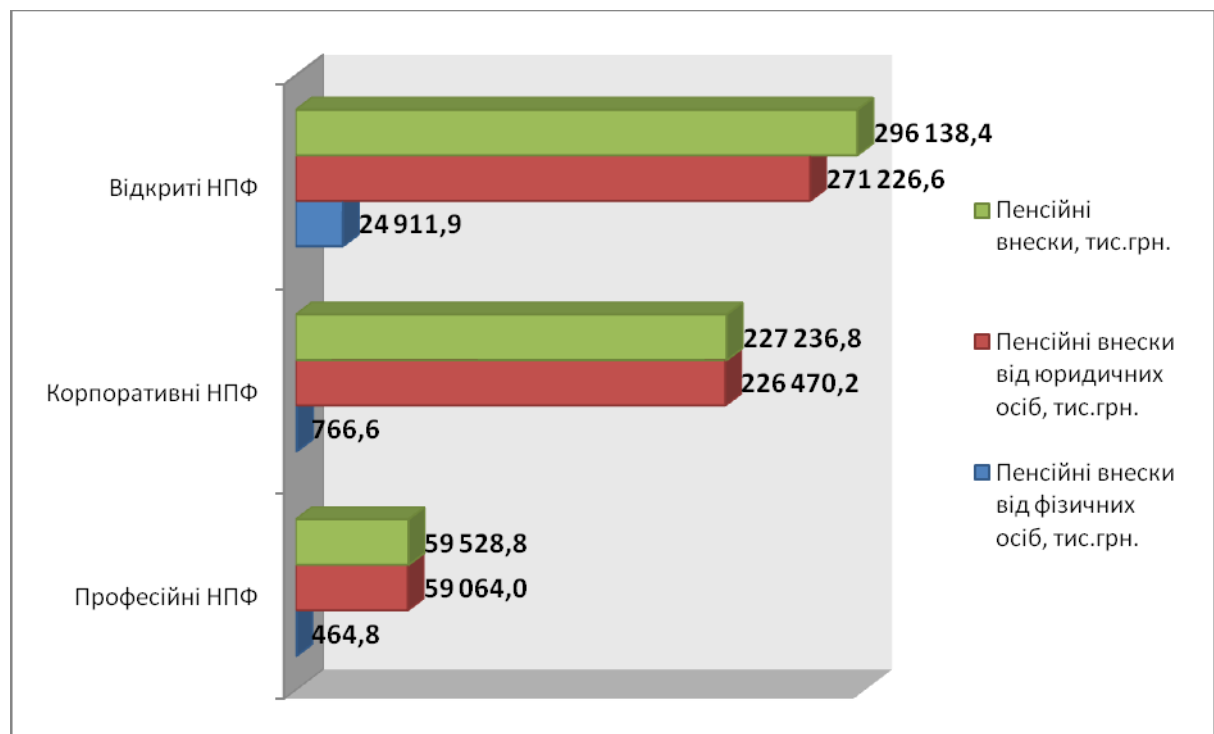
Така тенденція пов'язана з більшими можливостями для учасників відкритих НПФ щодо входу і виходу з цих фондів.

Значне зростання кількості учасників корпоративних НПФ обумовлено створенням корпоративного НПФ Національного банку України (кількість учасників цього фонду складає майже половину від загальної кількості учасників корпоративних НПФ).

Надходження пенсійних внесків за останній рік збільшились майже у два з половиною рази і на кінець 2008 року становили 582,9 млн. грн.

Великий вплив на динаміку приросту пенсійних внесків обумовлений новоствореними фондами: корпоративним НПФ Національного банку України та відкритим НПФ "Емерит – Україна" (обсяг сплачених пенсійних внесків до цих фондів складає 34,3% від загального обсягу сплачених внесків до НПФ станом на 31.12.08 та 57,1% від загального обсягу внесків, сплачених до НПФ за 2008 рік), які в 2008 році розпочали свою діяльність.

Надходження пенсійних внесків від юридичних осіб за 2008 рік у цілому без врахування корпоративного НПФ Національний банк України та відкритого НПФ "Емерит – Україна" зросли на 63,5% (для відкритих НПФ цей приріст становить 77,0%, для корпоративних – 50% та 38,4% – для професійних НПФ).

Структура внесків по видах фондів

Середній сукупний пенсійний внесок з розрахунку на одного учасника НПФ за 2008 рік склав 724,27 грн. і збільшився проти аналогічного показника за 2007 рік на 66,9% при збільшенні середньої заробітної плати на 33,5%.

Середній сукупний пенсійний внесок з розрахунку на одного учасника НПФ без врахування корпоративного НПФ Національного банку України та відкритого НПФ "Емерит – Україна" у 2008 році складає 401,14 грн.

Найбільш високого значення він має в корпоративних НПФ, де досяг 7076,45 грн. (з врахуванням корпоративного НПФ Національного банку України).

У професійних НПФ – 690,66 грн.

Разом з тим, слід відзначити, що в результаті поглиблення економічної кризи виникає реальна загроза зменшення сплати пенсійних внесків.

Динаміка розмірів надходжень пенсійних внесків протягом 2008 року свідчить про поступове уповільнення темпів їх росту, з 52,9% в 1-му кварталі 2008 року до 11,9% в 4-му кварталі.

	2007	1 кв 2008	2 кв 2008	3 кв 2008	4 кв. 2008
Внески (млн. грн.)	234,4	358,5	439,6	520,95	582,9
Динаміка зміни, %		52,9	22,6	18,5	11,9

Серед вкладників корпоративних НПФ взагалі спостерігається тенденція не лише до скорочення темпів, але й обсягів сплати внесків на користь своїх учасників, що спричинено нестабільною економічною ситуацією.

Надходження пенсійних внесків від юридичних осіб за 2008 рік у цілому зросли на 152,7% (для відкритих НПФ цей приріст становить 130,7%, для корпоративних – 277,3% та 38,4% – для професійних НПФ). Надходження пенсійних внесків від фізичних осіб за 2008 рік зросли на 85,1% (для відкритих НПФ цей приріст становить 80,4%, для корпоративних – 300,0% та 300,0% – для професійних НПФ).

Разом з акумулюванням пенсійних внесків, недержавними пенсійними фондами здійснювалися пенсійні виплати учасникам НПФ, які в цілому склали 27,3 млн. грн., збільшившись проти 2007 року на 199,3% (пенсійні виплати на кінець 2007 року склали 9,1 млн. грн.). При цьому здійснення одноразових виплат збільшилось на 219,3%. Отримали пенсійні виплати 10212 учасників та 736 спадкоємців, тобто близько 2,3% учасника від загальної їх кількості.

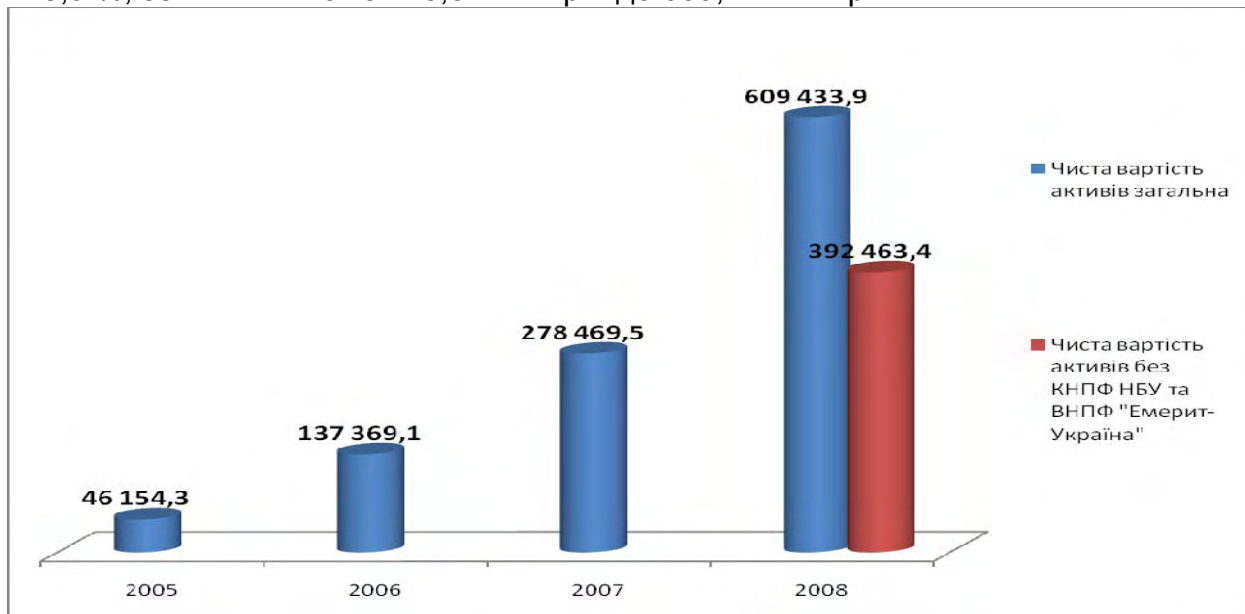
Серед них, одноразові виплати склали 26,3 млн. грн., пенсійні виплати на визначений строк – 1 млн. грн.

Виплати в системі недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.08

Динаміка активів недержавних пенсійних фондів за 2005 - 2008 рр.

Сумарна вартість активів НПФ протягом 2008 року збільшилася з 280,6 до 612,2 млн. грн., або на 118,2%, в тому числі, чиста вартість активів зросла на 118,9 %, збільшившись з 278,5 млн. грн. до 609, 4 млн. грн.

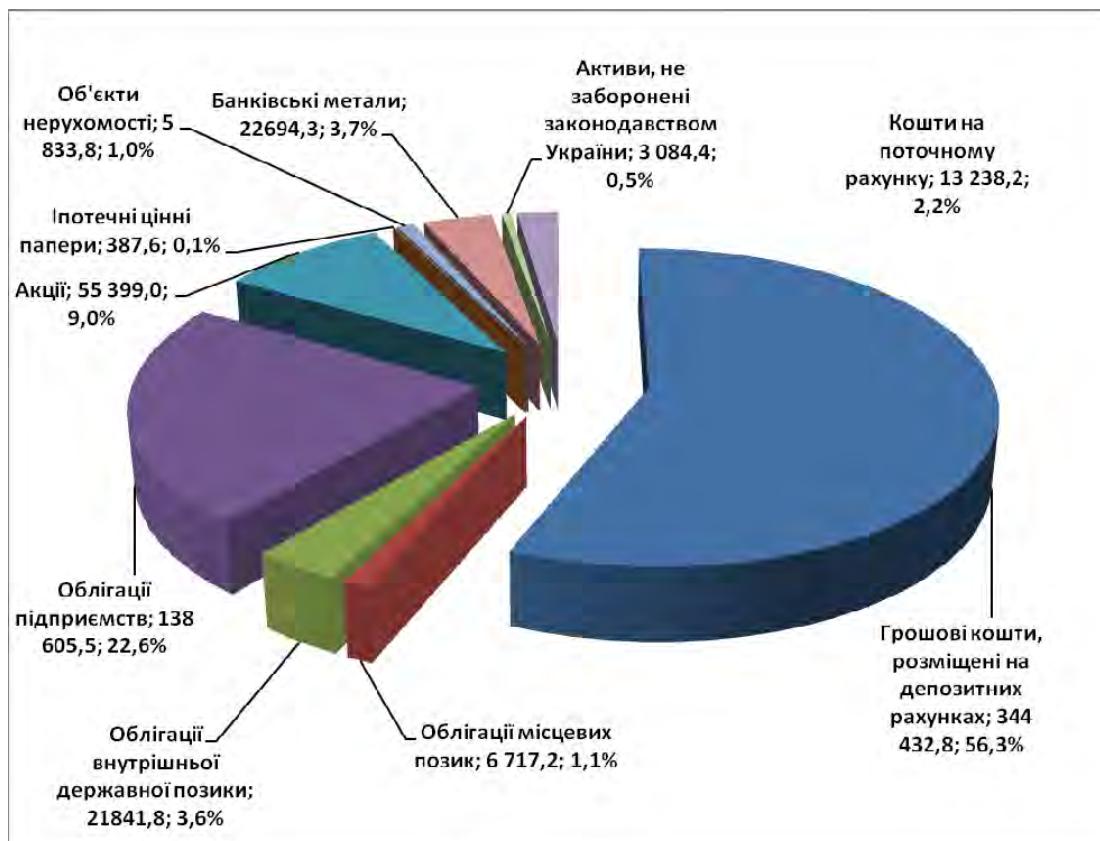

Динаміка приросту чистої вартості активів недержавних пенсійних фондів за 2005 – 2008 рр. , станом на 31.12.08

Середня доходність активів недержавних пенсійних фондів від інвестування у звітному періоді була на рівні 3,1% річних при інфляції на рівні 22,3%.

Жоден з НПФ не забезпечив доходність активів вище рівня інфляції.

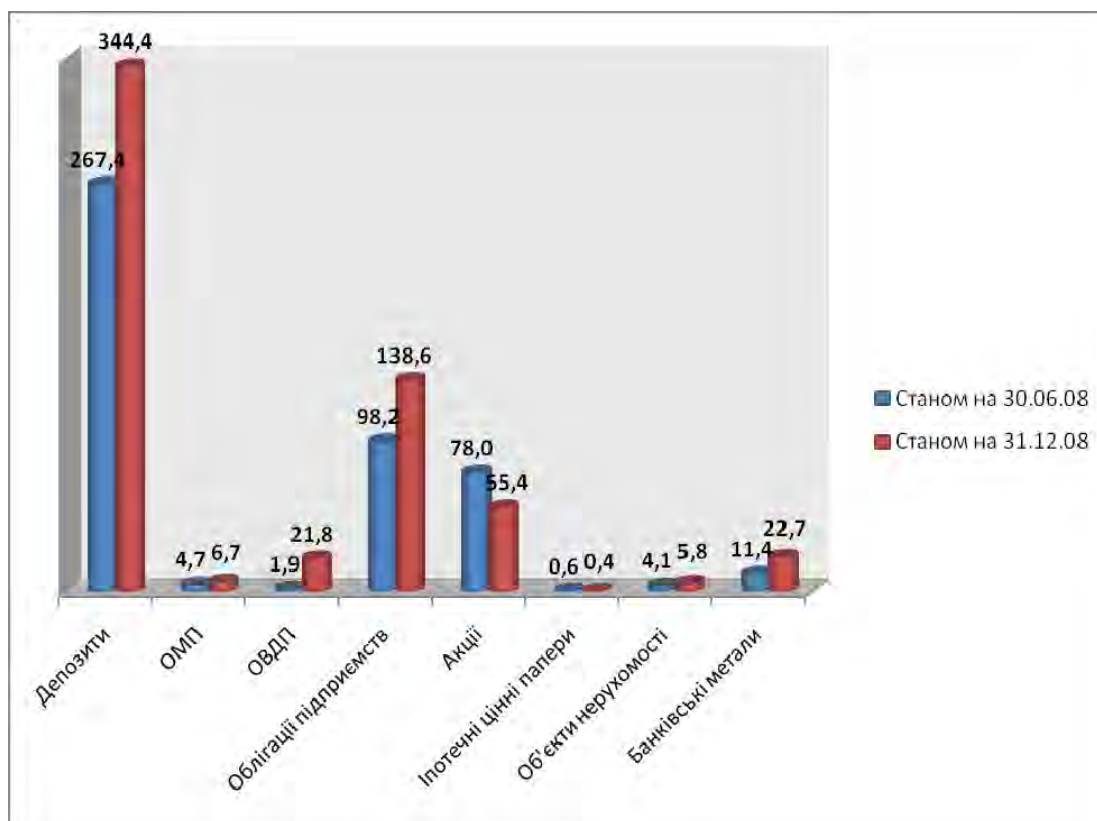
У цілому структура консолідованого портфеля станом на 31.12.2008 недержавних пенсійних фондів та напрямки інвестицій його активів має такий вигляд:

Структура консолідованого портфеля інвестованих на 31.12.08 пенсійних коштів

Зміни в структурі консолідованого портфеля інвестованих пенсійних коштів, що відбулися у другому півріччі 2008 року в порівнянні з першим, наявно відображають ті тенденції, які стали домінувати після настання фінансової кризи, а саме:

- значне збільшення долі інструментів з фіксованим доходом, таких як облігації, банківські метали та депозитні вклади, державні цінні папери;
- зменшення долі акцій, насамперед через втрату вартості (за півроку вартість акцій у сукупному портфелі зменшилась на 29%).

Зміна у структурі консолідованого портфеля інвестованих на 31.12.08 пенсійних коштів порівняно зі структурою станом на 30.06.08

У загальній структурі інвестиційного портфеля НПФ станом на 31.12.2008 активи розподілялися таким чином:

- вартість корпоративних облігацій в інвестиційному портфелі НПФ в абсолютному виразі збільшилася з 66,8 до 138,6 млн. грн., але їх частка в структурі консолідованого портфеля зменшилася з 23,8% до 22,6% (термін погашення по облігаціях в межах від 28.01.09 до 29.11.15).

Корпоративні облігації, в які КУА інвестували пенсійні кошти учасників, показали доволі високу і майже покриваючу рівень інфляції доходність. Емітенти корпоративних облігацій, в умовах випуску яких була можливість дострокового погашення, з метою уникнути вимоги щодо дострокового погашення суттєво збільшили ставку по купонних виплатах, з 13-16% до 21-25%.

- 56,3 %, або 344 432,8 тис. грн. розміщено на банківських депозитах (в одному чи декількох банках). При цьому за даними звітності НПФ, що надійшла до Держфінпослуг, мінімальна ставка за депозитами становить 5,0%, а максимальна – 37,0% (ЗАТ КБ “Альфа-банк”).

Перевищення загалом по системі дозволеної законодавством норми 40% спричинене, в першу чергу, початком роботи двох великих фондів, а саме КНПФ “Національного банку України” та ВНПФ “Емери - Україна”, які ще не встигли привести структуру активів до норм, визначених законодавством, і майже всі активи розміщені на депозитних банківських рахунках.

Заслуговує уваги зростання долі державних цінних паперів у сукупному портфелі НПФ з 1,3% у 2007р. до 3,6% у 2008р. або з 3,6 млн. грн. у 2007р. до 21,8 млн. грн. у 2008р. Дохідність за ОВДП зросла з 7-8% у 2007 до 15-16% в 2008 році.

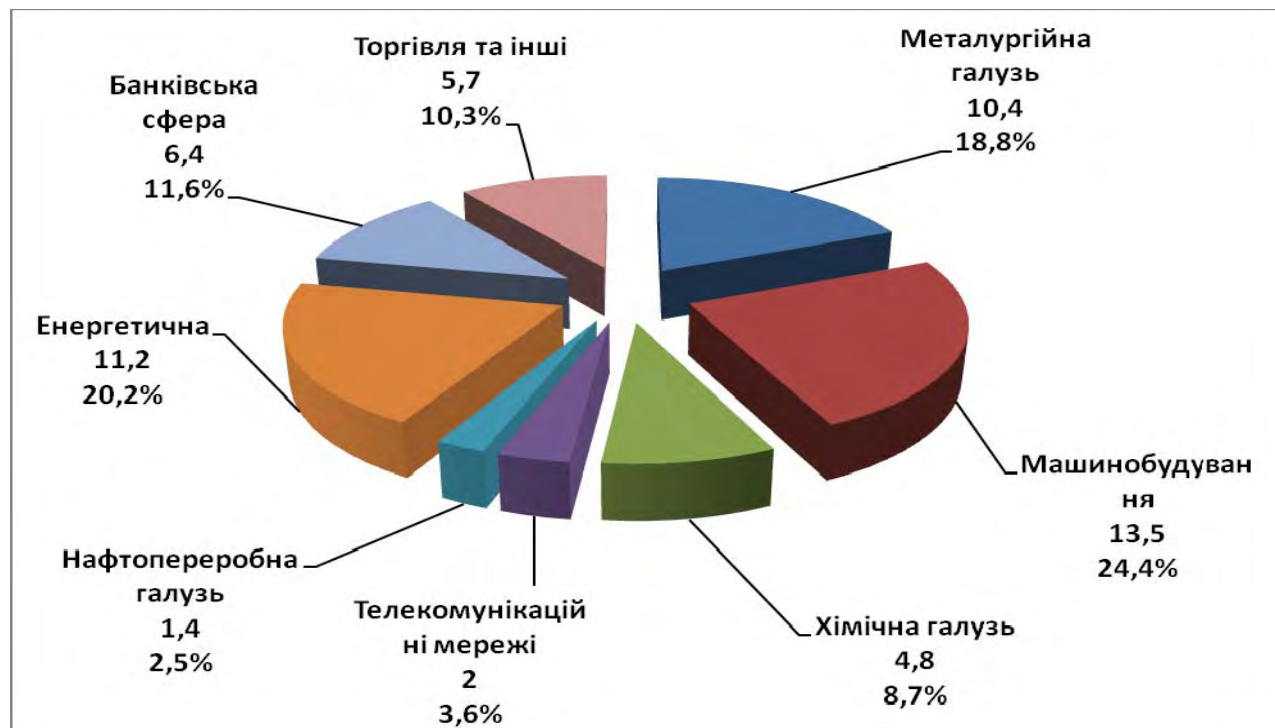
Починаючи з 2007 року в портфелях деяких НПФ з’явилися іпотечні цінні папери, їх частка станом на кінець 2008р. в цілому складає біля 0,1%.

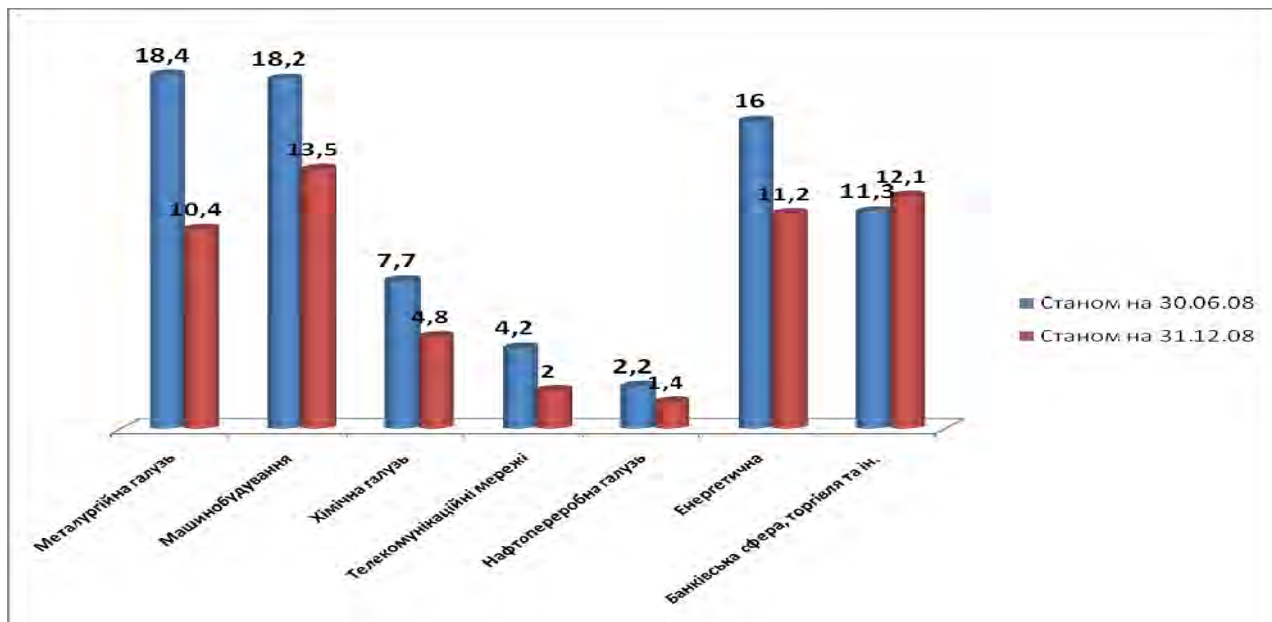
Зовсім відсутні в портфелях НПФ цінні папери нерезидентів України, що пов’язано з неприйнятною для портфельних інвесторів практикою отримання дозволів НБУ на придбання валюти.

Збільшилась частка банківських металів у консолідованому портфелі НПФ з 2,7% у 2007 р. до 3,7% у 2008р. (з 7,6 млн. грн. у 2007 р. до 22,7 млн. грн. у 2008 р.) та частка грошових коштів на депозитних рахунках банків з 38,6% у 2007 р. до 56,3% у 2008 р. (з 108,4 млн. грн. у 2007 р. до 344,4 млн. грн. у 2008 р.).

У 2008 році проти 2007 року в консолідованому портфелі НПФ значно зменшилась частка акцій українських емітентів з 25% до 9% (з 70,3 до 55,4 млн. грн.) Така ситуація спричинена кризою на фондовому ринку, яка викликала різке знецінення акцій.

Структура інвестицій активів НПФ у акції за секторами економіки станом на 31.12.08 має такий вигляд:

Порівняння структури інвестицій в акції українських емітентів за галузями у I півріччі до II півріччя 2008 року.

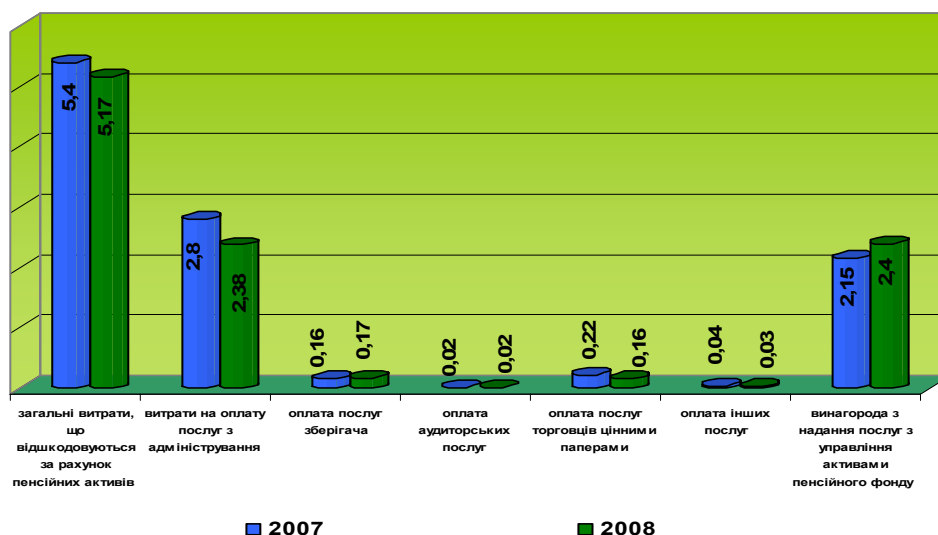
Найбільша частка інвестицій припадає на машинобудівну галузь (вона збільшилась з 21,5 до 24,4%), а також на енергетичну, де частка складає 20,2%, а металургійна галузь займає третє місце (18,8%).

Достатньо висока частка інвестицій припадає також на хімічну галузь та торгівлю.

За минулий рік сумарні витрати пенсійних фондів збільшилися з 15,1 до 31,6 млн. грн. або на 109,1%, в тому числі, за 2008 рік на 16,5 млн. грн., що пояснюється як збільшенням кількості працюючих недержавних пенсійних фондів, так і обсягами робіт з обслуговування учасників та їхніх вкладів. При цьому витрати, що відшкодовуються за рахунок пенсійних коштів, залишаються в межах встановлених нормативів.

За рахунок пенсійних коштів покривається оплата послуг з адміністрування пенсійного фонду, управління його активами, а також відшкодовуються витрати послуг зберігача, аудиторські послуги, послуги торговців цінними паперами.

Структура витрат, що відшкодовувалися за рахунок пенсійних коштів, станом на 31.12.2008
(у відсотках від суми активів усіх недержавних пенсійних фондів)

Державний нагляд та контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення

Державний нагляд та контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення здійснюється:

- за діяльністю НПФ, страхових організацій та банківських установ – Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України;

- за діяльністю осіб, що здійснюють управління активами пенсійних фондів, та зберігачів – Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Опрацьовується питання **пільгового пенсійного забезпечення окремих категорій громадян**. Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" передбачено, що пенсійне забезпечення окремих категорій осіб, зайнятих на роботах із шкідливими та важкими умовами праці, або на посадах і в професіях, зайнятість на яких дає право на призначення пенсії за вислугу років, здійснюється згідно із окремим законодавчим актом через недержавні пенсійні фонди.

Враховуючи світовий досвід на сьогодні лише в країнах пострадянського простору залишилося пільгове пенсійне забезпечення за роботу із шкідливими і важкими умовами праці. У розвинутих країнах здійснюються заходи, спрямовані на усунення шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища, а також надаються компенсаційні виплати у разі інвалідності або втрати працездатності внаслідок нещасного випадку на виробництві чи профзахворювання.

Мінпраці співпрацює з фахівцями Світового банку в частині доопрацювання проекту закону про професійну пенсійну систему із урахуванням світових тенденцій. Проект акта передбачає здійснення додаткового пенсійного забезпечення окремих категорій працівників, які зайняті на роботах із шкідливими і важкими умовами праці або займають посади, визначені законодавством, що діяло раніше, які дають право на призначення пенсії на пільгових умовах чи за вислугу років.

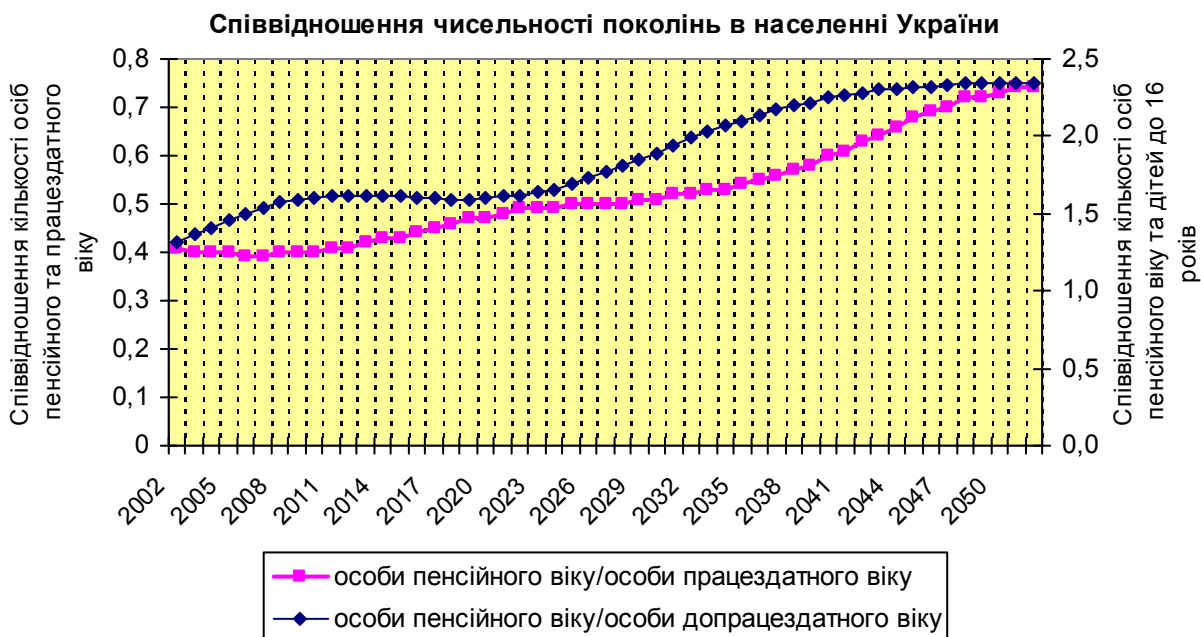
Демографічна ситуація і пенсійна система

Стан пенсійної системи та перспективи її розвитку великою мірою визначаються демографічною ситуацією. Для України, як і для більшості країн світу, головною демографічною тенденцією поточного століття є процес старіння населення, що виявляється у зростанні частки осіб похилого віку, а особливо – у зміні співвідношень між чисельністю поколінь.

За прогнозами Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, упродовж 2010–2025 рр. співвідношення між кількістю осіб пенсійного та працездатного віку збільшиться з сучасних 0,4 до 0,5, а до 2050 р. чисельність покоління пенсіонерів сягатиме $\frac{3}{4}$ чисельності покоління працездатного віку. Співвідношення між чисельністю поколінь пенсіонерів і дітей, яке нині становить 1,6, до початку 2030-х років зросте до 2, а наприкінці прогнозованого періоду сягатиме 2,35. Частка осіб старше працездатного віку в загальній чисельності населення упродовж 2010-2050 рр. збільшиться з 24% до 36%.

Прогресуюче старіння населення вимагає реформування пенсійних систем, оскільки зростає співвідношення між кількістю одержувачів пенсій та платників внесків. Особливої актуальності набуває подовження тривалості трудового періоду та зростання рівня зайнятості людей старшого віку, в тому числі шляхом підвищення пенсійного віку. Нині у більшості країн ЄС встановлено однаковий пенсійний вік для жінок і чоловіків, зазвичай 62–65 років. Питання подальшого підвищення пенсійного віку активно обговорюється в багатьох країнах, зокрема у Німеччині вже прийнято рішення про запровадження 67-річного порогу.

Щодо зміни пенсійного віку в Україні, то на сьогодні це питання є не на часі, оскільки середня тривалість життя, за різними оцінками, у чоловіка складає від 59 до 63 років. Відбувається також загострення проблеми безробіття і створення додаткових робочих місць є малоімовірним.

Статеві-віковий склад населення України у 2009 та 2050 рр.

